

NAMAZ'IN DUA'NIN VE HER İŞE „BİSMİLLAH“ DİYEREK BAŞLAMANIN DİYALEKTİĞİ, VAROLUŞUN GENEL İZAFİYET TEORİSİ-HERŞEYİN TEORİSİ VE TASAVVUF...

-BU EVRENDE VAROLAN HER ŞEY-HER VARLIK, HER AN KENDİNCE BİR NAMAZ VE DUA HALİNDEDİR! İNSANIN GÖREVİ BU HALİ BİLİNCE ÇIKARARAK, DOĞA'NIN BİLGİSİNİ ÜRETMEKTİR!...

Mart 2011
(en son gözden geçirme 2020)
Münir Aktolga
www.aktolga.de

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	2
NEDEN HERŞEYİN TEORİSİ.....	8
SİSTEM NEDİR?.....	11
SİSTEM ÖRGÜTLÜ BİR BÜTÜNDÜR.....	11
SİSTEM, MADDELEŞMİŞ BİLGİDİR.....	13
BAŞİT BİR SİSTEMDEN KARMAŞIK BİR SİSTEME.....	17
HER SİSTEMİN NEDEN BİR MERKEZİ VARDIR.....	19
SİSTEM MERKEZİ, SİSTEMİN İÇİNDEKİ DOMİNANT UNSUR TARAFINDAN TEMSİL OLUNUR.....	20
BİR SİSTEMİN İŞLEVİ.....	24
KAPALI SİSTEM-AÇIK SİSTEM.....	25
DOĞAL SİSTEMLER-MEKANİK SİSTEMLER.....	26
DAĞINIK SİSTEMLER.....	27
BİR SİSTEMİN ÇEVRESİ VE GİRDİ-ÇIKTI KAVRAMLARI (INPUT-OUTPUT).....	27
DURUM (STATE).....	29
DURUM, YAŞAM-VAROLUŞ SEVİYESİ KUANTİZE BİR GERÇEKLİKTİR.....	31
ENFORMASYON TAŞIYAN KUANTİZE BİR PAKET OLARAK FOTON NEDİR?.....	35
“ZİTLARIN BİRLİĞİ VE MÜCADELESİ” NE DEMEKTİR?.....	38
TOPLUMSAL DÜZEYDE DEVRİM NEDİR, NASIL GERÇEKLEŞİYOR?.....	43
BİLİMDE DE DEVRİM!.....	44
EYET, “NEFSİNİ BİLEN RABBİNİ BİLİR”.....	46
DİN NEDİR, İDEALİZM VE MATERYALİZM NASIL ORTAYA ÇIKIYORLAR?.....	46
“LA İLAHE İLLALLAH”... HAK'KIN DİYALEKTİĞİ!.....	49
VE NAMAZIN, DUANIN, HER İŞE “BİSMİLLAH” DİYEREK BAŞLAMANIN DİYALEKTİĞİ.....	52
DİN-DEVLET İLİŞKİSİ.....	53
“ŞÜKRETMENİN”- ŞÜKÜRÜN DİYALEKTİĞİ!.....	55
PEKİ “SABIR”, O NEDİR?.....	56
“HAKLI OLMANIN” ANLAMİ.....	57
REFERANSLAR.....	62

ÖNSÖZ...

Bütün varlıkların, kendi kimliklerini, varlıklarını oluşturma süreci içinde her an yaptıkları işe dikkat ettiniz mi; nedir bunların özü? Çevreyle etkileşmek değil midir? Daha başka bir deyişle, çevreden gelen etkilerin -enformasyonların- daha önceden sahip olunan bilgilerle -“bilgi temeliyle”- değerlendirilip işlenilerek, gelen etkinin bozduğu eski dengiyi muhafaza edebilmek, ya da tabii, bu arada yeni bir denge haline ulaşmak için çaba sarfetmek değil midir?..

İşte, “şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu” derken bir Yunus'un anlatmak istediği de bundan başka bir şey değildir. Çünkü, varlıkların Hak'ka ulaşabilme çabası, her durumda sistem merkezinde bulunan izafi bir denge -sıfır- haline ulaşabilme

çabasıdır!¹ Her şey-her an kendince bir dua ve namaz halindedir derken anlatılmak istenen de bundan başka bir şey değildir!..²

Bütün bunları, şöyle de ifade edebilirdik:

Madem ki her şey her an Hak'ka -sıfır haline, yani belirli bir denge durumuna- ulaşabilme çabası içindedir, o halde, bizim "varolmak" adını verdiğimiz iki denge durumu arasındaki izafi varoluş çabası, her durumda, Allah'ın adıyla (sıfır noktasından-Allah'tan) başlayarak, başka bir sıfır noktasına (denge haline, yani gene Allah'a) ulaşabilme çabasından başka bir şey değildir! Her durumda, Allah'ın adıyla -bismillahirrahmanirrahim- başlayan her izafi varoluş insiyatifi, gene onun -Allah'ın-varlığında yok olarak son bulur³. "Her şey her an Allah'tan yola çıkıp gene ona dönüş halindedir"ın (yani, "her şey her an yeniden yaratılmaktadır"ın) diyalektiği bundan ibarettir...

GİRİŞ

Sakin öyle, böyle bir çalışmayı birkaç günde ("hidayete ererek") kaleme aliverip yayınladığımı sanmayın! Tam kırk yıl sürdü bu çalışmanın ön hazırlıkları ve ortaya çıkışı!.. E, ben kırk yılımı verdiğime göre, belki sizler de birkaç saatinizi buna ayırarak okuma zahmetine katlanırsınız diye düşünüyorum! Ne de olsa, söz konusu olan sizinle -yani insanla- birlikte kendi bilincini yaratmaya çalışan evrensel oluşum sürecidir!..

Bu çalışmanın daha önce yayınlanan ilk metninde benim için önemli olan daha çok bilişsel bilim terminolojisini kullanarak işin özünü -tasavvufun özünü- ortaya koyabilmektir. Bu nedenle, o zaman, ilkel komünal toplum bilgini atalarımızın evrensel diyalektiği dinsel terminoloji aracılığıyla nasıl ifade ettiklerini açıklamaya çalışırken pek fazla ayrıntıya girmemiştik. Gerçi konu "namazın ve duanın diyalektiği" olduğu için bir yerde zaten o alanın içinde idik, ama işin çok fazla derinlerine inmemiştik. Şimdi, çalışmayı yeniden ele almamın nedeni, evrensel gerçekliği dinsel bir terminolojiyle dile getirmeye çalışmış olan ilkel komünal toplum bilgini atalarımızla aradaki bağı -ilkel komünal toplum bilgisiyle modern komünal toplum bilgisi, bilinci arasındaki bağı- daha da açık hale getirerek, çalışmayı daha özgün tarihsel bir zemine oturtabilmektir.

Bununla şunu demek istiyorum: Aslında insan daha o ilk varolduğu andan itibaren hep evrensel gerçekliği -doğanın diyalektiğini- anlama, bunu dile getirme çabası içinde olmuştur. Yani bizim bugün "bilim" deyip geçiverdiğimiz şey, bizimle -kapitalizmle- birlikte başlamıyor!! Bu işin kökleri varoluşun daha o ilk aşamalarına kadar uzanır. "Adem ile Havva" hikâyesi, "insanın cennetten kovulması" olayı nedir ki!..

Bir an için o an'ı düşünelim!..

¹ Şimdilik bu "sıfır noktası" kavramını fazla irdeleyerek buraya takılmayın, bunu bir denge durumu hali olarak kabul edin yeter. Daha sonra bütün bu kavramlar açıklanacaktır...

² Yunus, ırmağın denize doğru akışını -onun ırmak olarak varoluşunun bu akış esnasında, buna bağlı olarak gerçekleştiğini- bir metafor olarak kullanıyor!. Onun, yani ırmağın denize -Hak'ka- ulaşma, denizin varlığında yok olma süreci-çabası içinde izafi bir gerçeklik olarak varolduğunu dile getirmek istiyor. Burada ilginç olan, ırmağın kendisinin de aslında o sudan başka bir şey olmadığıdır. Onun ırmak olarak varlığı, kaynakla deniz -iki denge durumu- arasında, çevreyle ilişkiye bağlı olarak suyun ırmak şeklinde izafi varoluş biçimiyle ortaya çıkışıdır!..

³ Bütün bunları bilişsel bilim terminolojisiyle "ilk durum" -"initial state"- ve "son durum" -"final state"- olarak da ifade edebilirdik. Her şey -bütün sistemler- son tahlilde, bir "ilk durumdan" yola çıkarak bir "son durumda" nihayet bulurlar. "Varolmak" denilen şey-etkinlik, bu iki durak arasındaki izafi gerçeklikten-oluşumdan başka bir şey değildir. Bu evrende mutlak anlamda "kendinde şey" olarak varolan nesnelere mevcut değildir. Materyalizmin ve idealizmin bütün o kuruntuları günlük yaşamın makroskobik-mekanik dünyasının yanıltıcı algılarından kaynaklanan illüzyonlardan ibarettir...

Ortada açık bir gerçeklik vardı. Sanki insan, içinde yaşadığı doğanın bir parçası değilmiş gibiydi, sanki arada bir mesafe, bir yabancılık vardı! Nasıl açıklanacaktı bu durum? İşte, “cennetten kovulma” olayının özü zihinsel olarak doğadan bu “kopuştur”, bu yabancılaşmadır. “Önbeyin’in” -*präfrontalkortex*- gelişimiyle birlikte bütün diğer varlıklardan ayrı olarak bilişsel işlem yapabilme yeteneğiyle birlikte varolan insan, “neden-nasıl” diye sorgulamaya başladığı an, bu yeteneğe sahip olabildiği için insandı. O, bu yeteneğinden dolayı diğer varlıklardan-doğadan “ayrılıyordu”. İşte bu nedenledir ki, insanın kendini ve doğayı bilme-keşfetme süreci onun “cennetten kovulduğu” -yani insan olarak varolduğu- daha o ilk anla birlikte başlar. Bu bilme çabası, ilkönce, duygusal deneyimlerin “farkına varma” şeklinde ortaya çıksa da, ortaya çıkan sonuçlar, yavaş yavaş, bilişsel bir zemine oturtulma çabasıyla birlikte gelişir.

Bu çalışmanın amacı bu sitede (aktolga.de) yer alan çalışmaları kendi tarihsel kökleriyle -“bilgi temeliyle”- buluşturmaktır...

Aslında benim için yeni bir şey değil bu! Çünkü zaten, eğer daha için başında bu buluşma olmasaydı, Site’de yer alan bütün diğer çalışmalar da ortaya çıkmazdı-çıkamazdı! Ama ben bugüne kadar, daha çok, varılan sonuçları kendi “bilimsel” dünyamız içinde yarattığımız terminolojiyle ortaya koymaya çalıştım. Bilme sürecinin köklerinden kopmadan ağacın meyvalarını bugünün diliyle ifade etmeyi tercih ettim. Şimdi sıra artık aradaki o bağları kurmaya-yazılı olarak daha açık hale getirmeye geldi...

Bu çalışmada daha öncesini, yani bilme sürecinin daha ilkel biçimlerini -örneğin Şamanizmi- bir yana bırakarak, atalarımızın İslamiyet’le karşılaştıktan sonra ürettikleri bilinç -“bilgi temeli”- olarak tasavvufu öne çıkarmak istiyorum.⁴ Bundan yüzyıllarca önce evrensel yaşamın varoluş diyalektiğini o zamanın dinsel terminolojisiyle -tasavvuf diliyle- ifade etmeye çalışan atalarımızla aradaki bağı ortaya çıkarmaya çalışacağım...

İşe önce, direkt olarak, büyük tabloyu ortaya koyarak başlamak istiyorum!..

(Yazıya başlarken neden “bismillahirrahmanirrahim” diyerek başladığımızın bu şekilde daha kolay anlaşılacağını düşünüyorum!)

Aşağıdaki şekil, “Herşeyin Teorisi’nin-Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi”nin⁵ özeti adeta! Önce, işi gücü bir yana bırakarak dikkatle bu şekli bir inceleyin isterseniz; gerekirse uzun uzun üzerinde düşünerek tabi! ”Çok soyut gelen”, “iyice anlaşılamayan” noktalar mı var, bunlara bakarak hemen moraliniz bozulmasın sakın; çünkü daha henüz çalışmanın giriş kısmındayız! Daha ileriki bölümlerde burada ele alınan bütün konuları tekrar ele alarak açmaya çalışacağız. Örneğin, “sistem merkezi” olayını, “sıfır noktasının” diyalektiğini... Neden her işe başlarken Allah’ın adıyla başlamak gerektiğini!... Girişte sadece konuyu özetlemek, ana fikri ortaya çıkarmak istiyorum o kadar...

Aşağıdaki şekilde, kendi içinde bir A-B diyalogu olan⁶ ve bu haliyle sistem merkezinde gerçekleşen izafi bir sıfır noktasında -şekilde x- temsil olunan bir sistemi görüyoruz. Bu sıfır noktası sistemin “kendi varlığında yok olduğu” noktadır⁷. Fakat aynı sistem,

⁴ Tasavvuf, Ortaasya kökenli ilkel komünal toplum mücahidi atalarımızın bilinci olan Şamanizmle İslamiyet’in etkileşmesinden doğan bilgi sistemidir. Bu konuda daha geniş açıklamalar için bak: <http://www.aktolga.de/m25.pdf>

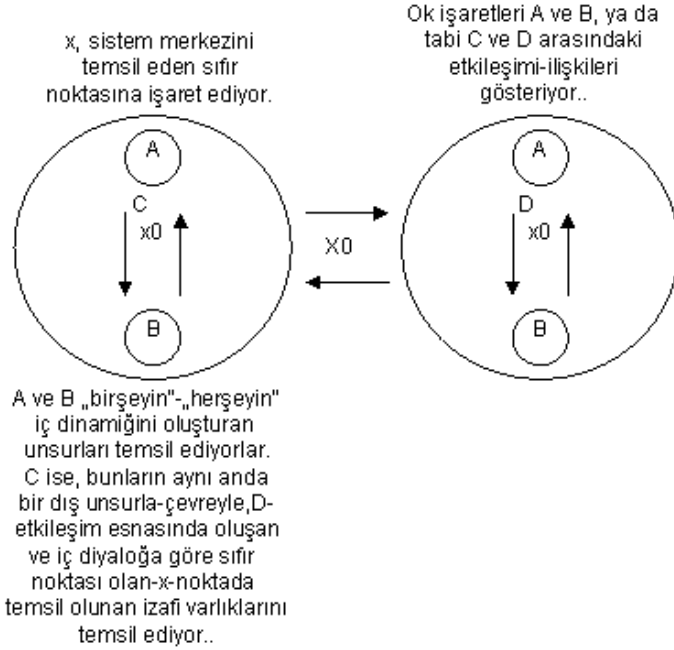
⁵ M. Aktolga, “Sistem Teorisi’nin Esasları, Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi-Herşeyin Teorisi”. <http://www.aktolga.de/t4.pdf>

⁶ Buradaki A ve B (ya da C ve D) rasgele seçilen sembollerdir...

⁷ Bu ne mi demek: Bu evrende varlığı kendinden olan, yani, başka şeylerle ilişki içinde olmadan, mutlak bir şekilde, “kendinde şey” olarak varolan gerçeklikler, varlıklar mevcut değildir demek... Buradaki “kendi varlığında

aynı anda, “çevre” adını verdiğimiz bir dış unsur ile -şekilde D- ilişki halinde olduğundan⁸ (bu ilişkiye göre, ona bağlı olarak varolduğundan) o, x ile gösterdiğimiz bu sıfır noktasında, söz konusu dış unsura göre -yani D’ye göre- gerçekleşen izafi bir varlığa-kimliğe de sahip olur. Bunu da şekilde C olarak göstermiş bulunuyoruz (yani, iç diyalog açısından sıfır noktası olarak ifade ettiğimiz instanz, çevreyle etkileşimden dolayı, aynı anda, sistemin merkezi varlığının, benliğinin gerçekleştiği “nokta” olarak da karşımıza çıkıyor)...⁹

Şek.1

- 1-Herşey-birşey-A, ya da B olarak bir sistemin içinde, onun iç dinamiğinin bir unsuru olarak varolur.
- 2-İç diyalog açısından sistem merkezi sıfır noktasıyla temsil olunur. Bu nokta sistemin-bütün varlıkların-kendi varlıklarında yok oldukları noktadır.
- 3-Ama o, yani birşey-bir sistem- aynı anda başka birşeyle-sistemle- ilişki esnasında iç diyaloga göre sıfır noktası olan bu noktada temsil olunan-gerçekleşen belirli-izafi-bir varlığa da sahip olarak gerçekleşir.
- 4-Bu nedenle şöyle diyebilirsiniz: Mademki herşey bir sistemdir ve bütün sistemler de kendi içlerindeki diyaloga göre sistem merkezinde bulunan sıfır noktasında gerçekleşerek temsil olunmaktadır, o halde, bu evrende o sıfır noktasından başka hiçbirşey yoktur! Şeyler, aynı anda, çevreyle-dış etkenle oluşan diyaloga göre varolan, bu etkileşim esnasında oluşan varlıklarıyla sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunan izafi oluşumlardır

Sadece A-B sistemi -iç diyalog- açısından baktığımız zaman A-B ‘nin içinde C diye A ve B’den ayrı bir “varlık” söz konusu değildir. Sistem merkezini temsil eden sıfır noktasının “kendinde şey” olarak uzay zaman içinde maddi bir varlığı bulunmadığı için, böyle bir şey “yoktur”! Örneğin, A-B sistemi bir D ile değil de bir E ile (başka bir nesne ile) etkileşseydi, bu durumda onun benliğini temsil eden C de örneğin C₁ olacaktı. Yani öyle, ilişki içinde olunan “şeylerden bağımsız”, bu anlamda “mutlak-kendinde şey” olan nesnelervarlıklar yoktur bu evrende...

Örnek olarak bir elektron ve bir protondan oluşan hidrojen atomunu düşünelim.

Böyle bir sisteme sistemin iç diyalogu açısından baktığınız zaman, burada “hidrojen atomu” diye “kendinde şey” merkezi bir varlıktan bahsedemezsiniz! Böyle bir şey ancak onun başka bir atomla ilişkisi-etkileşimi içinde varolur-ortaya çıkar...

yok olmak” deyimini, bu gerçeğin -bütün sistemlerin sistem merkezindeki sıfır noktasında temsili olunduğu gerçeğinin- tasavvuf diliyle-terminolojisiyle ifadesinden başka bir şey değildir!..

⁸ Her ilişki son tahlilde bir madde enerji enformasyon alışverişiyle gerçekleşir.

⁹ Örnek olarak bir atomu ele alalım. Bu durumda sistem merkezi elektronlarla çekirdek arasındaki bütün etkileşimlerin dengelendiği sıfır noktasıdır. Astronomik sistemlerde ise buna “kütle merkezi” deniliyor. Bir insan söz konusu olunca da, A ile beynini, B ile de beyin dışında kalan bütün diğer organları gösterirsek, sistem merkezi de, Yunus’un, “bir ben vardır bende benden içeri” diye tanımladığı bu sistemin merkezi-izafi sıfır noktası oluyor!..

Başka bir örnek mi istiyorsunuz! Bir insanı ele alalım: Çevreyle -başka kişi ve şeylerle- ilişkisinin dışında, “kendinde şey mutlak bir gerçeklik” olarak bir Ahmet’ten bahsedebilir misiniz?!

Hiç unutmam, bir gün üniversitede “Bilişsel Bilimler” okuyan kızımın bu konuyu tartışırken (o zaman başka bir şehirde üniversiteye devam ettiği için) demişti ki bana, “ne yani baba, ben şimdi senin yanında olmadığım zaman Elif olarak yok muyum”?..

Cevabım şöyle olmuştu; “öyle Elif diye mutlak bir gerçeklik yok tabii! Şu an seninle konuşurken “ben” “seni” yaratıyorum, “sen” de “beni” yaratıyorsun, yani birbirimize göre varolan birer varlığımız biz şu an. Her ikimizin de beyinlerimizdeki aktif halde bulunan sinapslar belirliyor şu anki izafi varlıklarımızı. “Sen” başka yerdeyken (yani ikimizin arasında maddi bir etkileşim olmadığı durumda) biz birbirimize göre potansiyel gerçekleriz. “Sen” orada her an kiminle, ne ile -hangi çevre ile- etkileşim içindeysen buna göre (bu ilişkiler içinde oluşan belirli bir “aksiyonpotansiyeliyle”, nöronal etkinlikle) temsil edilen bir varlığa -benliğe, nefse- sahip olurken, “ben” de burada aynı şekilde, buradaki etkileşimler-ilişkiler içinde oluşan gene belirli bir aksiyonpotansiyelleri demetiyle (nöronal etkinlikle) temsil edilen izafi bir varlığa sahip oluyorum...

Aynı şey bütün diğer varlıklar için de böyledir. Bir elektronla etkileşen bir bilim insanı ölçme işlemiyle onu etkilerken onun kendisine göre olan objektif varlığını da yaratmış oluyor. Daha önce o elektron onun için potansiyel bir gerçeklik iken, o, onu etkileyerek elektronun kendisine göre objektif maddi bir gerçeklik halinde ortaya çıkmasına neden oluyor. Ama buradan, “daha önceden” o elektronun hiç “varolmadığı” anlamı da çıkmaz tabii! Burada önemli olan, elektronun “daha önce” başka etkileşimler-ilişkiler içinde gerçekleşen varlığının -varoluş biçimlerinin- ya da onun “potansiyel gerçekliğinin, bizimle ilişki içinde gerçekleşen objektif izafi varlığıyla bir ve aynı şey olmadığıdır! Çünkü nesnelere, her durumda, içinde buldukları etkileşimlere-ilişkilere- göre objektif izafi gerçeklik olarak ortaya çıkarlar...¹⁰

Varolmak dediğimiz olayın daima iki boyutu vardır...

Ancak madde-enerji-enformasyon alışverişi içinde yaratırken yaratıldığımız varlıkların bize göre olan objektif izafi varlıklarından bahsedebiliriz. Onların bizimle ilişkiye girmeden önceki varlıkları bizim için potansiyel bir anlam ifade eder...

Yerküre’mizi ele alalım: Güneş Sistemi’yle ilişkisinden soyutlayarak onun “kendinde şey mutlak” varlığından bahsedebilir miyiz?.. Ya toplum, o da öyle değil midir?.. İçinde bulunduğu çevreden bağımsız bir toplumsal kimlik -varoluş instanzı- düşünülebilir mi?..

Şimdi tekrar yukarıda bahsettiğim diyaloga-benim kızımın olan konuşmama- dönerek, şekildeki CD sisteminin yerine bu diyalogu koyarsak (daha önce, insanı beyin ve diğer organlardan oluşan bir A-B sistemi olarak ele alabileceğimizi söylemiştik) etkileşme-diyalog başladığı an, ikimizin de, karşılıklı etkileşmeye bağlı olarak gerçekleşen nöronal bir etkinlikten -reaksiyon modelinden- başka bir şey olmayan (birbirimize göre) bir benliğe-self, selbst-sahip olduğumuzu görürüz. Eğer D’den-Elif’ten- gelen etkiyi D_1 , bu etkiye bağlı olarak bende gerçekleşen benliği de C_1 olarak gösterirsek, karşılıklı etkileşme-konuşma-diyalog tekrarlandıkça karşımıza şöyle bir tablo çıkar: $D_1 - C_1, D_2 - C_2 .. D_i - C_i ...$ İşte, insanın kimliği-benliği dediğimiz şey de böyle ortaya çıkıyor!..

¹⁰ Bütün bu konuları daha önce Site’de yer alan 3. Çalışmada ayrıntılı olarak ele almıştık. İsteyen bakabilir: <http://www.aktolga.de/t3.pdf>

Bu örneği genişletin, ve benim karşıma Elif'in yerine benim etkileşim halinde olduğum "çevre" dediğimiz bütün o geniş nesnelere katalogunu koyun, bu durumda hemen, "benim potansiyel kimliğim" dediğim şeyin de, her an etkileşim halinde olduğum nesnelere göre ortaya çıkan bütün o kimliklerimin-benliklerimin sinapslarda kayıt altında tutulan nöronal bir katalogundan başka bir şey olmadığını görürsünüz!..

Burada insanı hep "dışardan etkilenen" olarak ele aldık, aslında öyle değil tabii! Etkileşim karşılıklı oluyor. Dış unsur -çevre- insanı etkileyince, bu etkinin değerlendirilip işlenilmesine bağlı olarak -bir çıktı şeklinde nöronal bir etkinlik olarak-belirli davranış biçimlerine birlikte oluşan benlik de çevreyi etkiler (şekilde C-D etkileşimi). Yani sonuç olarak insan ve çevre karşılıklı olarak birbirlerini yaratırken yaratılmış olurlar (kızımın benim, karşılıklı olarak konuşurken birbirimizi yaratmamız gibi)...

Peki bütün bunları neden anlattık! Yani sözü nereye getirmek istiyoruz?..

Tekrar şekle dönerek şöyle diyelim; her seferinde bir $D (D_i)$ C_i 'yi etkileyerek bir C_i 'nin oluşmasına neden olurken, bu, kendi içinde denge halinde bulunan bir A-B sisteminin denge durumunun bozulması anlamına gelir. Bizim varlığımız-kimliğimiz dediğimiz şey de -nöronal instanz da- zaten her seferinde bu denge durumunun bozulması olayına denk gelen bir reaksiyon -Hak'tan yola çıkan bir inisiyatif- oluyor. Yani gerçekte öyle, "kendinde şey" mutlak ve sürekli bir instanz olarak "varlık"-benlik, "self", "selbst"- diye bir şey yoktur! Her seferinde, başka bir D_i ye göre gerçekleşen varlıklar olarak C_i 'ler vardır. Ama, bu C_i 'ler (mikro benlikler) oluşurken bunların arasında belirli bir zaman aralığına denk düşen bir kesinti olmadığı için biz bunu farketmeyiz ve C_i 'yi -benliği- sürekli bir instanz olarak görürüz.¹¹ Aynen bisiklete biner gibi bir şey yani!.. Aslında denge her an yeniden kurulduğu halde, görünüşteki süreklilikten dolayı biz bunu farketmeyiz!...

Bütün bunları, eğer söz konusu A-B sistemi bir insan değil de, belirli bir kuantum seviyesinde denge halinde bulunan bir atomsa da (örneğin bir hidrojen atomuysa da) şöyle ifade edebiliriz: Dışardan gelen etki -bu bir fotondur- sistemin içinde bulunduğu dengeyi bozunca, elektron bir üst kuantum seviyesine çıkarken sistemin dış unsura göre (fotonu gönderen D 'ye göre) gerçekleşen varlığı da (C) ortaya çıkar. Yani, belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektronun, herhangi bir dış unsurdan bağımsız olarak, zaman-mekan içinde "kendinde şey" olarak "objektif-mutlak" bir varlığından bahsedemeyiz. Böyle bir şey kuantum fiziğinin özüne aykırıdır. Belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektronun bir dış gözlemci için ölçme -yani etkileşerek bilme- işleminden önceki varlığı objektif potansiyel bir gerçekliktir...¹²

Peki sonra? Sonrası çok açık! Her seferinde, dışardan gelen etkinin bozduğu dengeye bağlı olarak ortaya çıkan reaksiyonu temel alan izafi bir varlığa-kimliğe sahip olan bir sistem (her varlık), aynı anda, bu yeni etkenle-çevreyle birlikte yeni bir denge hali (yeni bir sıfır noktası) oluşturmaya çalışır. Yok eğer bu olmuyorsa da, yani, yeni bir denge hali oluşturulamıyorsa da, bu durumda o hemen söz konusu dış etkiyi bertaraf ederek eski denge halini (sıfır noktasında temsil olunan) tekrar elde etmeye çalışacaktır. Yani bir sistem (her sistem, bütün varlıklar), her an, dışardan gelen etkiye bağlı olarak,

¹¹Bakın "zaman" dedik? Nedir zaman? Zaman, iki denge hali -sıfır noktası- arasında gerçekleşen izafi varoluşla birlikte ortaya çıkar (<http://www.aktolga.de/t3.pdf>) . Koordinat sistemini sıfır noktasına koyduğunuz an ise, orada mekan gibi zamana da yer yoktur. Söyleyin bana, belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektronun hareketi-varlığı zamana bağlı bir hareket midir -varoluş mudur-? Elbette ki hayır. Belirli bir kuantum seviyesinde bulunan elektronu temsil eden dalga fonksiyonu zamana bağlı olmayan potansiyel bir gerçekliği temsil etmektedir. Bu gerçeği fizik kitaplarında da aynen bu şekilde bulursunuz, ama neden böyle olduğunu açıklamak kimsenin aklına gelmez nedense!..

¹² Şu an kafanızı buna takmayın. Çünkü o meşhur fizikçiler bile zaten seksen yıldır tartışıyorlar bunu! Bu konuda bak: <http://www.aktolga.de/t3.pdf>

çevreye uyumun gereği, ya yeni bir denge hali oluşturmaya, onun içinde onun bir parçası olarak varolmaya, ya da eğer dışardan gelen etki yeni bir denge halinin oluşmasına olanak vermiyorsa da, bu durumda, bozulan eski dengeyi yeniden inşaaya çalışır.¹³

Örneğin dışardan gelen foton sistemin bir üst kuantum seviyesine çıkmasına elveriyorsa sistem (atom) bir üst seviyeye çıkar ve burada yeni bir denge (yeni bir sıfır noktasında temsil olunan yeni bir A-B sistemi) kurulur. Ama eğer gelen foton bu iş için yeterli değilse de, sistem onu tekrar dışarı vererek eski denge haline iner, eski dengeyi muhafaza etmiş olur.

Bütün bunları daha önce şöyle ifade etmiştik: Bir sistemin-bütün varlıklar bir sistemdir- kendi kimliğini, varlığını oluşturma süreci içinde her an yaptığı işe dikkat edin, nedir bütün bu yapıların özü? Çevreyle etkileşme içinde, ya yeni bir denge haline ulaşmak, ya da çevreden gelen etkinin bozduğu eski dengeyi muhafaza edebilmek! Bütün o varoluş çabalarının özü bundan ibarettir. Yani bütün varlıklar sürekli hep bir sıfır noktasının-Hak'kın- arayışı içinde oluyolar. İşte, her işe başlarken "bismillah" diyerek Allah'ın adını anmanın diyalektiği budur...

Bu tablo içinde "Hak", yani "Tanrı-Allah" nerede peki? "Hak-Tanrı, Allah", her durumda, varlıkların sistem merkezini temsil eden sıfır denge noktasındadır. "O, her yerde, ama hiçbir yerededir" in anlamı budur işte (sıfır noktası, bütün koordinat sistemlerinin başlangıç noktası olarak zaman mekan içinde maddi bir noktaya tekabül etmez!). O "her yerde hazır ve nazır olandır" denir, neden? Çünkü bu evrende yer alan bütün maddi varlıklar kendi sistem merkezlerinde bulunan o sıfır noktasıyla temsil olunurlar da ondan; "ondan gayrı hiçbir şey yoktur" anlamı budur!.. Peki, uzay zaman içinde böyle, bütün sistemlerin -varlıkların- sistem merkezini temsil eden "sıfır noktası" diye bir nokta var mıdır gerçekte? Hayır, yoktur tabi, sıfıra maddi bir varlık atfetmek olurdu bu, "haşa, böyle bir şey "Hak'ka-Tanrı'ya" "eş koşmak" anlamına gelirdi (işte bu nedenledir ki, aslında bütün o materyalist ve idealist dünya görüşlerinin hepsi de, özünde varlıklara ilişkin olarak "kendinde şey-mutlak gerçeklik" anlayışından yola çıktıkları için "Tanrı'ya şirk koşmayı" temel alırlar!..) Onun -sıfır noktasının- varlığı yokluğundadır!... Söyleyin bana, "ne yerededir, ne gökte, ne adı vardır, ne tadı, ne rengi" ... nedir bu tanımlamaya çalıştığınız şey?..

Bu evrende varolan her şey bir sistem değil midir? "Evet" mi! Peki bütün sistemler de kendi içlerindeki sistem merkezinde bulunan bir sıfır noktasında temsil edilmiyorlar mı? Gene mi "evet" dediniz! İşte bizim, "bu evrende ondan gayrı hiçbir şey yoktur" diyerek ifade etmeye çalıştığımız gerçekliğin sırrı budur, sıfır noktasının gerçekliği budur! Kaf dağının arkasında saklı olan hazinenin sırrı budur!..

Atalarımız bu gerçeği kendi dinsel terminolojileriyle şöyle ifade etmişler: "Tanrı insanı kendini bilmesi için yaratmıştır"! Peki insan ne yapıyor bunun için? Aynaya bakıyor ve diyor ki "En El Hak"! Kendi içindeki "kendisinden içeri" olan o "beni" hissettiği an "En El Hak" diyor Hallacı Mansur! Ve o an da yok ediliyor tabi! Neden? Çünkü sıfır hali konuşamaz!.. O, yani Hallacı Mansur "En El Hak" dediği an kendini -kendi nefsini-kendi içindeki sıfır hali sanma hatasına düşüyordu!..

Peki "Hak'ka ermek" nedir, "Erenler" denilen atalarımız kimlerdir? Onlar, gerçekte ağız var dili yok olanlardır! Çünkü, "hakikate erdiğin" an onu duygusal düzeyde "susmaktan" başka türlü ifade edemezsin!.. "Erenlerin", diğer insanlarla ilişkileri içinde gerçekliği ifade biçimleri ise, insanların ihtiyacı olduğu kadarını onların anlayabileceği bir dille onlara aktarmak şeklinde olur!..

¹³ Bütün bunları dinsel bir terminolojiyle, yani tasavvuf diliyle de ifade edebilirdik. Yukardaki paragrafta "sıfır noktası" yerine "Hak", ya da "Allah" ifadelerini koyun yeter!..

Peki “ben” ne yapıyorum şu an? Ben, “o” değilim ki! “O” olmadığının bilincindeyim! “Ben” insanım ve bilişsel bir ifadeyle onun gerçekliğini dile getirmeye çalışıyorum! Niye mi? “Doğa insanla kendi bilincini yaratıyor” demiştik ya!.. Yani “o” -“doğa” veya sıfır noktasında bulunan Tanrı- insanla birlikte, evrim sürecinin her aşamasında, bu aşamanın diliyle kendi kendisiyle konuşuyor aslında! Kim bilir belki ben de öyle yapıyorumdur! Ne ki o “doğa”? “Herşey” dediğimiz “şey” nedir ki? “Herşeyin” özü o sıfır noktası-hali değil midir!.. İnsan olarak varoluş gerekçemiz, aradığımız şey de işte onun bilgisi, bilinci oluyor! Lafı uzatmayalım, hani bir söz var ya, “öküz nerede dağa kaçtı, dağ nerede yandı bitti kül oldu” diye, aynen öyle işte!.. Yani boşuna aramayın, “o” size sizden daha yakındır aslında!..

Son bir nokta daha! Peki, madem ki her şeyin gerçekliği “o” dur, yani bütün sistemler sistem merkezinde bulunan o sıfırla temsil edilmektedir, bu durumda, “bu evrende ondan-yani sıfırdan başka bir şey yoktur” demekle mutlak-metafizik bir gerçeklik olarak bir sıfır gerçekliğini kabul etmiş olmuyor muyuz? Hayır! Neden? Çünkü, her şeyin özünü oluşturan o sıfırın kendisi de izafi bir gerçekliktir!.. Yani öyle “sıfır” diye “her şeyin” dışında -bütün varlıkların ötesinde- “mutlak gerçeklik” bir şey de yoktur!.. Her varlıkla birlikte ona göre gerçekleşen, onun sistem-varoluş merkezini oluşturan izafi bir gerçekliktir sıfır. Atalarımız, “Allah varlıkları, tıpkı birer ayna gibi, onlara bakarak kendini seyretmek için yarattı” demiyor muydu!..

Bundan sonraki açıklamaları, araya örnekler vs de katarak “Herşeyin Teorisi”nden izleyeceğiz...

NEDEN HERŞEYİN TEORİSİ...

“Herşeyin teorisi” kavramı biraz ürkütücü geliyor insana; ister istemez, “her şeyi bilmek mümkün mü” diye düşünmeye başlıyor insan! Bu nedenle, biz de önce, “bilmek-öğrenmek nedir”, “neden ve nasıl biliyoruz-öğreniyoruz”- sorularına cevap arayarak işe başladık.¹⁴ Ve dedik ki, “doğa insanla birlikte kendi bilincine varıyor”. Bu demektir ki, insan olarak bilirken sadece “biz” bilmiyoruz! Bizimle birlikte, bizim var oluşumuz aracılığıyla aslında doğa kendi kendini biliyor, kendi bilincine varıyor!..

İnsan olarak biz, bilme sürecinde, bilgi üretimi mekanizmasının sadece bir parçasıyız. Bu sürecin diğer parçası ise bizim “dışımızdaki” doğadır. Ama biz sonra, bu sürecin kollektif ürünü olan bilgilere “sahip çıkarak” onları beynimizde depo ediyoruz, saklıyoruz; bunları, daha sonraki süreçlerde kendimize daha iyi yaşam koşulları sağlayabilmek için kullanıyoruz. Son derece bireyci-egoist bir yaklaşım değil mi! Ama bütün bunlar normal! Evrim sürecinin mekanizması böyle işliyor! Bilme sürecinin basamakları böyle çıkılıyor; yol boyunca sahip çıktığımız her yeni bilgi, bizi (“bilinçli doğa” bebeğinin taşıyıcısı olan insanı) bir adım daha öteye taşıyor. Ve biz, bu şekilde, kendi dışımızdaki doğayı bilirken, kaçınılmaz olarak kendimizi de bilmiş oluyoruz. Kendi dışımızdaki doğayı değiştirirken, kendimizi de değiştiriyoruz

Bilgi üretimi mekanizması, insanın çevreyle etkileşmesinin nöronal düzeydeki uzantısıdır. İnsan çevreyle etkileşirken, beyninde onun nöronal bir modelini çıkarıyor. Sonra da, buna karşı reaksiyon olarak, kendisini (self) temsil eden bir nöronal ağ oluşturuyor. Çevreyi temsil eden nöronal ağ’la, organizmayı temsil eden bu nöronal ağ’ın etkileşmesi sonucunda da sentez olarak bilgi adını verdiğimiz çocuk doğuyor.¹⁵ Yani aslında, anası insansa, babası da “çevredir” bu çocuğun; çocuk-bilgi bu etkileşmenin kollektif ürünü oluyor. Ama biz, doğaya-çevreye yabancılaşarak, kendimizi insanlık

¹⁴ M. R. Aktolga “Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz, Nasıl Bir Eğitim Sistemine İhtiyacımız Var” 2021 Alter Yayınları... (<https://www.kitapyurdu.com/kitap/ogrenmek-nedir-neden-ogreniyoruz-nasil-ogreniyoruz/557976.html>)

¹⁵ Yukarda linkini verdiğim çalışmada bütün bu konular ayrıntılı olarak ele alınıyor...

durumuna özgü sübjektif bir dünyanın içine hapsettiğimiz için, ona, yani bu ürüne (bilgiye) tek başımıza sahip çıkmaya kalkıyoruz; çocuğu doğuran olduğumuz için, onu kendimizle özdeşleştirerek, onun üzerinde mülkiyet hakkımızın olduğunu düşünüyoruz! **İnsan olarak “kendimizin” de son tahlilde o bütünün (doğanın) bir parçası olduğunu görmek hiç aklımıza gelmiyor; gelse de, bunu sıradan bir laf olarak söyleyip geçiyoruz! Ama “biz” ne düşünürsek düşünelim, neye inanırsak inanalım, ürün-bilgi aslında doğanın bilgisidir, ona aittir; çünkü, bilen de odur, bilinen de! Gerisi insanın hüsnü kuruntusu! Doğa, insanla birlikte adeta aynaya bakmakta, kendi kendisini bilmektedir!**

Bu süreç nereye mi gidiyor? Unutmayalım, “çevre”, “dış dünya” kavramları izafidir. Bu, “kendi dışımızdaki” bir şey olabileceği gibi, “kendimizin” bir parçası, bir hücre, bir organ da olabilir. Yani, bilme nesnesi sadece kendi dışımızdaki doğa değildir. Organizmamızı oluşturan bütün elementler de dahildir buna. Bu yüzden, bilme süreci, aynı zamanda, kendini bilme sürecidir de. Peki, günün birinde, “kendimizi” oluşturan o elementleri de bildiğimiz zaman ne olacak? İşte o zaman “dışımızdakiyle” “içimizdeki” arasında hiç bir farkın kalmadığını göreceğiz. Hem bunun bilinci-bilgisi oluşacak, hem de duygusal olarak da hissedeceğiz bunu!

O an insanın “yok oluşu” anıdır! Kendini bilerek “kendi varlığında yok oluşu” tabii! Yoksa buharlaşıp da yok olmayacak insan! İnsan, kendini bilerek, kendisiyle kendi dışındaki doğa arasındaki izafi sınırları aşacak. Evrensel bilinci, bilgiyi temsil eden taşıyan haline dönüşecek. Bir Yunus’un, bir Mevlana’nın, bir Şeyh Bedreddin’in, yüzlerce yıl önce ifade etmeye çalıştıkları bilince erişecek. Bir Hallac-ı Mansur’un “En el Hak” derken ne demek istediğini o zaman daha iyi anlayabilecek!

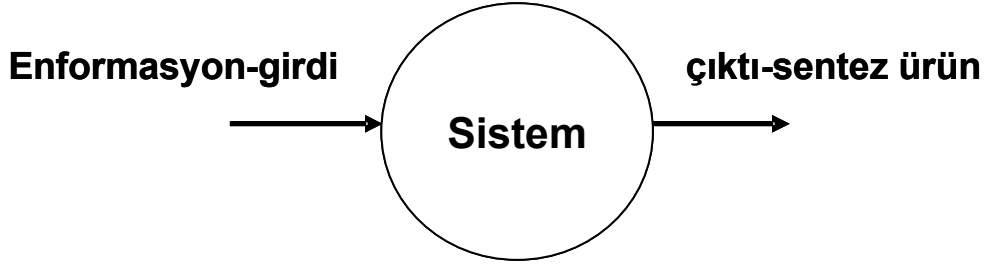
Fizik, kimya, biyoloji, astronomi ve bütün diğer bilim dalları, nedir bunlar? İnsanın kendi dışın-daki ve içindeki doğayla-çevreyle etkileşmesinin ürünü olan bilgilerin düzenlenerek, sınıf-landırılarak bir araya getirildiği bilgi alanları değil midir bunlar? Doğanın kendisinde böyle sınırlar yoktur aslında! Doğa-çevre dediğimiz şey bir bütündür. Sınırları koyan insanın kendisi oluyor. Bütün o bilim dallarını, dağlardan, tepelerden, çeşitli kaynaklardan doğan ırmaklara, nehirlerle benzetirsek, hepsinin taşıdığı ortak içerik olarak o “su”dur bilgi! Ve çeşitli kanallardan doğan o nehirler, nasıl ki günün birinde denize ulaşarak onun içinde kaybolup gidiyorlarsa, birbirlerinden bağımsız olarak gelişmiş olan bilgi alanlarının, bilimlerin geleceği de aynıdır: Denize ulaşarak onun varlığında yok olmaktır! Buradaki “deniz”, evrensel bilgi alanı olup, bu denize ulaşıldığı an ise, her şeyin tek bir şey olduğu andır! Çünkü o an her şey o tek bir şeyin içindedir!.. İşte size “Herşeyin Teorisi’nin özü...

“Her şey”, madde enerjinin orijinal, özgül bir yoğunlaşma biçimi olarak “bir şey”dir! O, bu haliyle (bizim “bir şey” dediğimiz bir varlık-bir nesne-olarak), aynı zamanda, tek bir evrensel oluşum yasasının-mekanizmasının özgül bir gerçekleşme biçimi olarak, “her şeyin” bilgisinin nesnesidir de. Tek bir atomun, kendine özgü varoluş biçimlerinin yanı sıra, aynı zamanda, bütün bir evrensel oluşum diyalektiğini de içerdiğini düşünebiliyor musunuz? Madde-enerjinin en basit yoğunlaşma-gerçekleşme biçimleriyle (örneğin bir atomla), en karmaşık olanları arasında (örneğin insan beyni, ya da toplumsal bir yapı), evrensel oluşum diyalektiğinin işleyişi açısından hiç bir fark olmadığını düşünebiliyor musunuz?..

Bir şeyin “basit”, ya da “karmaşık” olması, onun “dışardan” gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içinde değerlendirerek işleme süreciyle-kapasitesiyle ilgilidir. Karmaşık sistemler (“multiagent” sistemler), kendi içlerindeki görev bölümünün daha da gelişmiş olduğu sistemlerdir. Bunlar, dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu parçalarına ayırarak, önce bu parçaları bir çok alt sistemde ayrı ayrı değerlendirerek işlerler. Sonra da, gene muazzam örgütsel bir mekanizma aracılığıyla, elde ettikleri sonuçları tek bir ürün halinde bir araya getirirler.

Basit sistemler için en güzel örnek, tek bir işi yapmaya programlı bir “refleks agenttir”. Ama, ister basit bir sistem olsun, isterse karmaşık, bunların her ikisinin yaptığı iş de özünde aynıdır. Aynı evrensel mekanizmadır her ikisinde de faaliyette bulunan: Her durumda, dışardan gelen madde-enerji-enformasyon hammadde olarak sistemin içine alınmakta, sonra da bu, sistemin içindeki bilgi kullanılarak, değerlendirilmekte-işlenmektedir. Etkileşme, ya da enformasyon işleme süreci (information processing-Informationverarbeitung) adını verdiğimiz bu işlemin sonunda da, bu sürecin çıktısı olarak bir sentez-ürün ortaya çıkmaktadır...

Şek.2

Bu açıdan bakınca, örneğin bir insan beyninin çalışma tarzıyla, bir atomun, ya da tek hücreli bir organizmanın işleyişi arasında hiç bir fark yoktur! Bunların hepsi de birer enformasyon işleme sistemi olarak çalışmaktadır. Basit, ya da karmaşık, hareketin bütün biçimlerinde, madde-enerjinin bütün yoğunlaşma biçimlerinde tekrarlanan varoluşun temel mekanizması aynıdır. Bu evrende varolan her şey, son tahlilde, bir enformasyon işleme sisteminden ibarettir. Herşeyin teorisinin özü-esası maddi temeli de budur zaten...

HERŞEYİN TEORİSİ...

Herşeyin Teorisi'nin iki boyutu vardır: Birincisi **Sistem** Teorisi, ikincisi de **Enformasyon İşleme** Teorisi'dir.¹⁶ Bu yüzden onu, her iki zeminde de kendine özgü bir dille tanımlamak, ifade etmek durumundayız.

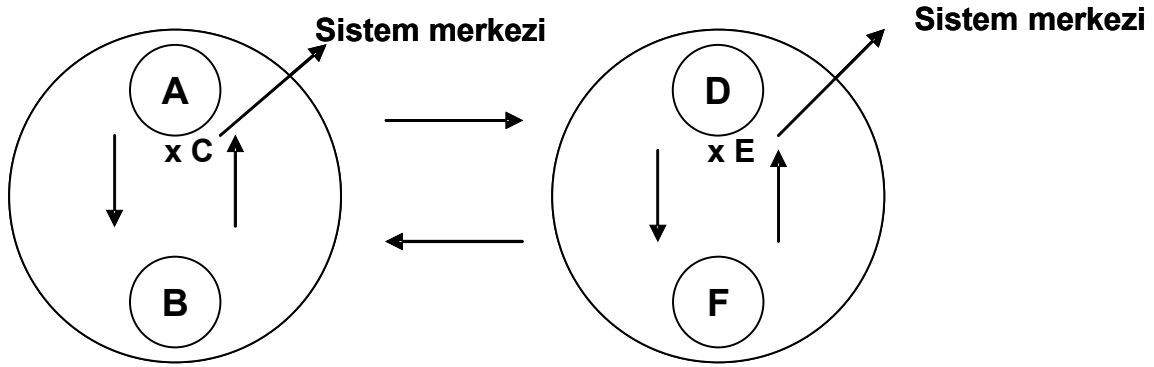
1) Bu evrende var olan her şey, kendi içinde bir A-B sistemi iken,¹⁷ aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla, bir başka A-B sisteminin içinde A ya da B olarak da yer alır, var olur (buradaki A ve B rastgele-sembolik ifadelerdir bunu unutmayalım).

2) Her sistem, ya da her varlık, “dışardan”-çevreden-gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyle -“bilgi temeliyle”- değerlendirerek işlerken, dışardan gelen bu etkiye karşı bir cevap-reaksiyon olarak varolur; bu enformasyona kaynak teşkil eden nesneyle birlikte oluşturulan bir A-B sisteminin içinde, bu sistemin bir parçası şeklinde izafi bir gerçeklik olarak ortaya çıkar.

¹⁶ „Sistem Teorisi“ ve „Enformasyon İşleme Teorisi“, bu site içinde geliştirilen içerikleriyle, benim elli yıla yayılan çalışmalarımın ürünüdür (<http://www.aktolga.de/t4.pdf>). Şunu açıkça ifade edebilirim ki, her iki teori de aslında ilk kez bu site içinde bu denli gelişmiş birer çalışma olarak ortaya konuluyor. Buradan tabii, bu alanda herşeyi ben yarattım sonucu çıkmıyor! Ama alın, bu alandaki diğer çalışmaları bir araya getirin ve bakın, ortada genel sistem teorisi alanında Bertalanfy'den bu yana halâ pek fazla bir gelişmenin bulunmadığını göreceksiniz. Evet, bazı üniversitelerde Sistem Mühendisliği bölümü bile var bugün, ama bunlar işin mekanik yanına -belirli bir pratiğinetakılmış kalmışlar, üzümünü yeyip bağıni sormuyorlar; evrensel-teorik bir çerçeve yok bunlarda; sistem anlayışları mekanik! Enformasyon işleme teorisi de gene her yerde kullanılan bir kavram, ama bu alanda da henüz daha evrensel bir teori olarak şekillenmiş bir şey yok ortada. Bütün bu kavramlar ilk kez bu çalışmayla evrensel bir teori haline geliyorlar.

¹⁷Buradaki A ve B rasgele seçilmiş sembollerdir. Bunlar bir sistemin kendi içinde onu vareden temel parçalarını temsil etmektedir. Örneğin, söz konusu sistem eğer bir organizmaydı, bu durumda A beynini, B' de diğer organları temsil etmektedir...

Şek.3

“Birşey”in, ya da “her şeyin” anatomisi..

Yukardaki tanımdan da anlaşılacağı gibi, Sistem Teorisi daha çok evrensel oluşumun yapısal yanıyla ilgilenirken, onu hayata bağlayan, ona ruh veren de Enformasyon İşleme Teorisi'dir. Aslında bu iki teori birbirini tamamlıyor. Çünkü, sistem gerçekliği, dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyle değerlendirip işleyerek bir çıktı-ürün oluşturan, bununla da dışarıyı etkileyen interaktif bir oluşumdur. **Bu anlamda, Herşeyin Teorisi, Sistem Teorisi'nin ve Enformasyon İşleme Teorisi'nin birlikte oluşturdukları en üst bir teorik çerçeve olarak ortaya çıkıyor.** Fizik, kimya, biyoloji, astronomi, toplum bilimi de dahil olmak üzere bütün bilimler, her biri kendi alanında, sistem gerçekliğini kendine özgü biçimleriyle kavrayıp, bu zemin üzerinde enformasyon işleme mekanizmasının nasıl çalıştığını açıklamaya çalışırlar. Kuantum Teorisi'nden, Evrim Teorisi'ne, Genel İzafiyet Teorisi'nden, Elektromagnetizme, hatta ve hatta, Klasik Fiziğe-Newton'un Hareket Yasaları'na kadar bütün bilimsel çalışmaların hepsini kucaklayan evrensel oluşum yasasıdır Herşeyin Teorisi...

SİSTEM NEDİR?..

Kendi aralarında bağlaşım-ilişki halinde olup, birbirlerinin varlık şartı olan; yani ancak bu bağlaşımın-ilişkinin sonucu olarak ki, birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre bir varlığa sahip olabilen gerçekliklerin (ki bunları biz PARÇA ya da ELEMENT olarak tanımlıyoruz) meydana getirdiği bütüne bir SİSTEM denilir.

SİSTEM: Parça ve elementlerden oluşan bir bütündür.

PARÇA: Sisteme ait bir grup elementten oluşan birliklerdir.

ELEMENT: Bir sistemin daha küçük alt kısımlara bölünemeyen temel birimleridir.

SİSTEM ÖRGÜTLÜ BİR BÜTÜNDÜR...

Bir sistemin daha küçük alt kısımlara bölünemeyen temel birimleri olan elementleri bir araya geliyorlar, parça, ya da organ adını verdiğimiz alt grupları oluşturuyorlar. Bu alt grupların birlikteliği de bir bütün olarak sistem gerçekliğini oluşturuyor..

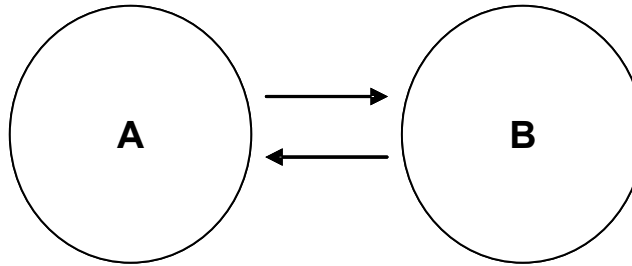
Ama, bu bir “örgüt” tanımı değil midir!..

Elbette ki bir örgüt tanımıdır ! Çünkü, bizim “sistem gerçekliği” diye tanımlamaya çalıştığımız şey bir örgüttür!..

Peki örgüt nedir o zaman? Ve neden örgüt?..

Her sistem (her örgüt), çevreden-dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu değerlendirerek işleyebilmek için gerekli olan parçaların toplamı olan bir bütündür. Ve bu işlevini yerine getirirken, getirebildiği sürece var olur. Çünkü, var olmak demek, çevreye uyum sağlayabilmek için, çevreden gelen etkileri kendi içinde değerlendirip işleyerek ona karşı bir cevap -bir tepki- oluşturabilmek demektir. Madde-enerjinin-enformasyonun her özgül var oluş biçimi (yani her sistem), dışardan gelen etkilere karşı bir tepki oluşturabilmek için gerekli olan örgütlenmeden ibarettir. Örgütlü olarak var olmanın gerekçesi, varlığını sürdürebilmek için gerekli olan tepkiyi-cevabı ancak bir örgüt olarak gerçekleştirebilmenin mümkün olmasıdır. Çünkü, çevrenin etkilerini değerlendirerek bunlara karşı bir reaksiyon oluşturabilmek için gerekli olan bilgiye ancak bir örgüt sahip olabilir. Bilgi, her durumda, bir örgütün parçaları-elementleri-üyeleri arasındaki ilişkilerle temsil edilerek kayıt altında tutulur...

Şek.4

Bilgi, A ve B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulur...

Bütünü oluşturan her alt grup, yani parça, sistemin dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyi kullanarak işleme sürecinde belirli bir işte uzmanlaşmış bir organdır. Bu organlar, kendi içlerinde, belirli bir görevi yerine getirmekle uzmanlaşmış elementlerden oluşurlar. Bir organın çıktısı, bütün bu elementlerin örgütlü kolektif faaliyetlerinin sonucu olurken, organların (parçaların) kolektif faaliyetleri de sistemin bütününe çıktısını oluşturur. Örgüt içinde örgüt yani! İşte evrensel var oluşun sırrı budur!..

Örneğin, organizma örgütlü bir sistemdir.

Organlarımız bu sistemin madde-enerji-enformasyon işleme sürecinde uzmanlaşmış alt uzmanlık grupları iken, hücrelerimiz de, hem organizmamızın temel yapı taşlarıdır, hem de aynı zamanda, içinde buldukları organa göre, her biri belirli "gen açılım faaliyetine" sahip olan uzmanlaşmış unsurlardır. Organizmanın temel yapı taşları olarak hepsi de aynı DNA yapısına sahiptirler. Ama her birinin, içinde buldukları organa ve faaliyete göre "gen açılım örnekleri" farklıdır ("gen expression pattern").

Başka bir örnek de toplumdur.

Toplumlar da organizma gibi örgütlü bir bütündür-sistemdir. Bu bütünü-örgütün parçalarını ise toplumsal kurumlar oluştururlar. Sistemin elementleri de insanlardır. "Her insan, içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür" derken anlatılmak istenilen şey, tek tek insanların yaşam bilgilerinin, kolektif hafızada yer alan sistemin bütününe ait bilgilerin (ki bunlara, toplumsal sistemin DNA'ları olarak kültür diyoruz) bir parçası olduğunun altını çizmektir. İnsanlar, toplumda içinde buldukları yere göre, bu hazineden-bilgilerden bir kısmını kullanarak kendi kişiliklerini oluştururlar. Aynen, bir hücrenin organizma içindeki yerine göre, belirli bir "gen açılım örneğine" sahip olabilmesi gibi...

SİSTEM, MADDELEŞMİŞ BİLGİDİR...

Öte yandan, bir örgütün-bir sistemin-oluşabilmesi için en azından iki elemente (kişiyel) ihtiyaç vardır (A ve B gibi). Tek kişilik örgüt-sistem olmaz!¹⁸ Neden mi olmaz?..

Önce, iki kişi neden bir araya geliyor onu görelim: Evet, neden bir araya gelir iki kişi? Ortak bir amacı gerçekleştirmek için mi? O halde, işin özü, ortak bir amacı gerçekleştirmek için görev bölümü yapmaya dayanıyor... Görev bölümü ise, bir işin nasıl yapılacağıının belirlenmesi ve sonra da bunun hayata geçirilmesinden ibarettir...

İşte size varoluşun sırrı! Bu kadar basit!..

Adına ister örgüt, ister sistem deyin, bütün varlıklar kendi içlerinde, son tahlilde, belirli bir fonksiyonun (varoluş fonksiyonunun-işlevinin) yerine getirilebilmesi için yapılan bir görev bölümünden ibarettir! Her durumda esas olan, madde-enerji-enformasyon şeklinde dışardan-çevreden gelen bir etkiye karşı o an sahip olunan dengenin (varoluş halinin) korunması olduğundan, önce, dışardan gelen etki değerlendirilerek mevcut dengeyi koruyabilmek için ona karşı bir reaksiyon modeli oluşturulur, sonra da, hazırlanan bu reaksiyon modeli gerekli davranış biçimleri şeklinde hayata geçirilir. Varoluşun amacı budur, bu fonksiyonun yerine getirilebilmesidir; görev bölümü denilen şey de zaten bunun için yapılır. Canlıların “yaşamı devam ettirebilme mücadelelerinin” esası da budur. Gene, varoluş fonksiyonunu yerine getirebilmek için yapılan bir görev bölümüne dayanmaktadır her şey. Zaten bu işler yapılırken varolunmuş olunuyor...

Peki neden en az iki elemente ihtiyaç duyuluyor bunun için, neden tek kişilik örgüt-sistem olmuyor? Neden “kendinde şey varlıklar”-“mutlak gerçeklikler” yoktur bu evrende?

1- Çevreden gelen etkileri-enformasyonları değerlendirerek bunlara cevap verebilmek için bilgiye ihtiyaç vardır demiştik.

2- Bilgiye sahip olabilmek -kendi içinde belirli bir bilgiyi kayıt altında tutabilmek- için ise bir ilişki zemininde varolmak gerekir. Çünkü bilgi, ancak bir ilişkiyle temsil olunarak kayıt altında tutulabilir. İlişki olmadan bilgi de olmaz. En basit ilişki ise, ne türden olursa olsun, iki element-kişi arasındaki bağıdır. Şöyle ifade edelim:

SİSTEM=A+B (işte, aradaki o “+” işaretidir ki, A ile B arasındaki ilişkileri -bağı- ve bu ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi temsil eden de odur)

Yani, her durumda, bir A ile bir B’yi, bir biçimde birbirine bağlayan, bu iki unsuru birbiriyle ilişki haline getiren şeydir bilgi. Ortaya çıkan sonuca da bir sistem, ya da örgüt diyoruz. Çünkü, bir sistem-örgüt olarak varolan her şey belirli bir bilgiyi temsil eden bir yapıdır...

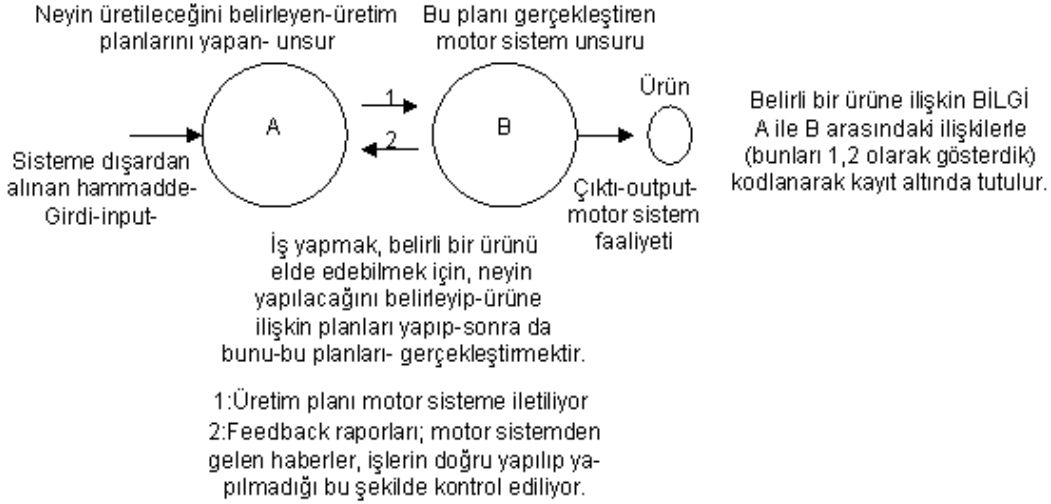
Biraz açalım ve bir örnek verelim: Aşağıdaki şekil, belirli bilgilere sahip bir sistemin yeni bilgileri nasıl ürettiğini gösteriyor.

İşin özü bütün sistemlerde aynıdır. Yani her durumda, ortada bir sistem-bir ilişki-bir örgüt- ve bu ilişkiyle temsil olunan bir bilgi -sistemin “bilgi temeli”- vardır. Çevreden gelen

¹⁸ Bir insan, kendi içinde, milyarlarca elementten (üyeler) oluşan bir örgüttür; ama dış dünyanın karşı-sında o tek başına hiçbir şey ifade etmez (yani böyle-“kendinde şey” bir varlık söz konusu değildir). O, yani “insan”, ancak, diğer insanlarla, ya da çevreyle ilişkilerine bağlı olarak oluşan belirli örgütlerin-ilişkilerin içinde, onların üyesi olarak izafi bir varlığa sahip olabilir. Aynı şey bütün diğer varlıklar için de geçerlidir. Bu evrende, “tek başına”, varlığı kendinden olan -“kendinde şey mutlak gerçeklikler”, varlıklar- yoktur. Her şey, başka şeylerle ilişkileri içinde, bu ilişkiler içinde kazandığı izafi varlığıyla bir şeydir. Her şey, yaratırken yaratılarak varolur-bir şey olur...

enformasyonlar bu bilgiyle değerlendirilirler. Bu değerlendirmenin sonuçları da gerekli davranış biçimleri olarak ortaya çıkarlar. Sistem bu şekilde çevreyi etkiler...

Şek.5

Her durumda, çevrenin etkisine karşı belirli bir cevap oluşturabilmek (yani varolabilmek) için önce bu etkinin-mesajın ne olduğunun anlaşılması gerekir. Çünkü, ne anlama geldiğini bilemediğiniz bir etkiye-mesaja karşı tepki-cevap da oluşturamazsınız. Bu ise belirli bir bilgiyi gerektirir. Eğer Almanca yazılmış bir mektup aldıysanız, bu mektubu okuyabilmeniz için Almanca bilginizin olması gerekir. Bu bir!

Ama bu yetmez! Mesajı alıp onun içeriğini öğrendikten sonra, onu değerlendirerek ona karşı bir cevap oluşturulabilmeniz de gerekir. Mevcut denge halini -yani kendi varlığını- devam ettirebilmenin başka yolu yoktur. Fakat, bu da gene belirli bir bilgiyi zorunlu kılar. Dış dünyadan gelen mesajın içeriğini değerlendirerek ona karşı cevap oluşturabilmek için, bu konuda, ya da buna benzer konularda, daha önceden bir ön bilgiye sahip olmak gerekir.

Örneğin, karşıdan gelen bir hayvanın tehlikeli olabileceği değerlendirmesini yapabilmek için, daha önceden bu hayvana ilişkin (dispozisyonel de olsa) bir ön bilgiye ihtiyaç vardır. Ne olduğunu bilmediğiniz bir şeye karşı belirli bir davranış biçimi geliştirmeniz mümkün değildir. En basit bir refleks agent bile nasıl reaksiyon göstereceğine ilişkin dispozisyonel olarak belirli bir bilgiye sahiptir.¹⁹ **Bu nedenle, varolabilmek için, mutlaka, kendi içinde belirli bir bilgiyi kayıt altında tutan bir örgüt-bir sistem olmak gerekir. Dışardan gelen enformasyonların nasıl değerlendirileceğine-bunların nasıl işleneceğine dair bir ön bilgiye (bilgi temeline) sahip olmadan varolmak düşünülemez. “Öğrenmek” vs. bunlar daha sonraki iştir. Hiç ön bilgi olmadan öğrenmek de olmaz.**

O halde var olmak, bir ön bilgiye sahip olarak doğmak demektir! Daha başka bir deyişle, var olmak demek, belirli bir bilginin kendine özgü bir madde-enerji yoğunluğu (yapı) olarak gerçekleşmesi demektir. Bunu, her yapı, belirli bir bilginin kendine özgü bir madde-enerji yoğunluğu şeklinde gerçekleşmesidir diyerek de ifade edebiliriz.

¹⁹ Dispozisyonel olarak sahip olunan bilgi, varoluşun zemini olan yapıdan dolayı otomatik olarak sahip olunan -gizli, saklı- bilgidir. Örneğin, bir sandalyede otururken bir çekiçle dizinizin altına hafifçe vururlarsa hemen ayağınız yukarı doğru kalkar. Bu bir refleksdir. Bu reaksiyonun gerçekleşmesi için gerekli olan bilgi ise mevcut yapının içinde onunla birlikte kayıt altındadır. Böyle bir şeyi sonradan öğrenmenize gerek yoktur! Aynen, bir elektrik süpürgesinin, düğmesine basınca belirli bir fonksiyonu yerine getirmesi gibi! Burada da gene, mevcut yapı belirli bir bilgiyi temsil etmektedir...

Evet, bilgi yapıyla gerçekleşir ve daima yapıyı oluşturan unsurlar-elementler arasındaki ilişkilerle kodlanarak kayıt altında tutulur.²⁰ Yapı, belirli bir bilginin bir madde-enerji yoğunluğu şeklinde kodlanarak gerçekleşme biçimi iken, bu kodlama işlemi de yapıyı oluşturan elementleri bir arada tutan ilişkilerle oluyor. Buradan, bir A-B sistemi olarak gerçekleşen herhangi bir nesnenin-varlığın, A ile B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulan belirli bir bilginin bir madde-enerji yoğunluğu şeklinde ortaya çıkış-varoluş biçimi olduğu sonucu çıkar.

Ama buradaki “ilişki”, varoluşun (A ve B’nin varlıklarının) ayrılmaz bir parçasıdır; yani A ile B arasındaki ilişki, her biri “daha önceden”, “birbirlerinden bağımsız-mutlak gerçeklikler olarak” varolan bu iki unsurun, daha sonra, kendi aralarında, onların “esas” varoluş gerçekliğinden bağımsız olarak oluşturdukları ikincil bir faktör değildir! A ve B ile onların arasındaki ilişki bir bütün olup, A-B sistemi de, iki parçadan oluşan madde-enerji yoğunluğunun toplamıdır.

Bütün bunları bir örnekle daha anlaşılır hale getirmeye çalışalım: Beynimizde bir trilyon (10^{12}) civarında nöron var. İki nöron arasında belirli bir bilgiyi temsilen oluşan bağlantıya ise “sinaps” deniyor (her bağlantı-sinaps, özel olarak üretilen proteinler tarafından oluşturulan bir yapıdır). Her nöronun başka bir nöronla en azından 1000 sinaptik bağlantıya sahip olduğunu da düşünürseniz, beyin denilen bilgi deposunun nasıl bir yapı olduğu daha iyi anlaşılır.

Şimdi, belirli bir anda, organizmaya ait bilgileri temsil eden bu yapıyla -bunu A olarak ifade edersek- dış dünyada -çevrede- yer alan herhangi bir B nesnesi arasındaki ilişkinin ne anlama geldiğini görelim:

B nesnesiyle ilişki başlamadan önce, A ve B birbirleri için potansiyel gerçekliklerdir. Yani öyle, ilişki öncesinde, A ve B diye birbirlerinden bağımsız olarak, ama birbirlerine göre de varolan objektif mutlak gerçeklikler yoktur!²¹ Bu haliyle A (B’ye göre) $10^{12} \times 10^3 = 10^{15}$ bilgiyi temsil eden **potansiyel** bir yapıdan-gerçeklikten başka bir şey değildir. A’nın bu potansiyel varoluş halini [A] olarak gösteriyoruz. Aynı anda B de A için [B] olarak ifade edebileceğimiz başka bir potansiyel gerçekliktir (diyelim ki potansiyel olarak varolan bir elmadır)! Bu durumda, A ile B ilişki içine girdikleri an, [A]’nın içinde B’ye (yani elmaya) ilişkin bilgileri temsil eden sinapslar hemen aktif hale gelirler ve A, o andan itibaren [A]’nın içinde aktif hale gelen bilgilerin -sinapsların- temsil ettikleri bir yapı -objektif bir gerçeklik- haline gelir. **Buradan, organizmanın, her anın içinde, başka bir nesneyle gerçekleşen ilişkiye göre yeniden varolduğu sonucu çıkar. Her anın içindeki izafi-objektif gerçeklik olarak organizma, çevreden gelen bir etkiye karşılık olarak beyinde aktif halde bulunan sinapsların temsil ettiği bir yapıdan başka bir şey değildir. Belirli bir anın içinde çevreden gelen etkiyi \mathcal{C}_i , organizmayı da O_i olarak gösterirsek, O_i , o anın içindeki bütün varoluş fonksiyonlarıyla (kalp atışlarından, mide faaliyetine, bütün diğer organların faaliyetlerine kadar) [A]’nın içinde aktif halde bulunan sinapslarca temsil edilen bir yapıdır.**

Başka bir örnek olarak da, bir protonla bir elektron arasındaki ilişkiyle oluşan bir hidrojen atomunu düşünelim. Burada da gene aynıdır. Sistemin -hidrojen atomunun- kendi içinde sahip olduğu bilgiyi kayıt altında tutan burada da gene aradaki ilişkidir (bu kez bu ilişki elektriksel-magnetik bir ilişkidir). E elektronu, P ‘de protonu temsil ediyorsa, $H=E+P$, bu atomun belirli bir kuantum seviyesinde iken zamana bağlı olmayan potansiyel varlığına -gerçekliğine- ilişkin temel hareket denklemdir. E ve P ile temsil edilen iki madde-enerji alanının -iki uzayın- içiçe geçmesiyle (+ bu ilişkiyi sembolize etmektedir) oluşan bir potansiyel “varlıktır”-sistemdir bu...

²⁰ Bir binayı düşününüz, burada da böyle değil midir?.. Mevcut yapı -bina- mimarın çizdiği plandan, mühendisin sahip olduğu bilgilere, hatta, işçilerin mesleki bilgilerine kadar, inşaat faaliyeti boyunca sahip olunan bütün bilgilerin hayata geçmiş halini temsil eden bir ürün değil midir...

²¹ Mekanik-makroskobik dünyanın günlük yaşamda işimize yarayan kabullerini şu an bir yana bırakıyo-ruz...

Ne zaman ki bu sisteme dışardan bir etkide bulunulur (örneğin bir foton gelir ve onu etkiler), işte o an, aynen bir refleks agent gibi, sistem gelen fotonun madde-enerji-enformasyon muhtevasını değerlendirerek ona karşı bir cevap oluşturmaya çalışırken objektif bir gerçeklik haline gelir! E, P ve H, bu sürecin içinde objektif birer gerçeklik şeklinde ortaya çıkarlar, dışardan gelen etkinin kaynağına ve birbirlerine göre izafi objektif bir varlığa sahip olurlar.

Etki sona eripte yeni bir denge kurulduğu zaman her şey gene eski izafi potansiyel gerçeklik dünyasına dönecektir. Bu nedenle, belirli bir anda objektif bir gerçeklik olarak varolan bir elektron, o anın içindeki ilişkiye-etkileşmeye göre, dalga denkleminin (etkileşme öncesinde elektronun potansiyel gerçekliğini temsil eden E'nin) içinde dispozyonel olarak mevcut olan varoluş hallerinden -değerlerinden-bazılarının etkileşmeyle birlikte bir sentez-ürün haline gelerek izafi-objektif gerçeklik şeklinde ortaya çıkmasıyla oluşan bir varlıktır.

Kuantum fiziğinin o meşhur denkleminin dile getirilmeye çalışılan gerçeklik de bu değil midir? "Bilmek ölçmekle gerçekleşir, ölçmek ise etkileşmektir; ama etkileşince de değiştirdiğimiz için, ölçerek bildiğimiz nesnelere, ölçme işlemi esnasında etkileşerek yarattığımız nesnelere".

Bilgi ve yapı arasındaki ilişki budur. Belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir atom (ya da bir elektron) potansiyel bir gerçekliktir ve bu atoma (bu elektrona) ilişkin bütün bilgileri temsil eden bir dalga fonksiyonuyla ifade edilir. Yani öyle, her an, bütün koordinat sistemlerine göre objektif-mutlak bir gerçeklik olarak varolan nesnelere-sistemler yoktur bu evrende! Elektronun ve protonun kendi kimlikleriyle objektif bir gerçeklik olarak oluşmaları, Heisenberg İlkeleri'nin geçerlilik sınırı dahilinde belirli bir kütleyle, hıza, momentuma, hareket enerjisine sahip olarak gerçekleşmeleri, ancak bir dış unsur olarak etkileşmeye bağlı olarak ortaya çıkar. Ama bu "ortaya çıkış", daha önceden objektif bir gerçeklik olarak varolan bir şeyin ortaya çıkışı değildir! Etkileşme anında yaratılanın ortaya çıkışıdır! Etkileşme öncesine ait dalga fonksiyonu, sadece, potansiyel bir madde-enerji alanını ve belirli bir bilgiyi temsil eder. Bu bilgiler belirli bir denge durumunda iken sistemin potansiyel olarak sahip olduğu bilgilerden ibarettir. Ölçü değerleri, bu potansiyel değerlerle etkileşmenin ürünü bir sentez olarak ortaya çıkmaktadır. Yani sonucu o anın içindeki etkileşme-ilişki belirliyor.

Daha başka bir deyişle, etkileşme esnasında ortaya çıkan izafi objektif gerçeklik, tıpkı bir çocuk gibi, etkilenen ve etkileyenin ortak ürünü olarak gerçekleşiyor. Yani öyle, mutlak bir uzay-zaman içinde, bütün diğer nesnelere bağımsız objektif-mutlak bir gerçeklik olarak bir elektron var da, bu elektron, diğer nesnelere etkileşmeler-ilişkiler içinde o değişmez-mutlak varlığını sürdürüp gitmiyor! Evrensel oluşum süreci, tıpkı bir patates çuvalının içindeki patatesler gibi, her biri mutlak gerçeklikler olarak varolan nesnelere kendi aralarında kurdukları mekanik "ilişkilerden" ibaret değildir!..

Bir sistemin niteliğini belirleyen şey, onun dışardan gelen enformasyonları işleme yeteneği olduğundan, her sistemin bu temel varoluş görevini yerine getirebilmesi için belirli bir bilgiyi temsil eden belirli bir yapıya sahip olması gerekir. Bu ise, belirli bir yapıyla ancak belirli enformasyonların işlenebileceği anlamına gelir. Daha çok, daha farklı enformasyonların işlenebilmesi için, daha karmaşık, gelişmiş yapılara ihtiyaç duyulur. Yapı, bir yerde, enformasyonları işleyen makinadır. Bilgi üretimi süreciyle, yapısal değişim ve gelişme süreci daima birbirlerine paralel giderler.

Elementler arasındaki farklı bağlaşım şekillerine uygun olarak farklı yapılar ortaya çıkabilir; böylece, her yapı kendine özgü bir bilginin maddeleşmiş şekli olur. Bir yapıyı oluşturan elementler bir puzzle'ın ya da lego'nun unsurları gibidir. Farklı bilgiler, bu elementler arasındaki farklı ilişkilerle farklı yapılarda maddeleşirler.

BASİT BİR SİSTEMDEN KARMAŞIK BİR SİSTEME...

Sistem gerçekliğini örgütlü bir bütün olarak ele aldıktan sonra bu örgütlenmenin iki temel fonksiyona dayandığını da gördük. Neyin , nasıl üretileceğinin belirlenmesi, üretim sürecinin organizasyonu, ve buna bağlı olarak da, motor sistem aracılığıyla bütün bunların gerçekleştirilmesi. Şimdi sıra, bu temel örgütlenme ilkesine uygun olarak gerçekleşen ve en az iki elementten oluşan basit bir sistemle, bir görevin bir çok element tarafından yerine getirildiği karmaşık bir sistem arasındaki farka geldi.

Aslında, her iki durumda da yapılan iş aynıdır: Dışardan alınan madde-enerjiyi-enformasyonu sistemin içinde bulunan ön bilgiyle işleyerek bir ürün oluşturabilmek. Bu temel fonksiyonu yerine getirirken yapılan görev bölüşümü de aynıdır özünde. Önce, ürüne ilişkin bir model-plan oluşturulur gene ve sonra da bu gerçekleştirilir. Aradaki fark, karmaşık sistemlerde her iki temel fonksiyonun da bir çok element tarafından yerine getiriliyor olmasındadır. Örneğin, organizma karmaşık bir sistemdir. Sistemin dominant unsuru olan beyinle, bunun dışında kalan diğer organlar arasındaki diyalogdan oluşur. Dominant unsur beyin, dışardan alınan madde-enerjiyi-enformasyonu sistemin kendi içinde bulunan bilgiyle işleyerek neyin üretileceğine ilişkin nöronal bir model-plan oluştururken, bu işi, nöron adı verilen milyarlarca elementin ortaklaşa faaliyetinin bir sonucu olarak gerçekleştirir. Aynı şekilde, motor sistem olarak faaliyet gösteren organlar da öyledir. Bunlar da gene milyarlarca hücrenin ortaklaşa faaliyeti sonucunda yerine getirirler görevlerini. Burada altını çizmemiz gereken nokta, milyarlarca elementten oluşan karmaşık bir sistem olan organizmanın, kendi içindeki bütün bu elementlerin beyin ve diğer organlar şeklinde, iki temel yapısal unsuru oluşturacak şekilde örgütlenmiş olmalarıdır.

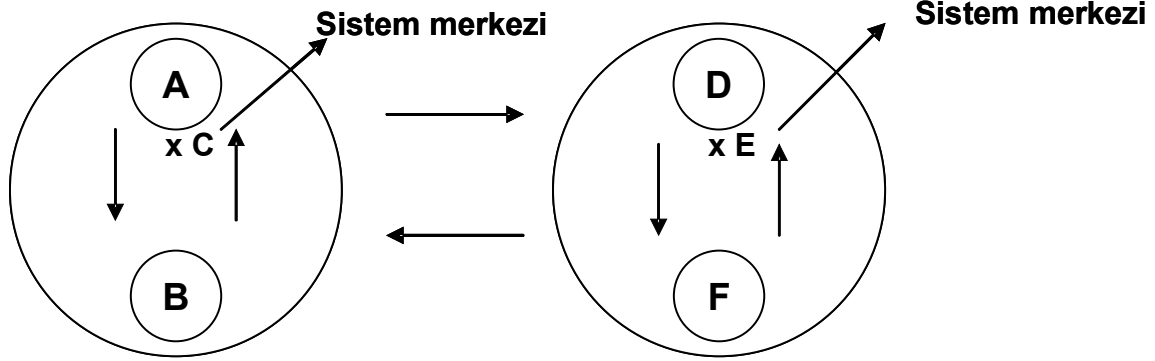
Karmaşık bir sistemin, A ve B olarak ifade ettiğimiz temel yapısal birimlerinde, belirli görevler çeşitli alt sistem unsurları tarafından ortaklaşa bir faaliyetle yerine getirildiği için, sonuçta, yukardan aşağıya doğru hiyerarşik bir örgütlenme ağı meydana gelir. Bu örgütlenme zinciri, aynı ilkeler tekrarlanarak, ihtiyaca göre, gerekirse tek tek elementlere kadar bu şekilde devam eder. Her seferinde, dışarıdan alınan madde-enerji-enformasyon mevcut sistemin (alt sistemin) içindeki bilgiyle işlenerek bir çıktı haline dönüştürülürken, bu çıktı da bir başka alt sistemin girdisi-dışardan aldığı enformasyon- olarak gerçekleşir. Bu şekilde, belirli bir fonksiyonu yerine getirebilmek için ne kadar alt sistem gerekiyorsa o kadar oluşturulur. İhtiyaç üzerine kurulan bu örgütlenme zinciri en alttaki elementlere kadar bu şekilde uzanır. Organizma bunun en güzel örneğidir..

Bu tabloyu şöyle ifade edelim: Her alt sistemi (s_i) olarak gösterirsek, $S=S_1+S_2+S_i..$. Ama buradan, bir sistemin kendi içindeki alt sistem gruplarının, yani parçaların basit bir şekilde toplamı olduğu sonucu çıkmaz! Buradaki S , yani sistem, kendi içinde, birbirinden bağımsız unsurlar olarak var olan parçaların (S_i) mekanik-matematiksel toplamı değildir. (+) ile ifade ettiğimiz aradaki o bağlantılardır ki, bunlar sistemi parçalarının basit matematiksel toplamı olmaktan çok daha fazla bir konuma taşırlar. **İşte zaten, “sinerji” kavramıyla birlikte ortaya çıkan bu gerçekliğedir ki biz sistem diyoruz. Bir sistemi meydana getiren unsurlar (A ve B) bir ve aynı “şeyi” gerçekleştirmek için, birbirlerine bağımlı olarak, birbirlerini tamamlayarak-birbirlerine göre izafi olarak var olurlar.**

Yukardaki tabloya ilave etmemiz gereken çok önemli bir nokta daha kaldı: Evet, her A-B sisteminde, sisteme “dışardan” gelen madde-enerjinin-enformasyonun işlenmesi A ve B'nin kolektif çabalarının sonucu olur. Ama, bu süreci sistemin dışından izleyen birisi olayı böyle değerlendirmez! Çünkü, A-B sisteminin içinde olup bitenler onu ilgilendirmez. Onun için önemli olan ortaya çıkan sonuçtur. O, bu sonuca bakarak, bunu, A-B'nin dışardan gelen bir etkiye cevap verirken, sistem merkezindeki varlığıyla tek bir vücut olarak gerçekleşmesi olayı olarak değerlendirir. **Yani, bir A-B sistemi, kendi içinde olup bitenlerin ötesinde,**

dışarıya karşı, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla tek bir vücut olarak temsil olunur-gerçekleşir. Evet, onun bu “varlığı”, dışardan gelen etkinin-mesajın sistemin içinde işlenmesi sonucunda oluşmaktadır; ama, sistemin içindeki üretim süreci tamamlanıpta ürün-output olduğu an, bu, A-B'nin bir dış etkiye karşı tek bir vücut olarak gerçekleştirdiği cevap olarak bilinir. Her durumda, bir A-B sistemiyle, bizim “dış unsur” olarak ifade ettiğimiz çevre arasında böyle bir ilişkinin mevcut olacağını da dikkate alırsak, ortaya çıkan sonucu şöyle ifade edebiliriz:

Her şey, kendi içinde bir A-B sistemi iken, aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla, başka bir A-B sisteminin içinde de (şekilde bu D-F olarak gösterilmiştir) var olur, gerçekleşir. Bir A-B sisteminin iç diyalogu açısından “dış unsur” olan, “çevre” olan şey (şekilde E), aynı anda, A-B'nin sistem merkezindeki varlığıyla (C) içinde yer aldığı C-E sistemine ait bir unsurdur... Bütün bunları Şek.3 te şöyle göstermiştik:

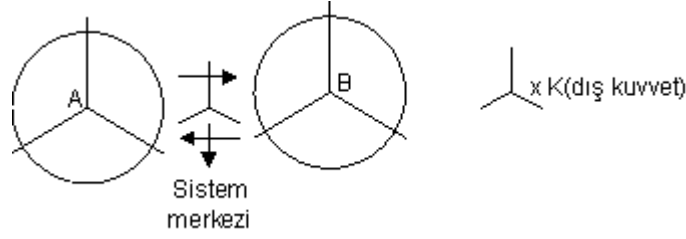
Şimdi, daha ileri gitmeden önce, şu ana kadar yapılan açıklamaları bir toparlayalım:

Bir sistemin temel birimleri, yapı taşları olan elementleri kendi aralarında örgütlenerek o sistemin içindeki çeşitli parçaları, kısımları meydana getirirken, bu parçalar, ya da kısımlar da, gene kendi aralarında birleşerek, daima iki temel parçayı oluşturuyorlar. Sistemi meydana getiren elementleri 1,2,3,4,5,6,7,8 rakamlarıyla tanımlarsak, önce, bunlar kendi aralarında birleşerek, örneğin, (1-2), A' yü, (3-4), B' yü, (5-6), C' yü, (7-8) de D' yü meydana getiriyorlarsa, A', B', C', D' den ibaret bu parçalar da, kendi aralarında birleşerek, örneğin A'-B' A yı, C'-D' de B yi olmak üzere, sistemin iki temel parçasını meydana getirirler. **Her bütün, son tahlilde, bir A-B sistemi olarak ele alınabilir. Çünkü o, her durumda, kendi aralarında bağlaşım halinde olan A ve B gibi iki temel parçadan oluşmaktadır. Bunlar;**

1. Dış kuvvetin, etkinin sıfır olarak kabul edildiği durumlarda atalet halinde olan sistemde,²² birbirlerine veya sistem merkezini temel alan koordinat sistemlerine göre, belirli bir konfigürasyon uzayında, uzay-zaman koordinatlarından bağımsız, sistem içi potansiyel izafi gerçeklikler ortaya çıkarlar, var olurlar. Bir dış gözlemci için objektif olarak hiçbir anlama sahip olmayan bu sistem içi izafi potansiyel gerçekliğe bir sistemin iç dünyası-sistem sırrı diyoruz!..

²² Bunun izafi bir durum olduğunu unutmayalım. Çünkü, bütün sistemler, son tahlilde açık sistemlerdir. Yani dış kuvvetin-etkinin mutlak anlamda yok sayılabileceği-mutlak anlamda bir atalet halini temsil edebilecek kapalı bir sistem söz konusu olamaz... Belirli bir anda “durum değiştirici” bir etkileşme olmasa bile, her an, en azından mevcut “eşiği” aşmayan (mevcut durumu değiştirmeye yetmeyen) “kuantum etkileşmeleri” vardır...

Şek.6

2. A ve B'nin birbirlerine göre objektif gerçeklikler olarak var olmaları ancak bir dış unsurla etkileşme anında olur. Bunlar (yani A ve B), A-B sisteminin dış dünyayla etkileşmesi halinde, bu etkinin kaynağını temel alan koordinat sistemine (KS) ve sistem içinde birbirlerini temel alan -ivmelenmiş- aktif hale gelmiş- (KS)'lerine göre, uzay-zaman içinde izafi-objektif gerçeklikler olarak ortaya çıkarlar.

Her durumda, bir A-B sisteminin varoluş temellerine ilişkin bütün söylenenler, A ve B'nin her birinin kendi iç diyalogları için de geçerlidir. Yani, belirli bir sistem içinde A ya da B olarak gerçekleşen her parça, aynı anda kendi içinde de gene bir A-B sistemidir. Bunu şöyle de ifade edebiliriz: Her A-B sistemi, sistem merkezinde temsil olunan bütünsel varlığıyla, dış diyalogda, bir başka A-B sisteminin içinde, A yada B olarak gerçekleşir...

Bu evrensel oluşum zinciri, her seferinde sonlu, sınırlı halkalardan, sistemlerden oluşan sonsuz bir süreç olarak uzar gider. Hiç bir zaman, sonsuz-sonlu büyüklükte-küçüklükte kapalı bir sistem olarak tek bir evren mevcut değildir! Varolmak, ancak bir dış etkenle birlikte-açık bir sistem olarak-mümkündür. Sonsuz olan tek şey, her durumda sonlu sistemlerden oluşan sonsuz miktardaki süreçler-açık sistemlerdir.

HER SİSTEMİN NEDEN BİR MERKEZİ VARDIR...

Nedenine girmeden, önce şu soruya cevap arayalım: Bir sistemin içinde, o "sistemin merkezini" temsil eden böyle bir "nokta"-instanz var mıdır gerçekten?..

Cevap, "hayır yoktur" olacaktır! Evet, her sistem, sistem merkezindeki "sıfır noktasında" temsil edilir, ama, böyle bir "noktaya" bir "varlık" izafe etmek, sıfıra uzay-zaman içinde maddi bir varlık izafe etmek demektir ki, bu da saçmadır! Sıfır "yokluğu" temsil eder. Bu nedenle, olmayan bir şeyin uzayda bir "noktaya" temsili de mümkün değildir! Ama gene de biz deriz ki, "her sistem, sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunur"! Böyle deriz, çünkü ona -sıfır noktasına- izafe ettiğimiz bu "varlık", aynı zamanda, bütün sistemlerin-varlıkların mutlak gerçeklikler olarak varolmadıklarını, şeylerin, kendi varlığında yok olan izafi gerçeklikler olduğunu da ifade eder!

Bu o kadar önemli bir sonuçtur ki, bunu kavramadan, yani sıfırın bu sanal-potansiyel gerçekliğini-fonksiyonunu kavramadan başka hiç bir şeyi kavramak da mümkün değildir!

Biraz daha açalım:

Güneş sistemi gibi astronomik bir sistem söz konusu olunca, "sistem merkezi"nin ne anlama geldiğini fizik kitaplarından biliyoruz. "Kütle merkezi" deniyor buna. Ne demektir bu şimdi? Dünyanın merkezinde böyle bir "merkezi" ("kütle çekim merkezini") temsil eden bir sıfır noktası mı vardır? Tabii ki hayır! Ama gene de biz belirli bir "kütle çekim merkezinden" bahsediyoruz. Çünkü, elinizden bıraktığınız kalem

“yerin merkezine” doğru düşmektedir! Ama bu, “yerin merkezinde”, her şeyi kendisine doğru “çeken” “sıfır noktası” adlı bir sihirbazın bulunduğu anlamına gelmez!

Sistem merkezi kavramı, her durumda, söz konusu sistemin niteliğine göre, buna uygun bir şekilde yeniden tanımlanmalıdır. Örneğin, bir sistem olarak organizmanın sistem merkeziyle, toplumun sistem merkezinin ne anlama geldiği, her özgül durumda, madde-enerjinin o anki yoğunlaşma biçimine ait bilgiyle ve dille tanımlanmalıdır. Ama gene de, bu konuda, bütün sistemler için geçerli olabilecek bazı açıklamalar yapmak mümkündür. Şöyle ki:

Varolmak, “dışardan”-“çevreden” gelen etkilere karşı reaksiyon gösterebilmektir; bu yüzden de daima, bir dış unsurla etkileşme süreci içinde -esnasında- bir anlama sahip olur demiştik. Bu nedenle, bir A-B sisteminin içindeki unsurlar olarak A ve B açısından, sistem merkezini temsil eden (x) noktasının hiçbir maddi varlığı söz konusu olamaz. A-B’nin sistem merkezini temsil eden (x) noktası, ancak bir dış unsurla (C) etkileşme esnasında maddi bir gerçeklik olarak ortaya çıkar. Biraz daha açalım:

A-B sistemine dışardan bir etki-enformasyon geldiği zaman ne oluyordu; bu etki-enformasyon önce sistemin içindeki bilgiyle değerlendirilerek (bu bilgi A ve B arasındaki ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgidir) bir cevap-reaksiyon modeli-oluşturuluyor, sonra da hazırlanan bu reaksiyon modeli gerçekleştiriliyordu. Burada olay çok açıktır! Bu durumda, A ve B açısından sistemin içinde yapılması gereken iki esas görev -iki fonksiyon- vardır. Bunlardan birincisi, gelen etkiye karşı verilecek cevabın hazırlanması, ikincisi de bunun gerçekleştirilmesidir. **Bunun dışında yapılan başka bir iş -varoluş fonksiyonu- yoktur sistemin içinde. Bu görev bölüşümü ortamında A ve B açısından varolmak da bu iki fonksiyondan birini gerçekleştirmektir. Sürece A ve B açısından bakınca, sistemin içinde “sistem merkezi” diye üçüncü bir işlevsel “noktaya” yer yoktur!..**

Ama aynı anda, A-B sisteminin dışında bulunan bir C unsuru açısından durum farklıdır. Bu durumda C, ya A-B’yi etkileyendir, ya da A-B tarafından etkilenen. A-B’ nin varolabilmesi, A ve B nin yukarıda ifade edilen fonksiyonlarını yerine getirebilmeleri için, bir dış C unsuru tarafından sistemin etkilenmesi gerekir. Ama A-B’ nin, bir sistem -bir bütün- olarak varolabilmesi için, onun aynı zamanda, dışardan gelen etkiye karşı hazırladığı reaksiyonla dış unsur olarak C ‘yi etkileyebilmesi de gerekir. Ancak bu durumdadır ki, A-B den gelen etki, dış unsur olarak C için, A-B nin sistem merkezinde temsil olunan varlığına ilişkin bir mesaj özelliğine sahip olur. **C için bu mesajın nasıl hazırlandığı önemli değildir. A, mesajın nasıl olacağını hazırlamış da, B de bunu gerçekleştirmiş, bu değildir onun için önemli olan. C için önemli olan, bu mesajın-etkinin- A ve B tarafından orkestral bir faaliyetle birlikte, A-B adına hazırlanmış olmasıdır.**²³

İşte tam bu anda, C açısından, A-B den gelen etkinin-mesajın- A-B içindeki temsil edildiği izafi “noktaya” A-B sisteminin sistem merkezi diyoruz. Bu andan itibaren artık C ile A-B’nin temsil edildiği x noktası arasında yeni bir sistem ilişkisi oluşmuştur ve yukarıda söylenenlerin hepsi bu yeni sistem için de geçerlidir...

SİSTEM MERKEZİ, SİSTEMİN İÇİNDEKİ DOMİNANT UNSUR TARAFINDAN TEMSİL OLUNUR...

Sistem gerçekliğinin kendi içinde örgütlü bir bütün olduğunu söylemiştik. Bu arada, “örgütlü olmaktan” ve “görev bölüşümünden” ne anlaşılması gerektiğinin de altını çizmiş bulunuyoruz. Şimdi, bu görev bölüşümü olayını biraz daha yakından ele alacağız...

²³ C açısından A ve B’nin fonksiyonları A+B olarak bütünleşerek -süperpozisyon yaparak- tek bir mesaj-etken haline gelir...

Her sistem, her örgüt, “dışardan” gelen madde-enerjiyi-enformasyonu kendi içindeki bilgiyle değerlendirip işleyerek (processing) bir ürün-output-çıktı oluşturmuyor mu; bir sistemin, ya da örgütün bütün fonksiyonlarının özü, sistemin içinde yapılan bütün işlerin esası bu değil mi? Elbette! Görev bölüşümü dediğimiz olay da, bu süreç esnasında, ürünü-çıktıyı-gerçekleştirebilmek için yapılıyor zaten. Önce, nasıl bir reaksiyon oluşturulacağı belirleniyor- bu konuda bir karar veriliyor, buna ilişkin bir model, bir plan oluşturuluyor, sonra da, motor sistem aracılığıyla bu planı-modeli hayata geçirmek için çaba sarfediliyor. Bütün o varoluş çabalarının esası budur. Her sistemin-örgütün içinde var olan ve bizim görev bölüşümü dediğimiz, yapılan işe, fonksiyona göre, birbirini tamamlayarak var olma olayının esası budur.

Şimdi soru şu; sistemin içinde, “sen şu işi”, “sen de bunu yap” diye görev dağıtan bir instanz-“merkez” (bu anlamda bir orkestra şefi) olmadığına göre, nasıl gerçekleşiyor bu görev bölüşümü? Kimin hangi görevi yapacağı nasıl belirleniyor?..

Cevap çok basit, ama basit olduğu kadar da çarpıcı!! Çünkü, görev bölüşümünü belirleyen, enformasyon işleme-varoluş mekanizmasının kendisidir! Bu ise, nedeni niçini olmayan bir süreçtir! Evrensel oluşumun-varoluşun doğal mekanizmasıdır. Biraz açalım:

Enformasyonu alıyor musun? Evet! Niye alıyorsun olur mu! Etkileşme olayı bu! Karşı taraf dışardan geliyor, seni etkiliyor! Sen de, kendi varlığını korumak-onu yeniden üretebilmek için bu etkiyi değerlendirerek ona karşı bir reaksiyon oluşturmak zorunda kalıyorsun. Yani, “hayır bütün bunlar beni ilgilendirmez” diyerek dış dünyayla arana mutlak bir sınır çizemezsin! Her türlü etkiye kapalı bir şekilde, bütün diğer varlıklardan “bağımsız” olarak mutlak anlamda varolan “kendinde şey” varlıklara yer yoktur bu evrende!..

Peki, nasıl yapacaksın bu işi, nasıl koruyacaksın içinde kendi varlığını da ürettiğin o denge durumunu? Bunun için neye ihtiyaç var? Bilgiye değil mi! Önce, dışardan gelen enformasyonun -etkinin- ne olup olmadığını anlayarak onu değerlendirmek için, sonra da, ona karşı bir eylem-reaksiyon-davranış biçimi geliştirebilmek için bilgiye ihtiyaç var. İşte, bir sistemin içinde, sistemin içindeki bilgiyi kullanarak dışardan gelen enformasyonu değerlendirme işinde uzmanlaşan bir unsurun -instanzın- ortaya çıkmasına neden olan süreç budur. Sistemin içindeki ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgi aslında sistemin bütününe ait olduğu halde, görevi gereği -yani varoluş fonksiyonu olarak- merkezde temsil edilen bütüne ait bu bilgiyi kullanarak sistem adına dışardan gelen enformasyonları değerlendirmek durumunda olan instanz-unsur, sistemin bütününe ait bilgiyi sürekli tasarruf eder konumda olduğu için, onunla -bilgiyle- adeta özdeşleşir; sahip olduğu fonksiyon onu adeta “bir bilen” konumuna sokar; bu da ona sistemin içindeki bütün etkinliklerde sanki belirleyici durumunda olan oymuş gibi bir görüntü kazandırır. İşte, “dominant”²⁴ olmanın, sistem merkezinin sistemin içindeki dominant unsur tarafından temsil ediliyormuş gibi görünmesinin anlamı budur. Bütün mesele, ilişkilerle kayıt altında tutulan bilginin kolektif karakteriyle (yani bütüne ait olmasıyla), görevi -varoluş fonksiyonu- gereği, bu bilgiye tasarruf etmek durumunda olan “değerlendirici” unsurun kendine özgü bireysel varlığı arasındaki çelişkide yatıyor. Ve öyle oluyor ki, kolektif bir ürün olan bilgiye, görevi gereği bireysel olarak tasarruf etme konumu, sistemin içindeki bu “değerlendirici”, “planlayıcı” kutbu, tasarrufu altındaki bilgiden dolayı sanki sistem merkezini de temsil eder konumuna sokuyor; ve bu da onu ilişkilerde “dominant” durumuna getiriyor.²⁵

Getiriyor, çünkü ilişkinin karşı tarafında yer alan “motor sistem” unsurlarının fonksiyonu, sistem adına hazırlanmış olan reaksiyon modelinin uygulanmasından-hayata geçirilmesinden ibarettir. Bunun da gene ayrıca bir nedeni yoktur! Dışardan

²⁴ Dominant, baskın-belirleyici demektir.

²⁵ Tabi gerçekte böyle „dominant“ olma diye bir durum söz konusu değildir; ama bir sistem olarak sınıflı toplum söz konusu olunca olay sanki böyleymiş gibi anlaşılır!..

gelen etkinin bozduğu dengeyi yeniden kurarak varlığını devam ettirebilmek için gerekli reaksiyonu-davranış biçimlerini göstermek zorundasın! Bu da senin varoluşunun bir sonucu-gereği. Bu işi yaparken de, sisteme özgü reaksiyonu gerçekleştiren unsur -motor güç- olarak gerçekleşiyorsun. Olay bu kadar basittir.

Görüldüğü gibi, görev bölüşümünün altında yatan neden, enformasyon işleme mekanizmasının kendisi oluyor. Bütün sistemler, bu mekanizma işlerken, işlediği için varolduğundan, tek bir hücrenin de, çok hücreli bir organizmanın da, bir toplumun da varoluş mekanizması aynıdır. **Bütün sistemleri hareket ettiren ve sistemin içinde izafi bir varoluş diyalektiğine yol açan “çelişkinin” kaynağı da budur: Sisteme -bütüne- ait bilgiye sistemin içindeki bir unsurun, görevi gereği de olsa, bireysel olarak tasarruf etme durumu, onu, sistem merkezini temsil eder konumuna sokarken, bu durum, sistemin içindeki karşıtlığın ve bu buradan kaynaklanan izafi varoluş halinin de (hatta, gelişmenin, ilerlemenin, bir durumdan bir başka duruma geçişin de) kaynağı olur.**

Bir örnek olarak organizmayı düşünelim: Organizma bir sistemdir (bir A-B sistemi). Bir yanda beyin (A), diğer yanda da motor sistem unsurları olarak diğer organlar (B) vardır.

Bu neden böyledir peki? Beyinle diğer organlar arasında ne fark var ki, beyin de bir organ değil midir son tahlilde? Elbette öyledir; ama biz gene de, organizmayı, beyin ve diğer organlar arasındaki ilişkiden-karşıtlıktan oluşan bir bütün olarak ele alırız. Çünkü beyin, sisteme-organizmaya ait olan bilgilerin kayıt altında tutulduğu yerdir-organdır. O, dışardan-çevreden gelen enformasyonları organizmaya ait olan bu bilgileri kullanarak değerlendirmekte ve buna bağlı olarak da organizma adına bir reaksiyon modeli oluşturmaktadır. Diğer organların gerçekleştirdikleri faaliyetler hep beyin tarafından hazırlanan bu nöronal reaksiyon modelinden onların kendi paylarına düşen kısmın hayata geçirilmesinden ibarettir. Yani, bütün diğer organların ne yapacaklarını sisteme ait bilgiyi kullanarak beyin belirliyor; diğer organlar sadece beynin hazırladığı davranış biçimlerini hayata geçiriyorlar. **İşte beyinin, bilgiye tasarruf etme konumuna bağlı olarak gerçekleşen bu belirleyici fonksiyonudur ki, ona, diğer organlarla olan ilişkilerde “dominant” bir özellik -bir ayrıcalık- kazandıran da budur. Öyle olur ki, onu, organizmanın merkezi varoluş instansı olarak, benliğimizi temsil eden unsur olarak görürüz. Aslında, elimiz, ayağımız, midemiz ne ise beynimiz de bunlar gibi bir organdır tabi. Bütün organların hepsi, aynı orkestranın aynı müziği çalan enstrümanlarıdır pratikte. Ama, bilgiye tasarruf etme durumu beyni (bize göre) “ayrıcalıklı” konuma sokuyor! Burada “dominant” kavramını kullanıyoruz, çünkü, bütün diğer organların yaptığı, beyinde hazırlanan nöronal reaksiyon modellerini hayata geçirmekten ibarettir. Yani, neyin yapılacağını belirleyen oluyor o. Diyeceksiniz ki, “diğer organlar olmadan beyin de olamaz, bu nedenle, dominantlık neresinde bunun”!.. Bu da doğrudur! Aslında, sınıflı toplum insanları olarak bizim anladığımız gibi bir “dominantlık” değildir bu! Bütün mesele, bilgiye tasarruf olayında yatıyor. Bu tasarrufu, “sahip olmak”, “egemen olmak” şeklinde anlayan biziz, biz sınıflı toplum insanlarıyız. Yoksa gerçekte, bu anlamda bir üstünlük hiyerarşisi yoktur arada, doğal bir görev bölüşümüdür varolan.**

İşin bir de, “mevcut durumu”-denge halini korumaktan-muhafaza etmekten kaynaklanan yanı var tabi. Evet, denge, son tahlilde, A ve B tarafından birlikte oluşturuluyor. Bu yüzden de, mevcut durumun muhafazasından son tahlilde her ikisi de sorumludur bunların. Ama, dışardan gelen enformasyonla-etkiyle birlikte dengenin bozulması söz konusu olduğu zaman, sistem bir yandan mevcut halini -dengeyi-korumaya çalışırken, diğer yandan da, zorunlu olarak, bir durumdan bir başka duruma geçmeye çalışır. Öyle ki, birbiriyle çelişen bu iki süreç, sistemin içinde, mevcut durumu -denge halini- temsil eden A ile, bir başka duruma geçişe önyak olan B arasında bir çelişkinin ortaya çıkmasına neden olur. Ama dikkat edilirse, bu çelişki, motor sistem unsuru olarak B'nin, kendi görevini yaparak sistem adına belirli bir reaksiyon modelini hayata geçirmesinden kaynaklanmıyor; dışardan gelen hammadde

mevcut durumun içinde, B'nin ana rahminde şekillendiği için, B, kendisinden dolayı değil, ana rahminde taşıdığı ürüne-yeniye ilişkin bu potansiyelden dolayı yeni bir duruma geçişin temsilcisi konumuna giriyor. A ile B arasındaki çelişkinin kaynağı işte tam bu noktada ortaya çıkıyor.

Başka bir örnek olarak da toplumu ele alalım!..

Toplumu bir sistem yapan nedir? O toplumun neyi nasıl ürettiği değil midir? Elbette!.. Peki, bir toplumda, üretim sürecine ve toplumsal yaşama ait bilgiler -yani toplumun bilgi temeli- nerede ve nasıl kayıt altında tutulmaktadır; insanlar arasında kurulan ilişkiler -üretim ilişkileri- değil midir bu bilgilerin kayıt altında tutulduğu yer?.. İşte bütün mesele burada yatıyor!

Hangi toplum biçimi olursa olsun, o topluma ait temel yaşam bilgileri üretim ilişkileri tarafından temsil edilir. Bu nedenle, toplumsal üretim sürecinde bu ilişkileri, bu ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi temsil eden, bu bilgileri kullanarak üretim sürecini planlayan, neyin nasıl üretileceğini belirleyen unsur -instanz- daima o toplumda toplumsal sistem merkezini de temsil ediyor olarak görünür. İşte, sisteme -bütün topluma- ait bilgilere toplumun içinde bir kesimin bu şekilde tasarruf etme-sahip çıkma- fonksiyonudur ki, bütün toplum biçimlerinde, toplumsal planda temel çelişkinin kaynağını oluşturan da budur. Toplumsal-tarihsel evrim sürecinin diyalektiğini harekete geçiren çelişki bu çelişkidir.

İlkel komünal toplumu ele alalım...

Sistemi bir arada tutan bilgi temeli nedir burada, "Töre" de denilen "kan anayasasındaki" bilgiler değil midir bunlar; peki nerede ve nasıl kayıt altında tutulmaktadır bu bilgiler, komünal ilişkiler değil midir bu bilgilerin temsil edildiği yer? Gelelim komün üyeleriyle komün şefi arasındaki ilişkiye: Komün şefi bütün komün üyelerince seçiliyor, onlarla eşit haklara sahip biri o da. İlişki, aynen beyinle organlar arasındaki ilişki gibi. Yani şefin hiçbir üstünlüğü yok diğer insanlardan. Ama ne oluyor, komün üyelerinin kendi aralarından seçtikleri bu instanz, bu göreve geldikten sonra, görevi gereği, komüne ait bilgi temeli olan kan anayasasını temsil eden unsur haline geliyor. **Dışardan-çevreden gelen enformasyonların-etkilerinin değerlendirildiği bilgilere tasarruf etme, bu bilgileri toplum adına temsil etme-kullanma durumu da onu-komün şefini-zamanla dominant unsur haline getiriyor.**

İçinde yaşadığımız kapitalist toplumu ele alalım: Burjuvaziyle işçi sınıfı -çalışanlar- arasındaki ilişkiden oluşmuyor mu bu sistem de? Peki nedir bu ilişkinin adı, kapitalist üretim ilişkisi değil midir? Kapitalizme ait bilgiler de bu ilişkilerle temsil edilmiyor mu?.. Kim temsil ediyor peki bu ilişkileri?.. Burjuvazi değil mi?.. Kapitalist üretim ilişkisi sermayeyle maddi bir gerçeklik haline gelmiyor mu; burjuvazi de, sermayeye-üretim araçlarına sahip olduğu için sistemin egemen-dominant unsuru değil mi? Burjuvazinin, mevcut durumu-sistemi koruma, onu muhafaza etme görevi de buradan kaynaklanmıyor mu?..

Peki ya işçi sınıfının ilericiliği-devrimciliği, bu nereden kaynaklanıyor?..

İşçi sınıfı, sistemin "motor gücü" olarak, kendisinden dolayı, kendi işini yaptığı için değil, sistem adına hazırlanan üretim planlarını hayata geçirirken, ürüne şekil verirken, tıpkı bir annenin ana rahmindeki çocuğunu geliştirmesi, onu büyütmesi gibi, varolan sistemin içinde gelişen yeninin taşıyıcısı olduğu için devrimcidir. Bütün kavga, ortaya çıkan ürünün nasıl paylaşılacağından kaynaklanıyor! Ürünü, o ünlü deyişteki "minareye" benzetirsek, minare, artık içine sığamadığı mevcut kılıfının içinde mi tutulacaktır, yoksa, yeni duruma uygun yeni bir kılıf-ilişkiler mi oluşturulacaktır? İşte, mevcut durumu temsil eden burjuvaziyle, işçi sınıfı arasındaki çelişkinin kaynağı buradan kaynaklanıyor...

Bir sistemin içindeki görev bölüşümü, bu görev bölüşümünde “dominant unsur” veya “motor sistem” olarak gerçekleşme olayı, “sistem merkezinin temsili” olayı, sadece, dışardan gelen madde-enerji-enformasyon işlenirken bir anlama sahip olur. Sistem belirli bir kuantum seviyesinde (varoluş-yaşam seviyesinde) atalet halindeyken bunların hiçbir anlamı yoktur! Bu durumda, her iki tarafın da “bir” olduğu “Hakça bir düzende”, birlik içinde yok olunarak yaşanılmaktadır!..

Bu konuya daha sonra tekrar döneceğiz. Çünkü bu, “sistem merkezini temsil etme” olayı, evrensel olarak bütün sistemlerde, çelişkinin, iç dinamiğin, dolayısıyla da gelişmenin, evrimin başlıca nedenidir.

BİR SİSTEMİN İŞLEVİ...

Bütün sistemlerin bir işlevi -fonksiyonu- vardır. Çünkü işlev, var oluşun gerçekleşme biçimine bağlı olarak ortaya çıkar. Her sistem, başka bir sistemle etkileşmesi esnasında, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla bu etkileşimde oynadığı rolle (işlev) birlikte gerçekleşir. Daha başka bir deyişle işlev, bir A-B sisteminde, A ve B'nin “dışardan gelen” madde-enerjinin-enformasyonun (etkinin) sistemin içindeki bilgiyle (bu bilgi A ve B arasındaki ilişkiyle kayıt altında tutulmaktadır) işlenilmesi sürecindeki rolleridir; yani, sistem elemanlarının enformasyonun değerlendirilerek işlenilmesi sürecinde yaptıkları işler.

Peki, işlevsiz bir varlık olamaz mı? Eğer “varlık” derken objektif gerçeklik olarak var olmayı anlıyorsak, olamaz! Çünkü var olmak, çevrenin etkilerine karşılık verebilmektir. Bunun adına da zaten işlev deniyor. Yani bir işlevi yerine getirirken varolunuyor.

Peki, belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektronu düşünelim, onun işlevi nedir; ya da, var mıdır onun da bir işlevi?..

Bu durumdaki bir elektron, “kendinde şey” olarak “objektif-mutlak bir gerçeklik” olmadığı için (bu haliyle o, gözlemciler açısından “potansiyel bir gerçeklik” olduğu için) onun, yukarıda tanımladığımız anlamda belirli bir işleve sahip olduğunu da söyleyemeyiz. Onun hakkında söyleyebileceğimiz tek şey şudur: Belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir elektron, bu durumda, potansiyel bir “konfigürasyon uzayında” -zamana bağlı olmadan- atalet hareketini yapmaktadır. Bunu yaparken de tabii, içinde bulunduğu sistemin atalet hareketine -denge haline- katkıda bulunmaktadır, o kadar!. **O ancak, eğer bu arada dışardan sistem üzerine bir etki gerçekleşirse, bu durumda, bu etkiye karşı bir reaksiyonun gerçekleştirilmesi süresince, dalga fonksiyonunun karesiyle orantılı olarak muhtemel var oluş biçimlerine -özdeşlere- ve işlevlere sahip olarak izafi objektif bir gerçeklik şeklinde ortaya çıkabilir. Söyleyebileceğimiz tek şey budur.**

Bir sistemin merkezi varoluş instanzıyla bir başka sistem içinde sahip olduğu işlevinin nasıl ortaya çıktığını, iç yapının (A ve B ile bunlar arasındaki ilişkinin) buradaki belirleyici rolünün ne olduğunu gördük. **Merkezi varoluşun ortaya çıkış biçimi olarak anlam kazanan işlev, bir yerde, A ve B'nin işlevlerinin toplamı -süperpozisyonu- oluyor. Peki, tersinden düşünersek, bu merkezi işlevin de iç yapı üzerinde bir etkisi yok mudur?..**

Çevre koşullarındaki değişim karşısında bir hücrenin (aynı zamanda çok hücreli bir organizmanın da, hatta bir toplumun da) bu değişime uyum sağlayabilmek için neler yaptığını daha önce bütün ayrıntılarıyla inceledik. Bir organizmanın işlevini değiştirme zorunluluğu, her ne kadar onda hemen yapısal değişikliklere yol açmıyorsa da (çünkü bunun için varoluşun esasına ilişkin bilgi temelini -DNA- değişmesi gerekir), aynı yapıyla farklı işlevleri üretebilmenin de bir sınırı vardır. Tek bir hücrede, özellikle bağışıklık sistemi hücrelerinde, yönetici protein sisteminin (regulatory protein) DNA yapısı üzerinde oynayarak neler yapabileceğine şahit olduk. Ve bu sürecin, uzun vadeli olarak yapısal değişikliklerin oluşmasında da rol oynadığını tesbit ettik. Ama yapısal değişiklik için tek başına bütün bunlar yeterli değildir. **Gelişmiş sistemler, yapısal değişiklikleri gerçekleştirebilecek**

mekanizmalara da sahip olurlar. Ama her durumda, bu mekanizmayı harekete geçiren etken aynıdır: Yaşamak, varlığını devam ettirebilmek için çevreye uyum sağlamak zorunluluğu. Çevre koşullarındaki değişimler, yeni duruma uygun yeni bir işleve sahip olmayı zorunlu hale getirdiği zaman, bu, bir süre sonra, yeni bir yapıyı da beraberinde getirir...

KAPALI SİSTEM-AÇIK SİSTEM...

“Her şey kendi içinde bir A-B sistemi iken, aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla bir başka A-B sisteminin içinde, onun bir unsuru olarak da gerçekleşir, var olur” demiştik...

Sistem Teorisi'nin, ya da Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi'nin bu tanımı o kadar mükemmeldir ki, ne ararsan içinde var! Önce, “her şey kendi içinde bir A-B sistemidir” denilerek, “kapalı” gibi görünen o kutunun içi tarif ediliyor; sonra hemen bunun ardından da, “onun, aynı anda, sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla bir başka A-B sisteminin içinde, onun bir unsuru olarak da gerçekleştiği-varolduğu” ifade edilerek, bu kutunun -açık bir sistem olarak- dışı karşı varlığı da tanımlanmış oluyor; onun evrensel varoluş zinciri içindeki yerine açıklık getiriliyor. Yani, bir şeyin var oluşunun sadece onun iç yapısına bağlı olmadığını altı çiziliyor ve deniyor ki; var olabilmek için aynı zamanda, bir “dış” unsurla da ilişki içinde olmak gerekir. Çünkü, bir şeyin, kendi içindeki sistem merkezinde temsil olunan varlığı, ancak onun kendi dışındaki başka bir şeyle ilişkisi içinde gerçekleşebilir. Bir şey, kendi dışında bulunan başka bir şeyle ilişki halinde olmadan objektif bir gerçeklik olarak var olamaz, gerçekleşemez demektir bu.

Bu nedenle, gerçek sistemler daima açık sistemlerdir. Bir sistemin merkezi varoluş fonksiyonunu ifade eden çıktısı ancak başka bir sistemin girdisi olarak gerçekleştiği an sistem izafi-objektif bir gerçeklik olarak ortaya çıkar.

Müthiş bir şey değil mi! Bir denge durumu olarak, kapalı bir sistem şeklinde var olma hali, bir sisteme sadece izafi-potansiyel bir gerçeklik olarak varolabilme özelliğini veriyor. Gene izafi bir şekilde, ancak objektif bir gerçeklik olarak varolabilmek için ise, bu yapının mutlaka “dışarıyla” bağlantı içinde olması gerekiyor. Çünkü ancak bu durumdadır ki, yani ancak “dışardan” gelen madde-enerjiyi-enformasyonu işleyerek, yani bir enformasyon işleme mekanizması olarak faaliyette bulunarak, bu faaliyet sürerken ve sürdüğü müddetçe objektif bir gerçeklik olarak var olunabiliyor. O halde, bütün gerçek sistemler, çevreyle madde-enerji-enformasyon alışverişinde buldukları için açık sistemlerdir. Hiç bir zaman, mutlak anlamda kapalı bir sistem mevcut olamaz. Yani, çevreyle etkileşme halinde bulunmadan, “kendinde şey” olarak var olan gerçek bir sistem -“objektif mutlak bir gerçeklik”- söz konusu olamaz. Kapalı bir sistem, ya da, potansiyel bir gerçeklik olarak var olmak hali, açık bir sistemin atalet haline özgü izafi bir oluşumdur. Bunu, bu hali, objektif bir gerçeklik olarak tanımlamak mümkün değildir. Objektif gerçeklik olarak var olmak, dışardan gelen etkiyle birlikte atalet hali bozulan bir sistemin, etkileşme esnasında, belirli bir işlevi-değişimi gerçekleştirirken sahip olduğu izafi varoluş halidir. Varolmak süreci bir merdiveni çıkmaya benziyor. Her şey, her an, bu merdivenin belirli bir basamağını temsil eden bir denge durumundan bir üst basamağa doğru çıkmaya çalışırken, yol boyunca izafi objektif gerçeklik olarak varolabiliyor.

Öte yandan, her yeni basamağın, daima, potansiyel bir gerçeklik olarak eskinin içinde ortaya çıkarak, eskiden yeniye çıkma-geçme süreci içinde olduğu da dikkate alınırsa, atalet halinin potansiyel gerçekliğiyle, iki durum arasında gerçekleşen izafi objektif varoluş hali arasındaki diyalektik ilişki daha iyi anlaşılır. Ne mutlak anlamda bir kapalı sistem-atalet hali (potansiyel gerçeklik) vardır, ne de varlığı kendinden olan objektif mutlak gerçeklikler olarak varlıklar...

Aynen bir bisikleti sürmeye benziyor hayat! Sürekli, bir merdiveni inip çıkarak, bir durumdan bir başka duruma geçersiniz yaşarken! Ama bu arada, hiç durmadan hareket etmek zorunda olduğunuz için de (çünkü durmak düşmektir²⁶) sanırsınız ki yaşam bir sürekliliktir!

Hiçbir zaman mutlak anlamda kapalı bir sistemin varolamayacağını en güzel açıklamasını kuantum fiziğinde Heisenberg İlkelerinde buluruz. Heisenberg İlkesi bu anlamda modern Enformasyon Teorisi'nin de çıkış noktasıdır. "Bilmek ölçmekle gerçekleşir, ölçmek ise etkileşmektir, en azından bir fotonla ölçme nesnesini etkileyerek ondan bu etkiye karşılık bir cevap-mesaj alabilmektir. Ama bunu yapınca da -yaparken de- onu değiştiriyorsunuz. Bu nedenle, ölçme işlemi sonucunda elde edilen bilgiler, "ölçme işleminden önce varolan mutlak gerçekliğe" -kapalı sisteme- ait bilgiler değildir. Bunlar, ölçme-etkileşme işlemi esnasında yaratılan ürüne, objektif gerçekliğe ait izafi bilgilerdir"...

DOĞAL SİSTEMLER-MEKANİK SİSTEMLER...

Kendisini meydana getiren unsurların "**gönüllü birliğine**" dayanan sistemlere doğal sistemler (doğal bir denge içinde oluşan sistemler) diyoruz. Hangi türden olurlarsa olsunlar (ister bir atom, ister Güneş Sistemi gibi astronomik bir sistem, yada biyolojik sistemler, hatta toplumsal sistemler bile), bütün doğal sistemler bu kurala uyarlar. **Bütün bu sistemlerde sistemi bir arada tutan "bağlayıcı kuvvetler" potansiyel kuvvetlerdir, yani, "kuvvet olmayan kuvvetlerdir"!**²⁷ Bu nedenle, doğal bir sistemi, kendi içinde her türlü kuvvetten arınmış bir denge durumu olarak da tanımlayabiliriz. Ama bu ifade, aynı zamanda atalet halinin doğal gerçekliğini de dile getirdiği için, bunu, bütün doğal sistemlerde sistemi meydana getiren unsurlar ortaklaşa yarattıkları bir zeminde özgürce atalet hareketlerini yaparak var olurlar diyerek de ifade edebiliriz. Öyle ki, bu zemin, dış dünyayla kurulan ilişkilere bağlı olarak, bir etkileşme zeminine-ortamına da dönüşür.

Sistemi meydana getiren unsurların gerçek bir kuvvetle birbirlerine bağlı oldukları sistemlere ise mekanik-yapay-sistemler diyoruz...

Bunun en güzel örneği, elimizde tuttuğumuz bir ipe bağlı olarak dönmekte olan taş örneğidir. Fizikte "düzgün dairesel hareket" olarak da ifade edilen bu türden bütün sistemler aynı kurala uyarlar. Bu durumda, sistemin içinde daima merkezi bir kuvvet vardır. Buna "merkezçekim kuvveti" de denilir. Bir de, taş gibi, bu kuvvet tarafından özgürlüğü elinden alınan, ataleti engellenen bir "köle"!.. Köle (taş), hep kaçmak, özgürce kendi hareketini yapmak isterken, köle sahibi de ayaklarından zincirle bağlayarak onu sistemin içinde tutmaya çalışır. Olay budur! (Burada "Merkezkaç kuvveti" denilen "kuvvet olmayan kuvvet", taşın, bulunduğu konumu muhafaza ederek atalet hareketini yapma çabasıdır; ya da, zavallı kölenin içindeki özgürlük duygusudur, kaçma isteğidir!..)

Bu türden mekanik sistemleri ayakta tutabilmek için dışardan sisteme sürekli bir enerji akışına ihtiyaç vardır. Sistemin görünürdeki dengesi ve varlığı buna bağlıdır.

İnsanların yaptığı bütün makinelerin hepsi ("Yapay Zeka"lı robotlar da buna dahildir) son tahlilde mekanik sistemlerdir. İnsanın motor sisteminin uzantılarıdır bunlar. İnsanın sahip olduğu bilgiyle hazırlanan üretim modellerinin motor sistem aracılığıyla hayata geçirilmesi sürecinde geliştirilen tekniğin sonuçlarıdır..

²⁶ Bu konuyu 3. Çalışmada daha ayrıntılı olarak ele aldık. <http://www.aktolga.de/t3.pdf>

²⁷ Örnek mi istiyorsunuz: Belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir atomu ele alalım. Örneğin bir hidrojen atomunu. Söylersiniz bana, elektronla protonu hangi gerçek kuvvet bir arada tutuyor? Elektriksel ve magnetik kuvvetler mi, yoksa "merkezçekim" ve "merkezkaç" kuvvetleri mi? Belirli bir kuantum seviyesinde iken bütün bu kuvvetlerin hepsi kuvvet olmayan potansiyel kuvvetlerdir. Elektron, proton kendisini gerçek bir kuvvetle çektiği için durmuyor hidrojen atomunun içinde!.. İpe bağlı dönmekte olan bir taş örneğine benzemiyor bir atom!..

DAĞINIK SİSTEMLER...

Belirli bir bilgi temeli üzerinde hareket eden -belirli bir bilgiyi kullanarak ortak bir amaca yönelik olarak hareket eden- çok sayıda otonom agentten-unsurdan oluşan sistemlere “multiagent-dağınık sistemler” diyoruz. Bu türden sistemler, kendi içinde bağımsız -otonom-unsurların birbirini tamamlayan çabalarıyla gerçekleştirebileceği gibi, belirli bir amaca ulaşmak için birbirleriyle rekabet-mücadele halinde olan unsurlardan-agentlerden de oluşabilirler. Örneğin, futbol oynayan iki takım arasındaki, ya da satranç oynayan iki kişi arasındaki ilişki buna bir örnektir. Her iki durumda da, belirli bir bilgi temeli üzerinde hareket eden agentler -oyuncular- birbirleriyle mücadele ederek amaca ulaşmaya çalışırlar. Karşılıklı olarak birbirlerinin durumu hakkında enformasyon alırlar, sonra da bunları sahip oldukları bilgiyle işleyerek karşı taraf üzerine bir etki-çıkı haline dönüştürürler. “Dışardan gelen” enformasyonu en iyi işleyebilen, en doğru çıktılarını oluşturan sonunda mücadeleyi kazanmış olur.

Buna karşılık, dünyanın dörtbir yanına dağılmış oldukları halde, belirli bir alanda bilimsel çalışma yapan bilim insanları da, birbirini tamamlayıcı agentlerden oluşan multiagent-dağınık bir sisteme örnektir. Ya da, her biri bir başka dağda keçilerini otlatarak yaşarken, arada bir aşiret toplantılarında bir araya gelen, ama, bireysel varlıklarını ancak “kan bilgi temeli-Töre” üzerinde oluşan toplumsal varlıkla birlikte gerçekleştirebildikleri için, ortak amaç olarak bu birliği -aşireti- her zaman el üstünde tutan insanlardan (agentlerden) oluşan göçebe çoban bir aşiret de gene dayanışmacı multiagent-dağınık bir sistemdir.

Her durumda, multiagent-dağınık bir sistemi bir arada tutan belirli bir bilgi (bilgi temeli) bulunur. Futbol söz konusuysa bu bilgi futbola ilişkin temel bilgilerdir. Futbolun nasıl bir oyun olduğuna, bu oyunun nasıl oynanacağına, ne gibi kuralların bulunduğuna ilişkin bilgiler. Göçebe-çoban bir aşirette ise sistemin sahip olduğu bu bilgi kan-anayasası ve çobanlığa ilişkin bilgilerdir. Sistemin içinde yer alan bütün agentler çevreden gelen enformasyonları bu bilgileri kullanarak işlerler.

Multiagent-dağınık bir sistem için en güzel örnek, şüphesiz ki internettir. Dünyanın dörtbir yanına dağılmış durumdaki internet kullanıcılarının (otonom agentlerin) oluşturduğu dağınık bir sistemdir bu. İnternet ortamındaki ortak bilgi hazinesi de bu sistemin otonom agentlerinin enformasyonu işlemek için kullandıkları bilgi temelidir.

BİR SİSTEMİN ÇEVRESİ VE GİRDİ-ÇIKTI KAVRAMLARI (INPUT-OUTPUT)...

“Ya, sistemin bir elementinin girdisine eşit bir çıktıya sahip olan, ya da, sistemin bir elementinin çıktısına eşit bir girdisi bulunan sistemlerin toplamına bir sistemin çevresi deniyor. Daha başka bir deyişle, bir sistemle girdi-çıkı ilişkisine sahip olan (bu sistemin dışındaki) nesnelere sistemin “çevresi” denirken; bu çevrenin -“dış unsurun”- sistem üzerine etkisine GİRDİ, sistemin “çevre”-dış unsur üzerine etkisine de ÇIKTI deniyor. Bir sistemin girdisini ve çıktısını bütün girdilerinin ya da çıktılarının toplamını ifade eden bir tek girdi, ya da çıkı vektörüyle (input-output vektör) göstermek mümkündür.”

Bu çalışmanın bundan otuz yıl önce ilk ortaya çıkmaya başlayan müsveddelerinde “çevre”-“girdi”-“çıkı” kavramlarını böyle tanımlamışım. Bugün bile, açın bütün “bilimsel yayınları” inceleyin, “girdi”, “çıkı” ve “çevre” deyince yukardaki tanımlara benzer tanımlarla karşılaşacaksınız. Peki ne var bunda? Doğru değil mi bu tanımlar?..

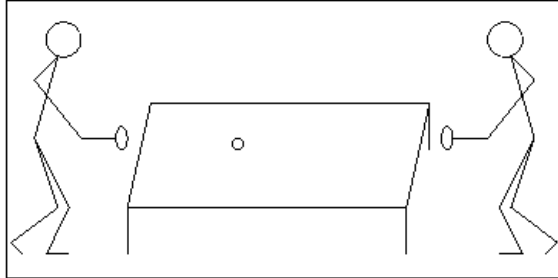
Doğru olmasına doğru tabi! Ama işi bu kadarla bıraktığınız zaman, farkında olmadan çok ayrı yerlere gitme, aynı kavramları kullanarak mekanik materyalist bir dünyanın içinde kaybolma ihtimaliniz de var! Aslında daha o zamanlar bile hep içime sinmeyen bir şey vardı ortada, ama bunu henüz daha tam olarak açıklayamıyordum. Ne de olsa çılgınlar gibi okuduğum o “bilimsel yayınların” etkisi altındaydım! Mekanik-materyalist dünya görüşünün ne anlama geldiğini, bu işin ucunun nerelere kadar uzanabileceğini tam olarak kavrayamıyordum!

Günlük yaşamın alışkanlıkları içinde olayları ve nesnelere birbirlerinden bağımsız, mutlak-objektif gerçeklikler olarak gördüğümüz sürece, varoluşu karşılıklı ilişki-etkileşme-sistem zemininde ortaya çıkan izafi bir oluşum olarak ele alamazsınız. Çünkü, günlük hayatın mekanik dünya görüşü çerçevesinde “şeyler” -her şey- adına “sistem”de deseniz, daha işin başında, varolmak için başka nesnelere etkileşmeye, onlarla bağımlılık ilişkisi içinde olmaya ihtiyacı olmadan varolan -varlığı kendinden menkul- objektif bir realitedir. Bu durumda “şeyler-nesnelere”, önce, diğer şeylerden-nesnelere bağımsız olarak varolurlar; sistem ilişkisi, etkileşme vs. bunlar hep “birbirlerinden bağımsız” olarak varolan bu nesnelere arasında sonradan kurulan ilişkilerden kaynaklanır. Buna bir de, bütün bu “kendinde şey” nesnelere içinde yer aldıkları, onlardan bağımsız olarak varolan “boş uzay-zamanı” ilave ederseniz tablo tamamlanır; olay -evrensel oluşum- “boş uzay” adı verilen bir tiyatrodah-sahnedey, her biri “kendinde şey” olarak varolan varlıkların-aktörlerin oynadıkları bir evrensel tiyatro haline indirgenir! Bu tablo içinde “zaman” da, “bu oyunun süresi” olarak akıp giden gene “kendinde şey” mutlak bir gerçeklik olarak yerini alacaktır!.. İşte bugünkü “bilimin” üzerinde yükseldiği “bilimsel temel” budur!

Olaya -evrensel varoluş sürecine- böyle bir “bilimsel” zemin üzerinde yaklaşarak, “çevrenin sistem üzerine etkisine girdi denir” dediğiniz zaman, daha işin başında, her şeyi, birbirlerinden bağımsız olarak var olan nesnelere arasındaki etkileşmeye-ilişkiye indirgeme tehlikesiyle karşı karşıya oluyorsunuz. “Dış unsur-çevre” diye tanımladığınız, “sizden bağımsız objektif-mutlak gerçeklik”-etken, gelip sizi etkilemiş oluyor. Bu etkiyi de siz “girdi” olarak tanımlıyorsunuz! Sonra siz de, “mutlak bir gerçeklik” olarak onu-çevreyi etkiliyorsunuz, bu da sizin “çıktı”nız oluyor! Aynen pinpon topu oynayan iki kişi gibi yani! Bütün bir evrensel oluşum aşağıdaki şekilde görülen mekanik tabloya indirgenmiş oluyor...

Şek.6

„Boş uzayı” temsil eden bir sahne düşününüz! Onun içindeki „varlıklar”da bu evrensel oyunun aktörleri oluyolar! “Zaman” ise bu “oyunun” süresil.

Size gelen top sizin için bir “girdi”, karşı taraf için de bir “çıktı” oluyor. Siz topu atınca da tersi! Top sizin için “çıktı”, karşı taraf için de “girdi” oluyor!..

Bu mantığın günlük hayatın akışı içinde belirli bir kullanım değeri olduğu açıktır. Buna kimsenin bir diyeceği de olamaz zaten! Ama siz tutar da bunu, “gerçeklik böyledir” diyerekten, bütün “bilimsel çalışmaların” temeli haline getirirseniz, her şeyi bu türden yüzeysel-mekanik bir yaklaşımla ele almaya kalkarsanız, o zaman işin rengi değişir! Bugünkü “bilim” anlayışına benim itirazım işte bu noktada başlıyor!..

Her şeyden önce, Kuantum Teorisi’ne (teorinin özüne) aykırıdır bu anlayış! Kuantum Teorisi’ne ve Heisenberg İlkeleri’ne göre, “bilmek ölçmekle gerçekleşir, ölçmek ise etkileşmektir; ama etkileştiğiniz zaman da değiştiriyorsunuz”. Yani, “gözlemci” ve “ölçme nesnesi”, “birbirlerinden bağımsız olarak” “ölçme işlemi öncesinde de” varolan “objektif-mutlak gerçeklikler” değildir. Bizzat ölçme-etkileşme işleminin kendisi onları birbirlerine göre izafi gerçeklikler haline getirmektedir. Bu nedenle, bir gözlemcinin ölçerek, etkileşerek bildiği gerçeklik, “daha önceden kendisinden

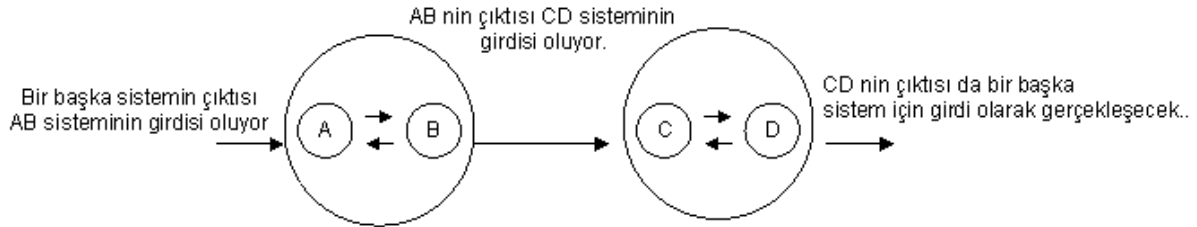
bağımsız olarak varolan objektif-mutlak bir gerçeklik” değildir. O, etkileşme-bilme eylemi esnasında yaratılan, objektif gerçeklik haline gelen izafi bir gerçekliktir.

Birbirlerine göre “dış faktör”, “potansiyel gerçeklik” durumunda olan iki nesne, etkileşmeye giriştikleri an artık birbirleri için potansiyel dış unsur olmaktan çıkarlar. Birbirlerini yaratan, sistem ilişkisi içinde birlikte var olan objektif izafi gerçeklikler haline gelirler.

Bu nedenle, bir sistemin “girdisi” deyince bundan, “kendinde şey” bir dış unsurun bir başka şey üzerine tek yanlı-mekanik etkisini anlamamak gerekir. Evet, bir nesne başka bir nesneyi etkileyene kadar onun için potansiyel bir dış unsurdur. Ama etkileşme başladığı an, yani bir A bir B yi etkilediği an, bu etki artık sadece A ‘nın mekanik olarak B ‘yi etkilemesi olayı olmaktan çıkar. O an bu etki, A-B sisteminin içinde bir girdi -enformasyon- olarak gerçekleşir. Nitekim, B aracılığıyla bu girdiye-etkiye karşı oluşturulan cevap da, sadece B ‘nin bir cevabı olmaz, A-B sisteminin ortaklaşa cevabı-çıktısı olur.

Her “girdi” mutlaka bir başka etkileşmenin “çıktısı”dır. Zaten bir şeyin “çıktı” olarak gerçekleşebilmesi için onun mutlaka bir başka sistem tarafından “girdi” olarak ele alınıyor olması da gerekir. Örneğin, aşağıdaki şekilde A-B ‘nin çıktısı C-D için bir girdidir. Ama buradan, C-D ‘nin dışından C-D ye gelen her etkinin-enformasyonun C-D için bir girdi olarak gerçekleşebileceği anlamı da çıkmaz! C-D, ancak daha önceden tanıyıp bildiği belirli enformasyonları “girdi” olarak alabilir. Bir enformasyonun “girdi” olarak gerçekleşebilmesi izafi bir durumdur. C-D için “girdi” olarak gerçekleşen bir enformasyonun bütün sistemler için de aynı işleve sahip olacağı söylenemez...

Şek.7

DURUM (STATE)

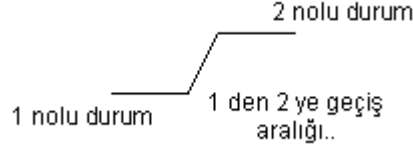
Durum -denge durumu- genel anlamda, bir A-B sisteminin izafi atalet halidir. Daha başka bir deyişle, A ile B arasındaki ilişkilerin -karşılıklı etkileşmelerin- sistem merkezi adı verilen bir sıfır noktasında birbirini nötr-etkisiz hale getirdiği izafi denge halidir; “dışardan gelen” etkilerin bu ilişkileri-dengeyi değiştirmede yetersiz kaldığı izafi sistem içi “realitedir”. Bu yüzden de, dış gözlemciler için bir sırdır, dispozisyonel-potansiyel bir gerçekliktir. Çünkü, bilmek ölçmekle-etkileşmekle gerçekleşir, ama etkileşmek de sistemin içinde bulunduğu denge halini-durumu-ataleti bozmak, onun bir durumdan başka bir duruma geçmesine neden olmak demektir.²⁸ Bu nedenle, biz (bütün gözlemciler), “bilimsel olarak” ancak iki denge durumu arasındaki geçişe özgü izafi-objektif varoluş hallerini bilebiliriz. Bu yöntemle atalet halinin potansiyel gerçekliğini “bilmenin” mümkün olmadığı açıktır! Atalet hali ancak, “bilinenler” aracılığıyla “bilinemeyen” hakkında bir fikre sahip olmakla anlaşılabilir.

Örneğin, ölçme-bilme-işlemi aracılığıyla elde edilen bilgiler sistemin 1 nolu denge durumundan 2 nolu duruma geçiş aralığındaki objektif varlığına ilişkin bilgiler olduğundan,

²⁸ Bir durumdan bir başka duruma geçişe neden olabilecek etkiler belirli bir eşğin üzerinde olan etkiler-dir; ancak belirli bir eşğin üzerinde olan etkiler bir denge durumunun değişmesine neden olabilirler.

bu bilgilere bakarak 1 ve 2 nolu denge durumlarının potansiyel gerçeklikleri hakkında da bir fikre sahip oluruz.²⁹

Şek.8

Önce, bir sistemin oluşumu ve evrimi açısından ilk varoluş temeli anlamına gelen “ilk durum”dan (“*initial state*”) başlayalım:

İlk durum, bir sistemin objektif gerçeklik olarak oluşabilmesi için gerekli olan ilk başlangıç halinin-an'ının potansiyel gerçekliğidir. Daha başka bir deyişle, A ve B gibi iki madde-enerji-bilgi alanı arasında gerçekleşen etkileşmenin potansiyel başlangıç zeminidir. Daha sonra, A ve B arasındaki etkileşmeler bu zemin üzerinde gerçekleşeceği için, ilk durum yeni oluşan bir sistemin bu ilk çıkış noktası olarak düşünülür...

Örneğin, gene A ve B gibi iki nöron arasındaki sinaptik bir bağlantıyı ele alırsak, normal koşullarda (yani, “Ruhepotential” -resting membrane potential- halinde) bu sistem-yapı potansiyel bir gerçekliktir; yani, bu durumda A ve B nöronları arasında maddi bir bağlantıya-ilişkiye dayanan objektif bir gerçeklik olarak **fonksiyonel** bir yapı-sistem sözü konusu değildir. Bu durumda “varolan”, sadece, A'nın aksonundan belirli bir aksiyon-potansiyeli sisteme “girdiği” zaman, bu etkinin sistemi objektif gerçeklik haline dönüştürebileceği dispozisyonel -potansiyel maddi koşullardır- alt yapıdır. İşte bizim “ilk duruma” ilişkin olarak “ilk varoluş zemini” dediğimiz potansiyel gerçeklik altyapı böyle bir şeydir..

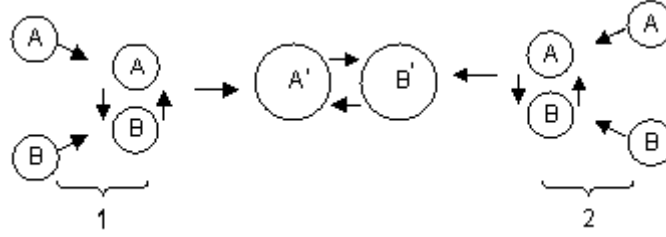
Belirli bir kuantum seviyesinde bulunan bir atomun bir dış gözlemci açısından potansiyel bir gerçeklik olmasının özü de bu değil midir?..

Potansiyel-dispozisyonel olarak “varolmak” demek, madde ötesi bir “idee”halinde “varolmak” demek değildir!! Objektif gerçeklikler alemi olarak varolan bu evren -evrensel oluşum- bir sihirbazın parmaklarının ucunda potansiyel gerçeklik halinden objektif gerçeklik haline geçiveren -bu anlamda yoktan varolan- bir “illuzyon” değildir! Materyalizmin “objektif mutlak gerçekliğini” inkâr edelim derken idealizmin karanlıklarında kaybolma tehlikesine karşı uyanık olmak gerekiyor!..

Belirli bir ilk durum zemininde başlayan etkileşmeler daima bir “**son durum**”la noktalanırlar. Bu nedenle “son durum”, bir sistemin evriminin (ve her basamaktaki etkileşmenin de) son aşamasıdır. Onu, “sentez”, “ürün” olarak da tanımlayabiliriz. Ama, ilk durum gibi o da gene kendi başına olduğu zaman potansiyel bir gerçekliktir. Ancak, kendisine göre gene potansiyel gerçeklik durumunda olan başka bir sistemle etkileşme içine girdiği zaman, yeni oluşan bu sistemin içinde izafi objektif bir gerçeklik haline gelir. Şöyle gösterebiliriz:

Şek.9

²⁹ Bir elektronun belirli bir kuantum seviyesindeki varlığına ilişkin bilgileri de bu şekilde elde etmiyor muyuz? Başka türlü bu değerleri ölçmek ve bilmek mümkün müdür?..

Şekilde 1 nolu etkileşmenin son durumunu temsil eden potansiyel gerçeklik (A'), başka bir etkileşmenin (2 nolu) son durumuyla (B') bir araya gelerek yeni bir sistemin ilk durumunu oluşturuyor (A'-B'). A' ve B' işte bu ilk durum zemini üzerinde gerçekleşen etkileşmeyle birlikte objektif gerçeklik haline gelirler. Bu zincir, evrensel ilişki-etkileşme zinciri olarak uzayıp gider.

Bir sistemin uzay-zaman içindeki yaşam süreci (yaşam çizgisi), onun ilk durumuyla son durumu arasında, birinden diğerine geçerken gerçekleşir.

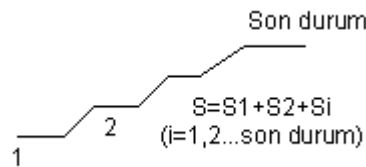
Bütün sistemler, kendi içlerinde, potansiyel ara durumlardan -varoluş zeminlerinden- oluşurlar (bir atom söz konusu olunca bunlara enerji-kuantum seviyeleri diyoruz). Bir sistemin kendi içindeki bu ara durumlar onun çevreyle etkileşimde alabileceği potansiyel varoluş değerlerini -zeminlerini- ifade ederler. Kendi kendini üreten sistemler ("canlılar") için ise bunlar o sistemin kendi içindeki evrimine denk düşen izafi varoluş basamakları olarak ortaya çıkarlar.

Bütün bunları bir merdiveni çıkmaya (ya da inmeye) benzetirsek, her basamak, bu sürecin bir ara denge durumuna denk düşerken, bir basamaktan diğerine geçilirken de objektif gerçekliğe denk düşen izafi yaşam süreci-çizgisi ortaya çıkar.

Bir atom söz konusu olunca, sistemin kendi içindeki enerji seviyelerinin potansiyel ara durumları ifade ettiğini söylemiştik. Bu demektir ki, o atom, çevreyle etkileşme içinde, mümkün olan bu basamaklardan birine denk düşen bir varoluş zemininde gerçekleşebilir. Bunun dışında rasgele bir enerji-varoluş zemini-durumu söz konusu olamaz.

Bir insanın evrimi sürecini düşünelim. Çevreyle etkileşme süreci içinde üretilen her yeni bilgi (ve buna bağlı olarak oluşan her yapı-varoluş zemini), onun belirli bir varoluş zeminine-haline denk düşer. Son durum ise ölümdür. İlk durumdan son duruma geçilirken oluşan izafi oluşuma ise biz yaşam -yaşam çizgisi- diyoruz.

Şek.10

DURUM, YAŞAM-VAROLUŞ SEVİYESİ KUANTİZE BİR GERÇEKLİKTİR...

Bir sistemin varoluşu sürecinin (gelişimi-evrimi sürecinin) onun ilk durumuyla son durumu arasında kalan ara durumlarından oluştuğunu söyledik. Organik olmayan doğada, örneğin bir atomda, bu durumlara (state-Zustand) atomun kuantum seviyeleri deniyor. Buna göre, her kuantum seviyesi, $E=hf$ olarak tanımlanan belirli (kuantize) enerji seviyelerinden ibaret olup, atomun dış dünyayla etkileşmesi de, elektronların bu enerji seviyeleri arasındaki iniş-çıkışlarıyla gerçekleşmektedir (f, frekans, h, Planck sabitesi). Atomun, örneğin $s=2$

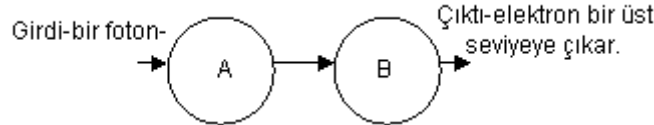
seviyesinden $s=1$ 'e inebilmesi için, belirli bir enerji muhtevası olan ($E_2-E_1=hf_2-hf_1=hf$) en azından bir fotonu dışarıya vermesi gerekirken, bir üst seviyeye çıkabilmek için de, gene aynı şekilde, dışardan, belirli bir enerji muhtevası olan en azından bir fotonun alınması gerekiyor. Yani ancak, atomu belirli bir seviyeden diğerine taşıyabilecek (indirip çıkarabilecek) kadar enerji muhtevası olan paketler-fotonlar (bunlara kuantum deniyor) alınıp verilebiliyor.

Ama buradan hemen, bu türden paketler-parçacıklar-fotonlar- bir araya geliyorlar, ya da üst üste -yan yana- yığılıyorlar da, enerji seviyesi dediğimiz bir kuantum seviyesi, mekanik bir şekilde, böyle ortaya çıkıyor (bir patates çuvalı gibi) sonucunu çıkarmamak gerekir! Atom, belirli bir enerji-kuantum- seviyesindeyken, etkileşme öncesinde onun içinde böyle kendinde şey olan paketler-tanecikler-fotonlar falan yoktur! Bunlar, bir seviyeden diğerine geçerken oluşarak objektif gerçeklik halinde ortaya çıkarlar. Belirli bir kuantum -varoluş seviyesi- bu türden paketleri ancak potansiyel olarak ihtiva eder. Bu nedenle, "enerji, ya da kuantum seviyeleri" deyince, bunu öyle mekanik bir oluşum olarak anlamamak gerekiyor. Yani, etkileşme öncesinde, atomun içinde böyle kuantum seviyeleri diye "kendinde şey" kat kat bir yapı falan yoktur! Bunların hepsi potansiyel-dispozisyonel olarak "varolan" şeylerdir; bunların objektif gerçeklik haline gelmeleri etkileşmeyle birlikte anlam kazanıyor.

Atom, bir kuantum seviyesinde atalet halindeyken, belirli bir konfigürasyon uzayına yayılmış bir enerji yoğunluğundan ibarettir. Ve ancak belirli bir dalga fonksiyonuyla ifade olunabilir. Ki bu da en fazla, söz konusu atomun dispozisyonel-potansiyel gerçeklik olarak taşıdığı değerleri gösteren bir ifadedir. Buradan, dışardan gelen belirli bir "girdiye" karşılık sistemin-atomun sahip olabileceği "çıkıtı" değerlerini (muhtemel değerler olarak) elde edebiliriz.

Şimdi, daha ileri gitmeden önce, buraya kadar söylenenleri toparlayarak bir atomu (örneğin en basit bir atom olarak bir hidrojen atomunu) bir sistem -bir enformasyon işleme sistemi- olarak nasıl ele alabiliriz onu görmeye çalışalım:

Şek.11

Yukardaki şekilde A, hidrojen atomunun çekirdeğini (ki bu aynı zamanda bir protondan ibarettir), B de, sistemin sahip olduğu elektronu temsil etmektedir. Ve diyelim ki, sistem "ilk durumda" ("*Grundzustand*") bulunmaktadır.

Olayı basitleştirmek için, yukardaki şekli, A ve B gibi iki nörondan (bunlara girdi-çıkıtı nöronları da diyebiliriz) oluşan basit bir sinapsa da benzetebiliriz. Yalnız burda çok önemli bir nokta var. Bir sinaps söz konusu olunca, dışardan gelen enformasyonun A'nın (girdi nöronunun) aksonundan sisteme dahil olduğunu, çıktının, yani A-B sisteminin buna cevabının da B'nin aksonundan (çıkıtı nöronunun aksonundan) dışarıya verildiğini söyleriz iş biter. Peki, bir atom söz konusu olunca durum nedir; burada da gene aynı şekilde girdi-çıkıtı elementlerinden bahsedebilir miyiz? Örneğin, bir hidrojen atomu söz konusu olduğu zaman, bu atomun çekirdeğine sistemin (atomun) girdi elementi, elektronuna da sistemin çıkıtı elementi diyebilir miyiz? Sisteme dışardan girdi olarak gelen bir foton, bir sinapsta olduğu gibi, girdi elementi olarak çekirdek (proton) aracılığıyla mı sisteme alınıyor; elektron da bir üst kuantum seviyesine çıkarken, sistemin çıkıtı elementi olarak sistem adına oluşturulan bir cevabi-çıkıtıyı mı gerçekleştirmiş oluyor?

Bir hidrojen atomunu kafamızda şöyle canlandırabiliriz (tabii ki mekanik olarak!): Bir futbol sahası düşününüz; elektronun yerine, bir köşede bir üzüm çekirdeği, sahanın merkezinde,

protonun yerine de, bundan takriben 1840 kat daha büyük olan başka bir cisim, örneğin bir futbol topu bulunmaktadır!..

Böyle bir sistemin merkezi ("kütle merkezi") protonun içinde bir noktaya denk gelecektir. Yani, sisteme dışardan baktığınız zaman, sistem merkezini ve dolayısıyla da mevcut denge durumunu temsil eden kutup protondur! İşte bu yüzden ki, sisteme dışardan gelen bir foton sistem tarafından "girdi" olarak alınınca, bu alınma işlemi sanki sadece proton üzerinden yapılmış gibi olur! Dışardan gelen misafir-foton açısından protonun sistemin girdi elementi rolünü oynamasının nedeni budur.

Burada altı çizilmesi gereken en önemli nokta şudur: Eğer atomu bir enformasyon işleme sistemi olarak ele alacaksak, bu durumda, dışardan gelen enformasyonun değerlendirilerek işlenebilmesi için, sistemin -yani atomun- belirli bir bilgi temeline sahip olduğunu da kabul etmemiz gerekecektir.

Peki atomun içinde böyle bir bilgi -bilgi temeli- var mıdır gerçekten?..

Bugün akademik çevrelerde geçerli olan anlayışa göre böyle bir soru bile son derece saçmadır!³⁰ Foton, bir dış kuvvet (kuvvet taşıyıcı bir kuantum) olarak gelir, elektronla çarpışır, onu etkiler, elektron da, özünde, Newton'un hareket yasasına göre (Kuvvet=kütle x ivme) ivmelenecek bir üst seviyeye sıçrar! Yani elektronun bir üst kuantum seviyesine çıkması için atomun içinde belirli bir "bilgi"nin bulunmasına falan ihtiyaç yoktur! Ne yapacağına, üzerine etkide bulunan kuvvete bağlı olarak elektronun kendisi karar verir!..

Gerçek durum ise hiçte böyle değildir!.. Çünkü, bu evrende yer alan -varolan- bütün diğer nesnelere gibi, bir atom da, son tahlilde, kendi içinde bir enformasyon işleme sistemidir...

Atom çekirdeğiyle elektron(lar) arasındaki, atomun o an içinde bulunduğu kuantum seviyesine özgü elektriksel-magnetik ilişkiler de, bir enformasyon işleme sistemi olarak onun -yani atomun- kendi içinde sahip olduğu -kayıt altında tuttuğu- bilgiye, bilgilere işaret ederler. Atomun içindeki bilgi olayının -bir enformasyon işleme sistemi olarak onun "bilgi temelini"- esası budur. Bu demektir ki, dışardan sisteme giren -yani içeriye alınan- enformasyonlar -örneğin bir foton- önce sistemin sahip olduğu bu bilgilerle değerlendirilir. Sistemin ne yapacağı, nasıl bir reaksiyon göstereceği bu değerlendirmenin sonuçlarına göre olacaktır...

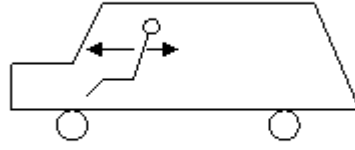
Bu değerlendirme işlemi, aslında foton daha atomdan içeri girerken kapıda başlar! Sistemin sahip olduğu bilgiyle tanınmayan enformasyonlar -enformasyon taşıyan fotonlar- kapıdan içeriye adım bile atamazlar. Yani bir atom, ancak belirli enformasyonları -fotonları- içeriye alabilir. Öyle her gelen fotonun elini kolunu sallayarak içeri girebileceği bir "Hacıbaba Tekkesi" değildir atom! Bir fotonun içeri alınıp alınmayacağına ölçüsü, onun getirdiği mesajın (yani gelen fotonun enerjisinin-frekansının) söz konusu sistemin bir durumdan bir başka duruma geçmesine elverişli olup olmadığıdır. $E_{1,2,...,i}$ atomun sahip olduğu enerji seviyelerini gösteriyorsa, $E=hf$ 'ye göre, ancak $f_{1,2,...,i}$ frekansına sahip fotonlar içeri alınırlar.

Atomun bir enformasyon işleme sistemi olarak nasıl çalıştığını, elektronların bir durumdan bir başka duruma nasıl geçtiğini daha iyi kavrayabilmek için aşağıdaki örnek üzerinde düşünelim:

Şek.12

³⁰ Gerçi son zamanlarda atomun bir enformasyon işleme sistemi -bir bilgisayar- olarak ele alınabileceğine dair görüşlere de raslıyoruz artık. Ama bunlar daha çok yeni ve zayıf sesler olarak kalıyorlar...

Öne doğru gaz verilince arabanın içinde oturmakta olan insanın üzerine bir kuvvetle etkide bulunulmuş olur.

Arabanın içinde oturmakta olan insan ise o an atalet direnciyle buna karşı koyarak. Geriye doğru itildiğini hissederek.

Şekilde "İlk durum" arabanın hareketsiz hali olsun. Bunu atomun ilk durumuna ("Grundzustand") benzetiyoruz. İkinci durum, arabanın saatte 20 km. hızla, 3. durum da saatte 50 km. hızla gittiği aşamalarıdır (böyle kabul ediyoruz). Son durumda da arabanın 90 kilometre hıza eriştiğini düşünüyoruz. Ve bütün bu "durumları" bir atomdaki enerji-kuantum seviyelerine benzetiyoruz!

İlk durum halindeyken, gaz vererek arabayı ikinci duruma çıkarmaya çalıştığınız zaman, bu, arabanın içinde oturmakta olan (mevcut durumu -atalet halini- temsil eden) insan olarak sizin üzerinize öne doğru bir kuvvetin etkide bulunması anlamına gelir. Ki buna bağlı olarak siz de, buna zıt bir "kuvvetle" (aslında bu gerçek bir kuvvet değildir, atalet direncidir) geriye doğru itildiğinizi hissedersiniz. Ama araba 20 km.lik sabit bir hıza eriştiği zaman bu kuvvetlerin ikisi de bir anda ortadan kaybolurlar. Çünkü artık yeni bir denge kurulmuştur. Erişilen bu yeni "durumda" araba ve arabanın içinde oturmakta olan insan herhangi bir kuvvetin etkisi altında olmaksızın yollarına devam ederler...

Burada, arabanın içinde oturmakta olan insanın durumu-davranışı, mevcut sistemi-dengeyi, ataleti-temsil eden protonun durumuna-davranışına benzer! Yani, bir üst duruma doğru ivmelenen elektronun nereye, hangi kuantum seviyesine kadar çıkabileceğini belirleyen sadece dışardan gelen etki -foton, enformasyon-değildir! Elektronla proton arasındaki ilişki de önemlidir burada. Çünkü elektron, ancak protonun mevcut durumu muhafaza etmek için sarfettiği çabayı -atalet direncini- aşarak bir üst seviyeye çıkabilir.

Peki, "bir enformasyon işleme sistemi" olarak atomun içindeki "haberleşme" nasıl sağlanıyor?..

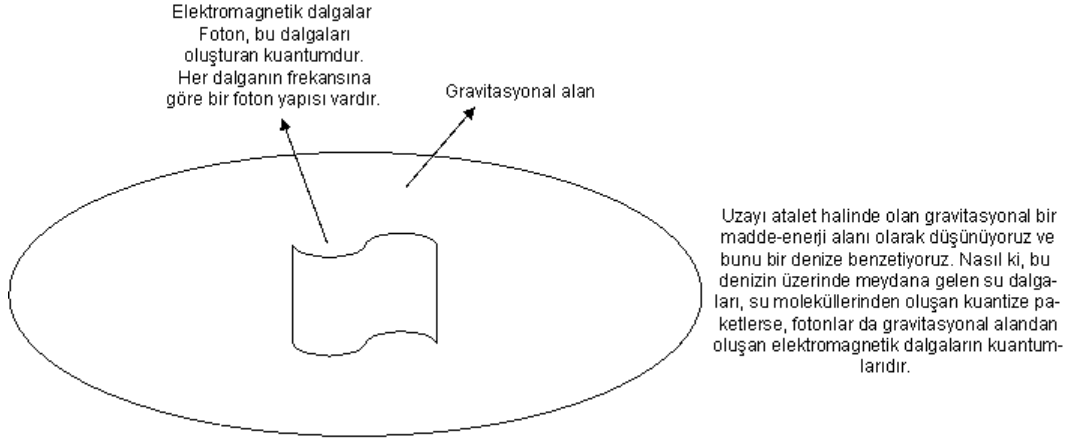
Bir sinaps söz konusu olunca A-girdi nöronunun aksonunda beliren bir mesaj, A' nın akson ucundan belirli nörotransmitterlerin salgılanmasına neden oluyor, mesaj bu şekilde kodlanarak, kimyasal bir yolla B'ye ulaşıyordu; yani, bir sinaps söz konusu olunca, A ve B, dışardan gelen enformasyonu değerlendirirken -işlerlerken- kendi aralarında bu şekilde kimyasal bir yolla haberleşiyorlardı; peki bir atom söz konusu olunca nasıl yapıyor bu iş -bu mesaj alışverişi- haberleşme işi?..

Kuantum fiziği bu soruya şöyle cevap veriyor: Protonla elektron arasındaki haberleşme foton alışverişi yoluyla olmaktadır. Elektriksel-magnetik kuvvetlerin iletimi de tabii gene foton alış- verişi yoluyla oluyor. Bu alış-veriş ilişkisi, atom belirli bir kuantum seviyesindeyken "virtüel fotonlar" aracılığıyla yerine getirilirken, sistem bir durumdan başka bir duruma geçerken de gerçek fotonların alınıp verilmesi aracılığıyla olmaktadır.

ENFORMASYON TAŞIYAN KUANTİZE BİR PAKET OLARAK FOTON NEDİR?..

Hep atoma dışardan gelen misafirden-fotondan bahsedip duruyoruz; sistemin içindeki haberleşmenin bu fotonlar aracılığıyla yapıldığını söylüyoruz, nedir bu “foton”, biraz da bunun üzerinde duralım?..

Şek.12

Foton, her şeyden önce bir madde-enerji paketidir. Uzayı-gravitasyonal alanı-evrensel olarak atalet halinde olan bir suya-denize-benzetirsek, fotonlar da, bu suyun üzerinde meydana gelen dalgaları oluşturan kuantize enerji paketleridir. Tabi, su dalgaları söz konusu olunca, dalgaları oluşturan kuantumlar-paketler su moleküllerinden oluşurken, elektromagnetik dalgalarda foton adı verilen kuantize enerji paketleri şeklinde ortaya çıkıyorlar.

Ama o, yani bir foton, aynı zamanda, $E=hf$ gibi belirli bir madde-enerjiyle kodlanmış bir enformasyon paketidir de (madde enerjinin bütün diğer biçimleri de belirli bir enformasyonu temsil eden bir yapı değil midir!). Bir fotonu temsil eden ! dalga fonksiyonu, o fotona ilişkin bütün bilgileri kodlayan-taşıyan potansiyel bir gerçekliktir. Enformasyon, her durumda, madde-enerjinin belirli bir gerçekleşme-yoğunlaşma biçimiyle kodlanıyor.

Bu nokta çok önemlidir. Bir radyo, ya da televizyon yayın merkezinden evinize kadar gelen elektromagnetik dalgalar, ya da, elinizdeki telefonda çıkan dalgalar, enformasyonun belirli bir biçimde kodlanmış birer şekli değil midir? “Ama, enformasyonu taşımakla, onun kendisi olmak farklı şeylerdir”mi diyorsunuz! Ne yani, öyle atın sırtına biner gibi elektromagnetik dalgaların sırtına binip de yol alan bir nesne midir enformasyon! Gerçeğin böyle olduğunu mu söylemek istiyorsunuz! **Öyle değilse, nedir o zaman enformasyon?..**

Enformasyon, kendisini taşıyan madde enerjiyle kodlanarak gerçekleşir. Madde-enerji de bir enformasyonu kodladığı için madde-enerji olarak gerçekleşmiş olur. Şu anda odanızdaki ampulden gözünüze kadar gelen ışık da belirli bir enformasyonu kodlayan bir madde-enerji-enformasyon dalgasıdır. Gelen fotonlara ilişkin bütün özellikler kuantize enformasyon paketleri³¹ olarak kendilerini kodlayan bir madde-enerji dalgası şeklinde gerçekleşmektedir. Siz bunları alarak, onları sahip olduğunuz bilgilerle değerlendirir ve işlersiniz; onları kendinize göre bilgiler haline getirirsiniz. İşte, bir enformasyon işleme sistemi olarak bir atomun yaptığı da budur. Yani bir atom da, foton alış veriş yaparken, aynen sizin gibi etrafıyla konuşmakta, etrafındaki nesnelere bir enformasyon alış verişinde bulunmaktadır. Nasıl ki sizin (canlıların)

³¹ iki sistem arasındaki ilişkide, her iki sistem de daima “dışardan gelen” enformasyonu kendi içinde sahip olduğu bilgiyle işleyerek bir çıktı-cevap oluşturmaya çalışır. Enformasyonla bilgi arasındaki fark işte burada ortaya çıkıyor. Enformasyon daima, “dışardan gelen” ve kendi içinde belirli bir bilginin kodlanmış olduğu bilgi paketidir. Bu paketi alan alıcı onu kendi içinde daha önceden sahip olduğu bilgiyle işler. Sonra da cevabı bir enformasyon paketi olarak kodlayarak karşı tarafa gönderir...

bilgi seviyenizi beyninizdeki sinaptik yapılar belirliyorsaa, bir atomun içindeki enerji seviyeleri de onun kuantize bilgi seviyeleridir! Yani, $E=mc^2$ =Bilgi'dir. Madde-enerji gibi bilgi de kuantizedir. Bu evrende varolan bütün nesnelere-sistemler, kendi içlerinde kuantize basamaklardan oluşan enformasyon işleme sistemleri olarak, karşılıklı diyalog içinde, birbirleriyle konuşarak-birbirlerini yaratarak gerçekleştirir-varolurlar.³²

Herhangi bir sistem dışardan madde-enerji aldığı (ya da dışarıya verdiği) zaman, bunun rastgele olmadığını, alınan -ya da verilen- madde-enerjinin daima kuantize paketler şeklinde olduğunu söyledik. Buna, kendi aralarında enformasyon alışverişinde bulunan madde-enerji yoğunluklarının kendilerinin de belirli bir enformasyon muhtevasına sahip olduğunu, yani, madde-enerjinin bütün varoluş biçimlerinin, aynı zamanda, belirli bir bilgiyi-enformasyonu temsil eden birer yapı olduğunu da ilave edersek, buradan kolayca, bu evrende yer alan her şeyin, son tahlilde, kuantize bir bilgi paketi olduğu sonucuna varabiliriz...

Bir atom söz konusu olunca enformasyon alış-verişi olayının nasıl yapıldığını gördük; şimdi, aynı işin, örneğin bir insan söz konusu olunca ne anlama geldiğini açıklamaya çalışalım!..

Ama önce, bir insanın dış dünyayla -çevreyle- nasıl etkileştiğini hatırlayalım: İnsanı, beyin (A) ve motor sistem unsurları olan diğer organlarından (B) oluşan bir A-B sistemi olarak düşündüğümüz zaman, bu sisteme dışardan-çevreden gelen bir enformasyonun alınması süreci, beyinde, dışardan gelen enformasyonun kaynağı olan nesneye -objeye- ilişkin nöronal bir modelin çıkarılmasıyla başlar. Bu arada, dışardan gelen enformasyonu o ana kadar içinde bulunduğu denge halini etkileyen-bozan bir etken olarak değerlendiren sistem, bu etkiye karşı koyarak yeni bir denge durumu oluşturabilmek için bir reaksiyon modeli hazırlamaya çalışır. Sonra da, hazırlanan bu reaksiyon modelini motor sistem unsurları olan organları aracılığıyla hayata geçirerek o da dış dünyayı-nesneyi etkiler, bozulan dengeyi yeniden kurmaya çalışır. Olay budur.

Dikkat edilirse burada iki önemli nokta var. Birincisi, enformasyonun alınmasıyla ilgilidir, ki burada genel kural şudur: Ancak daha önceden bilinen -beyinde belirli sinaptik bağlantılarla temsil edilen- enformasyonlar alınabilirler. Yeni enformasyonlar ise, ancak, eskiden beri bilinenlerle birlikte, onlarla ilişkileri oranında alınarak mevcut sinapslara gelirler ve burada değerlendirilerek kendilerini temsil edecek yeni sinapsların oluşmasına neden olurlar. **Bu nedenle, öğrenme sürecinde ortaya çıkan her yeni sinaps, dışardan sisteme alınan ve değerlendirilerek sisteme özgü bir bilgi haline getirilip kayıt altında tutulan "yeni ve önemli" bir enformasyonu temsil eder. Bu şekilde, sistemin bilgi seviyesi basamak basamak yükselir-gelişir...**

Ama, bu süreç boyunca "gelişen" sadece sistemin "bilgi seviyesi" değildir! Her seferinde (her yeni sinapsla birlikte), sistemin dışardan gelen enformasyonları alarak onları değerlendirebilme kapasitesi bir adım daha ileri giderken, buna paralel olarak, aslında bütün bir sistem-organizma da değişmekte, o da, her seferinde daha gelişmiş yeni bir yapı olarak yeniden yaratılmış olmaktadır. Çünkü, beyin ve diğer organlar karşılıklı etkileşim içinde birbirlerini yaratarak varolurlar. Birinin varlığı ve fonksiyonu diğerinden bağımsız olarak düşünülemez. Beyin ve onun sinaptik yapısı geliştikçe, her basamakta, bu diğer organlardaki gelişmeye de yansır.³³

³² Bütün varlıkların, ağaçların, kuşların, taşın, toprağın-her şeyin, her an birbirleriyle konuştuklarını söyleyen Yunus'un kulakları çınlasın!. Bizim bugünkü görevimiz, tasavvuf erbabı -yarı Şaman- atalarımızın bilgisini, bilincini modern komünal toplum bilinciyle, bilimiyle çok daha üst düzeyde yeniden ifade etmekten ibarettir!..

³³ Tekniğin ve üretim araçlarının gelişmesi süreci nedir; üretim araçları insanın organlarının uzantısı değil midir? Üretici güçlerin gelişmesi süreci aslında beyin ve organlarıyla insanın gelişmesi süreci değil midir?.

Beyinde, organizmayı -insanın benliğini- nefsinin temsil eden bir reaksiyon modeli, daima belirli sinapsların aktif hale gelmesiyle oluşur. Bu nedenle, öğrenme sürecinde sisteme ilave edilen her yeni bilgiyle-sinapsla birlikte sistem-organizma bir bütün olarak yeni bir yaşam-varoluş-seviyesine çıkar. Buna yaşamın kuantum teorisi diyoruz. Görüldüğü gibi yaşam kuantize bir süreçtir. Çevreyle etkileşimde bir durumdan bir başka duruma geçilirken ortaya çıkar...

Bu süreç içinde, hiçbir zaman, yarım bilgidен, ya da buna uygun yarım bir sinapstan bahsedilemez! Her sinaps mutlaka (yeni) bir bilgiyi kodlamak durumundadır. Yani, bir enformasyon, bir sinaptır. Yarım enformasyon, yarım sinaps olmaz! Belirli bir olayı, ya da nesneyi temsil eden nöronal bir model-ağ da, gene aynı şekilde, sanki o da tek bir sinapstan oluşuyormuş gibi, kendisini oluşturan sinapslardaki aksiyonpotansiyellerinin süperpozisyonuyla oluşan tek bir aksiyonpotansiyeliyle temsil edilir...

Hayatın kuantize bir süreç olduğuna günlük -mekanik- hayattan da örnekler verilebilir. Örneğin, araba üreten bir fabrikaya, hammadde olarak hiçbir zaman bir parça metal, bir parça lastik alınmaz! Her seferinde, en azından bir araba için yeterli miktarda hammadde alınır. Ve hiç bir zaman yarım araba üretilmez! En azından bir arabadır ürün. Ve bir arabaya ilişkin bütün enformasyonlar-bilgiler de yapısal olarak o arabanın varlığıyla onun içinde kristalize olurlar. Bu anlamda bir araba, onun üretilmesi için gereken bütün bilgilerin kodlandığı bir yapıdır. Yeni bilgiler yeni ürünlerle maddi gerçeklik haline gelirler. Bu, evrensel olarak bütün sistemler, bütün üretim süreçleri için geçerlidir.

Bütün söyleyeceklerimizi söylemiş olduk! Toparlarsak;

1: Her sistem (bu ister bir atom, ister canlı bir organizma, bir toplum, ya da Güneş Sistemi gibi astronomik bir sistem olsun), belirli bir bilginin madde-enerji olarak kodlanmış-yoğunlaşmış şeklindedir.

2: O, kendi içindeki alt sistemlerde de, gene aynı şekilde, belirli bilgileri temsil eden kuantize enerji-bilgi seviyelerinden oluşur.

Bir çocuğun oluşumunu ele alalım. Anneden gelen DNA paketiyle, babadan gelen DNA paketinin her ikisi de birer bilgi-enformasyon paketidir. Bunların etkileşmesinin ilk durumu olarak oluşan çocuğa ait DNA paketi de öyle. O halde, döllenmiş bir yumurta ilk oluştuğu anda belirli bir bilgi-enformasyon paketi olarak doğan her çocuk, o andan itibaren, ana karnında geçen süre de dahil olmak üzere, çevreyle ilişkisi içinde, her basamakta, dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonları işleyerek gerçekleştirmekte, kendini üretmekle gelişmektedir. Çocuğu A, çevreyi de B olarak gösterirsek, A'nın B ile her etkileşmesi, A'ya ait bir bilgiyle B'ye ait bir bilgi (ki bu bilgi, A tarafından, B'ye ait bir enformasyon olarak alınır ve işlenir) arasındaki bir etkileşmedir. Ve bu etkileşmenin sonunda da, her seferinde, ürün olarak, yeni bir bilgi, yani madde-enerjinin yeni bir biçimi doğar. Bilgi, önce hücrelerde hücre hafızasında, sonra da çocuğun beyinde muhafaza edilirken, bunun karşılığı olan madde-enerji de onun organizmasında organizmanın gelişmesiyle gerçekleşir.

İnsanın çevreyle etkileşmesinde, çevre bir madde-enerji-enformasyon yoğunluğu olarak insanı etkilediği zaman, insan önce bu etkinin enformasyon muhtevasını "anlamaya", mesajın şifresini çözmeye çalışır. Ve kafasında, dışardan gelen enformasyonun kaynağı olan nesneye ilişkin nöronal bir model oluşturur. Sonra da, dışardan gelerek mevcut dengeyi bozan bu etkiye karşı yeni bir denge kurabilmek için gene nöronal düzeyde bir reaksiyon modeli oluşturur. Yani, etkileşme önce beyinde nöronal düzeyde iki bilgi alanı arasında gerçekleşir. Daha sonra, iki madde-enerji alanı arasındaki etkileşme de bunu takip eder.

Ama, iki madde-enerji alanı arasındaki etkileşmenin, aynı zamanda, iki bilgi alanının etkileşmesi olduğu gerçeği sadece insana özgü bir şey değildir-evrenseldir. A ve B

gibi, iki dalga fonksiyonuyla temsil edilen iki madde-enerji yoğunluğu da, aynı zamanda, kendine özgü bir bilginin var oluş biçimi olduklarından (madde-enerji olarak kodlanmış birer bilgi-enformasyon dalgası olduklarından), bunlar etkileşirlerken, aynı zamanda iki bilgi alanı da etkileşmiş olur. Ve sonunda da yeni bir madde-enerji yoğunluğuyla birlikte, bu iki bilginin sentezi olan yeni bir bilgi doğar. Hiç bir zaman saf bilgi diye bir şey olamaz. Bilgi, kendini madde-enerjiyle şifreleyerek-kodlayarak gerçekleştirir. Bilgi diye, madde-enerjiden ayrı bir şey yoktur. Bu yüzden, “madde-enerjinin korunumu yasası”, aynı zamanda bilginin korunumu yasasıdır da. Hiç bir bilgi yoktan var olmaz, ve var olan bir bilgi de yok olmaz. Bilgi, madde enerjisiyle birlikte daima şekil değiştirerek varlığını sürdürür. Evren, her seferinde sonlu sistemlerden oluşan, sonsuz bir süreç olduğundan, bilgi de sonsuzdur. Ama, zincirin her halkası, aynı evrensel oluşum yasasına göre gerçekleştiği için, sonsuz dediğimiz o bilgi, aynı zamanda, tek bir parçacığın içindeki bilgidir de...

“ZITLARIN BİRLİĞİ VE MÜCADELESİ” NE DEMEKTİR?...

Bir A-B sisteminde, A ve B arasındaki bütün ilişkiler iki karşıt potansiyel madde-enerji alanının-kuvvetin birliği zemininden doğarlar. “İlk durum” adını verdiğimiz bu platform daha sonra gerçekleşecek bütün diğer etkileşmelerin de ortak zeminini oluşturacaktır. Çünkü her sistem, son tahlilde, bir açık sistemdir. Varlığını dış dünya ile etkileşim halinde sürdürür. Bu anlamda da canlı, dinamik bir yapıdır o.

İşte, çevreyle gerçekleştirilen bu etkileşmelerin sonucu olarak ki, hiç bir sistem, hiç bir zaman, mutlak anlamda denge halinde kalmaz. Yani, içinde mutlak birliğin, “huzurun” hüküm sürdüğü kapalı bir sistem düşünülemez. Daha o “ilk” gerçekleşme “anından” itibaren, dış dünyadan gelen etkilerdir ki karşıt kutuplar arasındaki dengeyi bozarlar.

Aynen şöyle olur: Dışardan gelen-alınan madde-enerji-enformasyon sistemin içine girince,³⁴ sistemin yönetici-dominant kutbu bunu içerdeki bilgiyle değerlendirerek bir reaksiyon modeli hazırlar ve sonra da hazırladığı bu reaksiyon modelini gerçekleştirmesi için karşıt kutup olarak sistemin “motor gücüne” verir. Motor sistem de görevini yerine getirir, bunu gerçekleştirir...

Ancak, “motor sistem” -sistemin motor gücü- bu görevi yerine getirirken iki fonksiyonu birden yerine getirmiş olur. Birincisi açıktır; A-B sisteminde A ‘nın karşısındaki kutup olarak, A’nın etkisine karşı B’nin bir tepkisidir, sistem içi bir reaksiyondur bu. İkincisi ise, sistemin kolektif olarak dışa karşı yarattığı bir sonuçtur; sistemin, motor gücü aracılığıyla dış unsura karşı gerçekleştirdiği cevaptır-reaksiyondur.

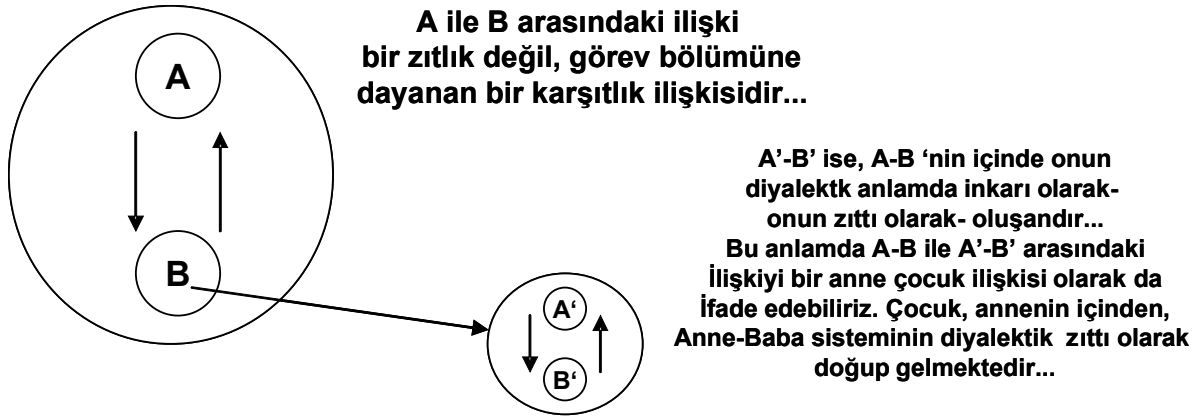
Bir örnek verelim: Canınız su içmek istedi diyelim. Bu istek beyinde denge durumundan sorumlu organ olan Hipotalamus’ta oluşunca daha sonra nöronal bir mesajla motor sisteme iletilir. Yerimizden kalkarız gider bardağa suyu doldurur ve içeriz... Burada su içme isteğinin olduğu yer (A) beyindir. Motor sistem (B) ise elimiz, ayaklarımız vb....

Peki hepsi bu kadar mı? Hayır tabii! Bu arada bir de eskinin içinde yeni denge durumuna ilişkin bir potansiyelin oluşması ve daha sonra da bütün bu eylemlere -durum değiştirmeye-bağlı olarak eskinin içinden yeninin çıkıp gelmesi olayı vardır...

Dikkat ederseniz burada A (beyin) ile B (diğer organlar) arasındaki ilişki bir “çelişki-zıtlık” değil, daha çok, aynı sistemin içinde birbirini tamamlamaya -bir görev bölümüne- yönelik bir “karşıtlık” ilişkisidir. “Çelişki-zıtlık”, varolan A-B sistemiyle bunun içinde oluşan ve tıpkı bir çocuk gibi bu A-B sisteminin içinden su içme eylemi sonucunda çıkıp gelen yeni A-B sistemi arasındadır!..

³⁴ Tabii dışardan gelen her enformasyon sistemin içine alınmaz! Bunun için aşılması gereken bir eşik vardır. Ancak bu eşik aşan enformasyonlar içeri girebilirler...

Şek.13

Etkileşme öncesinde A-B sisteminin içindeki durum ilk denge durumudur dedik. Etkileşme başladığı an A, A-B sisteminin mevcut durumunu (sistem merkezini) temsil eden unsur haline gelir. O an o, yani A, hem dışardan gelen etkiye karşı sistemin gerçekleştireceği reaksiyon modelini hazırlayarak bunu B'ye iletendir (ki bu B açısından sistem içi bir etkidir, mevcut dengenin ihlalidir), hem de, mevcut durumu temsil eden unsur olarak onu muhafaza etmeye çalışır.

Örneğin, dışardan bir foton gelipte sistemi etkileyince (atomun bir sistem olduğunu, dışardan bir foton "alınınca" bunun o an varolan sistem tarafından alınmış sayılacağını unutmamalıyım) atomun sistem merkezini bulduğu çekirdeği, bir yandan dışardan gelen bu etkiyi elektrona iletirken onun ivmelenmesine neden olurken, diğer yandan da, elektrostatik çekme kuvvetiyle onun (elektronun) bir üst enerji seviyesine çıkmasını engellemeye çalışır! Elektron ise, bu sırada sistemin -varolan denge durumunun- kendini inkarını gerçekleştirerek bir üst seviyeye çıkışı sağlamakta meşguldür!..

Ama bu "devrimci" bir iş-çaba değil midir?..

Evet, bir sistemin bir üst seviyeye çıkma eylemi devrimci bir iştir! Çünkü, bu durumda, evet bir yandan dışardan gelen etkiye karşı oluşturulan tepkiyle yeni bir denge kurulmaya -mevcut durum muhafaza edilmeye- çalışılmaktadır; ama, diğer yandan da, sistemin varoluş (kendini gerçekleştirme) fonksiyonu olarak ortaya çıkan bu reaksiyon, kendi içinde, bir üst düzeye ait potansiyelin oluşmasına da neden olur. Yani, sistemin motor unsurlarının sistem adına gerçekleştirdikleri reaksiyon, aynı zamanda, yeni bir denge durumuna gebe bir anne rolünü de oynar! Bu yüzden de o, kendi içinde -ana rahminde- taşıdığı o çocuktan (sistemin kollektif ürünü olan çıktı'dan) dolayı devrimci bir güç özelliğine sahip olur! Ne zaman ki yeni denge durumunu oluşturacak güçler eskinin içinde ortaya çıkan reaksiyondan ayrılarak bağımsız bir varlık şeklinde oluşmaya başlarlar, buna bağlı olarak, eski durum zemininde oluşan varlıklarıyla A ve B de onun içinde, onun varlığında yok olurlar; yeni denge durumu kendine özgü üretici güçleriyle A'-B' olarak ortaya çıkar.

Az önce dedik ki; "bir A-B sisteminde, A ve B arasındaki bütün ilişkiler iki karşıt potansiyel madde-enerji alanının-kuvvetin birliği zemininden doğarlar". Bu ne demektir? Bir A-B sisteminde A ve B birbirine "zıt" kuvvetleri mi temsil etmektedir? Sistem gerçekliği "zıtların birliğidir" derken kastedilen bu mudur?..

Hayır değildir! Yani, kendi başına ele alındığı zaman, bir A-B sistemin iki temel parçasını -fonksiyonel birimini- oluşturan unsurlar olarak A ve B arasında hiç bir

“çelişki-zıtlık” yoktur! Tam tersine, bunlar fonksiyonel olarak birbirlerini tamamlayan “karşıt” unsurlardır. Biri, aradaki ilişkilerle kayıt altında tutulan bilgiyi kullanarak sistem adına ne yapılacağını belirlerken, diğeri de, gene sistem adına bunu hayata geçirmektedir. A-B sisteminin çevreyle ilişkileri-etkileşmesi bu görev bölümüyle gerçekleşmekte, sistem bu görev bölümü sayesinde varlığını sürdürebilmektedir. O zaman nedir mesele, “çelişki”-“zıtlık” nerede burada ve neden sistem gerçekliği “zıtların birliğidir” deniyor?

“Zıtların birliği ve mücadelesi” nedir?..

En başa, yani, bir A-B sisteminin oluştuğu o ilk “an”a dönüyoruz! Bilindiği gibi, aslında böyle “o an” diye, sistemin statik-mutlak bir gerçeklik olarak “varolduğu” bir zaman dilimi yoktur ortada; hepsi izafi kavramlardır bunların! Sistem gerçekliği dinamik bir olay-süreç olduğu için, o, daha o ilk “an”dan itibaren, dış dünyayla çevreyle etkileşme sürecinde, kendini inkar ederek gerçekleşir-varolur. Yani öyle, bir “an” için bile olsa, kurulu-mutlak bir denge hali söz konusu olmaz. Çünkü o “an”, sistemin dışardan-çevreden gelen ve mevcut denge durumunu etkileyerek onu bozma eğilimi gösteren enformasyonu-etkiyi kendi içindeki bilgiyle değerlendirerek ona karşı bir cevap hazırlamaya başladığı “an”dır da. Bir sistemin “ilk oluşum anı”yla, onun izafi objektif bir gerçeklik olarak kendini (kurulu dengeyi) inkar süreciyle birlikte varoluşu arasında bir zaman dilimi olmadığını altını çizdikten sonra devam edelim:

Önce, sistemin içindeki bilgi kullanılarak, dışardan gelen madde-enerjinin-enformasyonun nasıl işleneceği belirlenir. Yani, sistemin dışardan gelen hammaddeyi nasıl işleyeceğine, onu nasıl bir ürün haline getireceğine dair bir “reaksiyon planı”-modeli hazırlanır. Sonra da hazırlanan bu plan sistemin motor gücüne verilerek onun bu planı gerçekleştirmesi sağlanır. Eğer sistem bir hücre, dışardan gelen “etken” de bir molekülse, önce DNA lardaki bilgi taranılarak buradan (yani DNA’lardan) söz konusu molekülün nasıl işleneceğine dair bilgiler çıkarılır. Sonra da bunlar, mesaj taşıyıcı RNA’lar tarafından Ribozom’lara götürülerek burada, bu mesleki bilgilere göre çalışacak işçi-proteinler üretilir, dışardan gelen hammaddenin bu işçi proteinler tarafından işlenilmesinin, bir ürün haline getirilmesinin koşulları hazırlanır. Bu mekanizma bütün sistemler için geçerli olan evrensel varoluş -kendi kendini üretim-mekanizmasıdır. Elbette ki her sistem bunu kendince hayata geçirmektedir...

İşte bu mekanizmanın sonucu olaraktır ki, bir A-B sisteminde dışardan gelen hammaddeyi hazırlanan üretim planına göre işleyerek onu bir ürün haline getirmeye çalışan motor sistem unsurları, daima, ürünün oluşmasında doğurgan bir anne -ana rahmi- rolünü de oynamış olurlar. Çünkü, her ürün bir çocuktur, bir sentezdir. Her A-B sisteminde, babası A ise, annesi de B olan bir çocuktur o!

Bir fabrikada çalışan işçileri düşününüz: İşçiler, işveren ve onun görevlendirdiği kişiler-mühendisler vs.-tarafından hazırlanan üretim planını hayata geçiren sistemin “motor güç” unsurlarıdır. Aynen o proteinler gibi, ellerindeki üretim planına göre hammaddeyi işleyerek onu ürün haline getirmeye çalışırlar! Öyle ki, onlar kendi toplumsal kimliklerini de bu süreç (ürünü gerçekleştirme süreci) içinde oluşturduklarından, bir yerde, ürünle bütünleşirler. Ürün onlar için sanki ana rahminde büyüttükleri-oluşturdukları kendi çocukları haline gelir. Ve bu şekilde, üretim sürecinin her adımında, aslında sistemin kollektif ürünü olan o çocuk işçilerin ana rahminde biraz daha büyür-gelişir. Ve sonuçta onlar, tıpkı bir anneyle çocuğu arasındaki ilişki gibi birbirleriyle bütünleşmiş olarak doğarlar. Yani üretim faaliyeti sona eripte ürün ortaya çıktığı an, işçiler de onunla birlikte aynı duruma çıkmış, ürünle birlikte onlar da kendilerini üretmiş olurlar.

Toplumsal düzeyde “çelişkinin”, “zıtlığın” ve “sınıf mücadelesinin” nedeni?..

Ama, sınıflı bir toplumda, üretim planını hazırlayan -hazırlatan- sistemin dominant kutbu bütün bu süreci biraz farklı algılar!.. O, mevcut sistemin-dengenin temsilcisi olarak da varlığını ürettiğinden, sonuçta elde edilen ürüne de varolan sistemin içinde “sahip çıkmak” ister. Yani o, kendi varoluş fonksiyonu gereği, ürünle birlikte bir üst denge durumuna çıkıldığını, ilişkilerin buna göre yeniden gözden geçirilmesi gerektiğini göremez. Kendi ataleti-çıkarları, “mevcut durumu koruma görevi” buna engel olur. Motor gücün, ürünle birlikte, onu yaratırken, kendiliğinden bir üst denge durumuna çıkma yeteneği onda yoktur...

Üretim süreci mevcut denge halinin inkarı süreci olduğu kadar, aynı zamanda, ürünün oluşmasına paralel olarak, yeni bir denge durumunun eskinin içinde oluşması ve çıkıp gelmesi sürecidir de.

Aslında A, yani sistemin dominant unsuru açıyor inkar kapısını! Sisteme dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu sistem adına içeriye buyur eden (alan) o! Sistemin sahip olduğu bilgiyi kullanarak onu değerlendiren ve bir üretim modelini (hammadenin nasıl işleneceğini) hazırlayarak gerçekleştirmesi için bunu sistemin motor gücüne ileten o. B, yani “motor unsur” da bunu gerçekleştiriyor. Bunu yaparken onun yaptığı sadece A’nın mevcut dengeyi inkarını gerçekleştirmektir. Sonuçta meydana gelen ürün ilk durumdan itibaren başlayan sürecin amacı (ulaşmak istediği hedef) olduğu için, o aynı zamanda bir “son durumu” da temsil etmektedir.

Dikkat edilirse bu süreç içinde ürünü yaratmakla aslında A ve B onun varlığında yok olmakta, kendilerini de yeniden üretmiş olmaktadır. Daha sonra süreç yeniden başladığı zaman bu durumda A ve B artık bir önceki sürece başlayan A ve B değildir. Örneğin A’-B’ dür onlar artık. Ama A bunu kabul etmek istemez! İşte A ile B arasındaki “zıtlığın”-“çelişkinin” kaynağı tam bu noktada ortaya çıkıyor. B, ürünle birlikte kendini de yeniden üreterek onunla aynı “duruma” ulaştığı halde (B’ durumuna geçtiği halde), A, A’ haline gelmeyi, B’ ile yeni bir A’-B’ ilişkisi içinde kendini yeniden üretmeyi kabul etmez.

İşte “Kaf Dağı’nın ardındaki sır!..

İşte bu süreç, yani kendi kendini üretim süreci, daha A-B sisteminin o ilk oluşma “anında” A ve B ‘nin birbirlerine göre izafi gerçeklikler olarak varoluşlarıyla birlikte başladığı içindir ki, A-B ‘nin, ilk oluştuğu (varolduğu) andan itibaren, kendi içinde kendi zıttını (A’-B’ olarak kendi inkarını) barındırarak varolduğunu söyleriz. “Sistem gerçekliği zıtların birliği ve mücadelesinden ibarettir” sözünün anlamı buradan gelir. Burada “birlikten” ve “mücadeleden” kasıt, her A-B sisteminin, her an, kendi içinde bir A’-B’ ile birlikte-ve onunla mücadele halinde varolmasıdır.

Ancak, her durumda, A-B ‘yi A temsil ettiğinden, A’-B’ de B ‘nin ana rahminde geliştiğinden sürece mekanik olarak bakınca bütün olup bitenler A ile B arasındaki ilişkiye indirgenir ve denilir ki; “her durumda, A, mevcut sistemi temsil ederken, B ‘de onun zıttı olarak onun diyalektik devamı olan başka bir sistemi temsil etmektedir. Sistem -üretici güçler- geliştikçe, yeniyi temsil eden B, A ‘yı ve onun temsil ettiği eski sistemi yok ederek onu yerine kendisinin temsil ettiği yeni sistemi egemen kılacaktır”!..

İşte bütün o Marksist diyalektiğin, işçi sınıfının ideolojisi haline gelen “diyalektik materyalizmin” özü, esası, çıkış noktası budur... Olayları ve süreçleri değerlendirirken, koordinat sistemini işçi sınıfının üzerine koyduğunuz zaman görünenlerin ifade edilmiş biçimidir bu... İşte, işçi sınıfının

delikanlılık döneminin dünya görüşü!.. İşte, o koskoca Sovyet sisteminin 72 yıl sonra neden tepesi taklak gittiğinin özü-ruhu!.. Problemi bu düzeyde kavramadan başka hiçbir şeyi kavramak mümkün değildir!..

Ve işte benim kırk yıldır peşinde olduğum problemin çözümü!.. İşte, bu evrende varolan bütün kilitleri açan anahtarın sırrı! Kaf dağının ardındaki, ulaşılamayan o çiçeğin sırrı! Padişahın, “kim ki ejderhayı (buradaki ejderha nefstir) öldürerek onu bana getirirse kızımı ona vereceğim” dediği o nadide çiçek!...

Bilme, öğrenme korkusu!..

Evet, bilmek-öğrenmek çabası devrimci bir çabadır. Ama değiştirirken değişerek öğrendiğimiz için, bu yolda önümüzdeki en büyük engel ataletimizdir; değişime direnme anlamına gelen öğrenme-bilme korkumuzdur. Öğrenmekten, bilmekten korkarız, çünkü, öğrendikçe mevcut kimliğimizle-benliğimizle yok olacağımızı sanırız! Belirli bir anın içinde kendimizi üretmemize temel olan bilgiler, bizim o anın içindeki atalet direncimizin de zeminini oluştururlar. Hani öyle, “kopar o zincirlerini, kaybedecek bir şeyin yok” demekle olmuyor bu iş! Ne kadarını bilmek istiyorsan, yaşamı devam ettirme mücadelesi ne kadarını bilmeni gerektiriyorsa o kadarını öğreniyorsun! Yani işin içinde yaşamı devam ettirme mücadelesiyle bağlantılı yeni ve önemli bir etken -buradan kaynaklanan bir öğrenme motivasyonu- yoksa öğrenme de yoktur!.. Çünkü insanlar ancak kendileri için “önemli” olan şeyleri “öğrenme zahmetine” katlanıyorlar!.. İnsan beyni sürekli “yeni” ve “önemli” olan enformasyonları ayıklayan bir dedektör gibi çalışarak zorunlu olarak öğrenilmesi gereken şeyleri gündeme alıyor, bunun dışındaki enformasyonlar ise beyindeki çöp sepetine atılıyorlar!..

Evrin süreci ve devrim anlayışı...

Kapitalizmin gelişme sürecinin ara aşamaları, sürecin bütünü içindeki “ara durumlardır”. Ve her ara durumda, yeniden kurulan dengeye bağlı olarak, sistemle birlikte onun temel güçleri olarak burjuvazi ve işçi sınıfı da gelişmiş, kendilerini yeniden üretmiş olurlar. Sürecin en üst basamağında ise “son durum” yer alır, içinde burjuvazinin ve işçi sınıfının birlikte yok olacakları “son durum”; yani modern sınıfsız toplum. Görünen köy kılavuz istemezmiş, burjuvazinin yerini bilgiyi temsil eden “insanın” (aslında bu “insan”da artık bizim bildiğimiz insan değildir, “bilinçli doğadır” artık o), işçilerin yerini de robotların aldığı bir sistem olacaktır bu...

Dikkat ederseniz, her durumda, önce girdi, yani sisteme “dışardan” giren madde-enerji, mevcut-var olan çerçevenin içine alınıyor. Sonra da bu, eldeki bilgiyle yoğruluyor, yani değerlendirilip işleniyor ve bir ürün olarak şekillendiriliyor. Ama bu ürün, belirli bir noktaya -“son duruma”- kadar hep mevcut sistemin içinde, onunla anneyle çocuk gibi bütünleşerek onun bir parçası halinde gerçekleşiyor. Öyle ki, bir süre sonra mevcut-varolan sistem sadece bu ürünü yaratan ve onu taşıyan haline geliyor. Bu, aynen bir kadının hamile kalması olayıdır. Her durumda, yeni doğacak olan sistem, çocuk, mevcut sistemin ana rahminde gelişiyor. Sonra da doğum oluyor.

Bu bir atomda da böyledir, bir toplumda da, bir insanda da. Çünkü bu mekanizma, evrim -ve devrim- süreçlerinin evrensel mekanizmasıdır. Hangi sistem olursa olsun, ister bir atom, isterse bir insan, ya da bir toplum, bütün sistemler, ancak dış dünyayla etkileşerek var olurlar. Bu etkileşmeye göre, ve bu etkileşmenin sonucu olarak. Ama her etkileşme de, aynı zamanda bir kendi kendini üretme sürecidir. Bir atomun dışardan bir foton alarak, bir üst kuantum

seviyesine geçmesi ne ise, bir kadının doğum yapması da odur. Toplumsal düzeyde de, insanlar bir yandan hayatta kalabilmek için, yani mevcut durumu muhafaza edebilmek için üretirlerken, diğer yandan da, ihtiyaçlarından daha fazlasını ürettikçe, daima “toplumsal gelişme seviyesinde” daha üst basamaklara doğru çıkarlar.

İşte, “zıtların mücadelesi” olayının esası-özü de budur. Her durumda, “dışardan” gelen girdiyi alarak onunla bütünleşen, ona karşı bir reaksiyon modeli hazırlayan, sistemin dominant unsuru olarak bir A, ve bir de, A ‘nın hazırladığı bu reaksiyon modelini gerçekleştirerek, sanki ona karşı-zıt bir hareketmiş gibi varolan-gerçekleşen bir B ‘nin karşılıklı hikâyesinden ibarettir her şey! Merkezi temsil edenin mevcut durumu muhafaza etme çabasına karşılık, karşıt kutbun ivmelenerek, hareket enerjisini arttırmasından, yeni bir denge durumuna erişme çabasından ibarettir! Bu arada, bütün bu sancuların nedeninin, mevcut sistemin ana rahminde usul usul gelişmekte olan “yeniye” ait potansiyel güçler olduğu da unutulmamalıdır tabii!..

TOPLUMSAL DÜZEYDE DEVRİM NEDİR, NASIL GERÇEKLEŞİYOR?..

Önce şu noktanın altını bir çizelim: Devrim, ne “ezilenlerin ezenleri altederek onların yerine geçmeleri” olayıdır, ne de pozitivist-toplum mühendislerinin iradi çabalarıyla yeni bir üretim ilişkileri sistemine geçiş!..

Ezilenlerin, sömürülenlerin çabası, sistemin içindeki “eşitsizliğe karşı haklı bir mücadeledir” o kadar! Bunun “devrimle” falan alakası yoktur! Onlar, en fazla “isyan” ederler ki, “isyan” ve “devrim” farklı şeylerdir!..

Devrim, “eskinin” içinde olgunlaşan “yeniye” ait üretici güçlerin “eskinin” kabuklarını kırarak ortaya çıkması olayıdır. Dışardan bakınca, “eskinin” içindeki “karşıt kutup” yeni doğacak olan bebeğe hamile olduğu, onu kendi ana rahminde taşıdığı için sanki bu geçişi sağlayan, gerçekleştiren de oymuş gibi görünür!.. Hamilelik süresi boyunca çocuk henüz ortalıkta görünmediğinden, annenin kendisi bile, kerametini kendisinde olduğunu sanır!..

Peki o zaman, bir durumdan bir başka duruma geçiş nasıl gerçekleşiyor? Devrim dediğimiz olay, sadece, bir dış kuvvetin sistemi etkileyerek onu zorla değiştirmesi olayı olmadığına göre, bir durumdan bir başka duruma geçiş nasıl gerçekleşiyor?..

Her durumda, yani bütün sistemlerde, dış kuvvetler -“dış dinamikler”- daima sistemin iç yapısını oluşturan unsurlar aracılığıyla -“iç dinamiklerle”- onlarla bütünleşerek, etkide bulunurlar. Örneğin, bir atomun belirli bir kuantum seviyesinden bir üst seviyeye çıkması için gerekli olan dış etken, enerji (girdi), önce mevcut sistemle bağlaşıp, onun içinde değerlendirilerek işlenir ve sistemin içinde potansiyel yeni bir durum olarak ortaya çıkar. Öyle ki, bir süre sonra artık sistemin bulunduğu enerji seviyesinin sınırları bu yeni durumu-enerji kapasitesini muhafaza edemez hale gelir. İşte, bir üst seviyeye geçişin ön koşulu budur. Mevcut durumun içinde oluşan yeni sistemin güçleri, onun çerçevesini, sınırlarını aşarak, kendi enerji kapasitelerine uygun yeni bir seviyeye çıkarlar. Yoksa öyle mekanik bir geçiş olamaz! “Dışardan bir foton geliyor, atom bir üst seviyeye çıkıyor”! Tamam ama, nasıl oluyor bu iş? Gelen o foton önce nereye geliyor? Enerji yoğunlaşması nerede oluyor? Mevcut-varolan sistemin içinde bu girdi nasıl işleniyor? Ortaya çıkan reaksiyon nedir? Yeni bir durum-çıktı nasıl oluşuyor? Ancak bu sorulara cevap verdikten sonradır ki problemi çözülmüş olarak görebiliriz. Neden ve nasıl sorularını atlayarak yapılacak açıklamalar eksik kalmaya

mahkumdur. Bir problem ancak Enformasyon İşleme Bilimi zemininde açıklanarak çözüldüğü zaman tam olarak çözülmüş kabul edilebilir.

Kısacası, her durumda “yeni” daima “eskinin” içinde geliyor...

Demek ki, her yeni sistem, önce eskinin içinde bir yoğunlaşma (gelişme diyelim buna) olarak ortaya çıkıyor. Ve ancak, bu yoğunluk, eskinin, yani mevcut sistemin sınırları içinde taşınamaz hale gelince doğum olayı gerçekleşiyor.

İşte bu basit gerçektir ki (!) sırf bu gerçeği “kavrayabilmek” için geçti bir ömür!³⁵ Bu çalışmanın ilk hareket ettirici, itici gücü bu sorunun cevabını aramaktı! Selimiye'nin o kalın duvarlarının arkasında bu mekanizmayı kavrayabilmek için çıkmıştık yola!³⁶ “Zıtların birbirine dönüşümü” anlayışıyla, “sistem içindeki unsurlardan birinin diğerini yok etmesi” olarak anlaşılan Diyalektik Materyalist “devrim” anlayışıyla, yukarıda ifadesini bulan anlayış arasında dağlar var! Bu dağları aşmak kolay olmadı! Ve işte varılan sonuçlara ilişkin bir özet:

1- Bu evrende varolan bütün nesnelere-sistemler son tahlilde açık sistemlerdir. Yani, çevreyle etkileşmeden, madde-enerji-enformasyon alışverişinde bulunmadan, “kendinde şey” olarak varolmak mümkün değildir. Şeyler, karşılıklı etkileşme-ilişki süreci içinde birbirlerini yaratarak, birbirlerine göre izafi bir şekilde varolurlar...

2- Bir sistem ancak bir durumdan bir başka duruma geçerken -kendi kendini inkar süreci boyunca- objektif izafi gerçeklik olarak varolur...

3- Yaşam süreci de dediğimiz bu süreç, bir yanıla, mevcut düzenin bozulduğu -fizik diliyle ifade edersek, “entropinin arttığı”- bir süreçtir.³⁷ Ama o, aynı anda, kendi içinde yeni bir düzenliliğe de hamile olur. “Mevcut düzenin bozulmasının” nedeni de zaten varolanın içinde gelişen bu yeni denge durumudur-düzenlilik. Bu nedenle, varolmak, inkarın inkarı sürecinden ibarettir...

BİLİMDE DE DEVRİM!..

Kendi koştüğün kulvarı da birlikte yaratma zorunluluğu, işi değişik bir mecraya döküyordu! Söyler misiniz bana, ben kendimi nasıl ifade edecektim! Bir yanda, bütün çeşitleriyle materyalizm ve onun “kendinde şey”, ya da, “objektif mutlak gerçeklik” anlayışları; bu anlayışları temel alan, patates çuvalı örneği bir evren tasavvuru; diğer yanda ise, evrensel oluşumu metafizik bir “idee”ye bağlayarak açıklamaya çalışan idealizm ve çeşitleri! Buna bağlı olarak da tabii, kendini ideolojik anlamda “ateist”, ya da “dinci” olarak ifade eden dünya görüşleri!.. Bunların ikisi de insanlık macerasının belirli bir konağına (sınıflı toplumlar konağına) denk düşüyordu. Ve ikisi de bilgi toplumuna (modern sınıfsız topluma) giden yolda 21. Yüzyıl'ın gerçeğiyle bağdaşmıyordu artık; ikisi de çok ilkel kalıyorlardı!..

Bunun da ötesinde, iş artık öyle bir yere gelmiş dayanmıştı ki, bu dünya görüşleri sadece toplumsal düzeyde ve siyaset alanında değil, doğa bilimleri alanında da bilimsel düzeyde her türlü gelişmenin, ilerlemenin önünde ayak bağı haline gelmişti. Çünkü, doğa bilimleriyle uğraşan o “bilim insanları” da son tahlilde sınıflı toplumun insanları idiler, yani onların beyinleri-bilinçleri de insanlığın bugün bulunduğu

³⁵ Evet “basit gerçek”... Bütün mesele, günlük hayatın içinde etrafımızda olup bitenleri sorgulayabilmekle ilgilidir... “Bu nedir, neden böyledir...” Yani aynen küçük bir çocuğun yaptığı gibi yapabilmek, yetişkinler olarak içimizdeki o “cocuğu” yeniden ortaya çıkarabilmekle ilgilidir...

³⁶ 1971'den itibaren Askeri Cezaevi olarak da kullanılan Selimiye Kışlası...

³⁷ “Entropi”, Termodinamiğin İkinci Yasası...

konaktan bağımsız değildi. Bu nedenle, 21. Yüzyıl'da bilgi toplumuna giden yolda sadece siyasette değil, bilimde de devrim gerekiyordu!.. Her alanda bütün o “bilimsel bakış açıları” pozitivizmle maskelenmiş materyalist-idealit dogmalardan temizlenmesi gerekiyordu!..

İşte, 70'li yıllarda Selimiye'nin o kalın duvarlarının arasında yola çıkarken benim önüme çıkan sorular, sorunlar bunlardı... Düşünün, üstelik bu ara bir de idamla yargılanıyorsunuz!..

Alın bir Kuantum Fiziği'ni!.. Bohr-Heisenberg devrimlerini!.. Newton Fiziği'ne, Klasik Fiziğe göre bir devrimdi onların vardığı sonuçlar; ama sonra iş gelmiş, çağın-dönemin ideolojik-felsefi temellerine takılıp kalmıştı.. Bir yanda, Einstein gibi, varılan noktayı, ortaya çıkan sonuçları materyalist bakış açısına göre açıklamaya çalışanlar, diğer yanda ise, Kuantum Fiziği'nin “Kopenhag Yorumcuları'nın” ucu sübjektif idealizme varan anlayışları!.. Çağa damgasını vuran bütün o “bilim insanları” adeta ikiye ayrılmışlardı o dönemde; ve yüz yıldır da, halâ aynı şeyler tartışılıp duruyor!..

Bakmayın siz bugün “bilimsel teknolojik devrim” falan dediğimize. Bugün yenilen o üzümler halâ o zamanlar -geçen yüzyılın başlarında- dikilen bağlardan geliyor! Yani, o zamandan bu yana teorik düzeyde pek fazla yeni bir şey yok ortada (tabi o “Tanrı Parçacığı”, ve şimdi de “gravitasyonel dalgalar” saçmalığını saymazsak! Sahi ne oldu o Higgs Bozonu ve kütle meselesine getirilen yeni açıklama (!), hani bu nedenle Nobel ödülü bile vermişlerdi ya!! Ben size söyleyeyim, ortada eğer gerçekten bilimsel düzeyde böyle bir buluş ve kütle anlayışına getirilen böylesine radikal yeni bir açıklama olsaydı, şimdiye kadar bütün fizik kitaplarının değışmesi gerekirdi!.. Tahsisatları kesilen materyalist “bilim insanları” yeni bir icat yaptıklarını ilan ederek (!) iş koşullarını yeniden yaratmış oldular o kadar!..)

Bu arada hiç kimsenin aklına, “kardeşim belki de hata bakış açılarımızda, felsefi olaran durduğumuz yeredir, koordinat sisteminin merkezini oturduğumuz yeredir” demek gelmedi-gelmiyor nedense!..

Çok ilginç bir şey gerçekten! Bir gün birisi çıkıyor önünüze ve size diyor ki: “Alın işte size, arayıp durduğunuz o Herşeyin Teorisi”!..³⁸ “Evrendeki bütün kilitli kapıları açmaya yarayan, Kaf Dağı'nın ardına gizlenmiş sihirli anahtar budur”!.. Ne yapardınız bu durumda?..

Ben size söyleyeyim!..

Bu durumda ilk yapacağınız şey, hemen, kısa vadeli olarak böyle bir şey o an için bana ne kazandırır, ya da benden ne götürür hesabı olacaktır! Ki, bunu da belirleyen, günlük hayatınızı kuşatan koşullardan, atmosferden başka bir şey olmaz!.. ”Bilim insanı” da olsanız, mahalledeki bakkal da olsanız, durduğunuz yere göre oluşacak “bakış açınızla” varacağınız sonuçlardır sizi yönlendirecek olan!..

“İnsanla birlikte doğa kendi bilincine varıyor” diyoruz. Bu bir süreç tabi; insanlık durumunun her aşamasında biraz daha kendini açığa vuran bir süreç. İnsan, her aşamada, bu evrensel sırta ne kadar vakıf hale geldiyse o dönemin terminolojisiyle bunu dile getirmeye çalışıyor. İnsan olarak varoluşun daha o ilk anından itibaren bütün dinlerin falan yapmaya çalıştıkları hep bu. Yani öyle hemen birden ortaya çıkmıyor bu bilinç!.. Çünkü, onun “ortaya çıkması” demek, bir yerde, insanın varoluş gerekçesinin de ortadan kalkması demek! Çünkü bu durumda artık o yarı biyolojik, yarı computer “bilinçli doğa” olmuştur!..

³⁸ M.R.Aktolfa „Herşeyin Teorisi, Sistem Teorisi'nin Esasları-Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi ve Tasavvuf“, Alter Yayınları...

EVET, “NEFSİNİ BİLEN RABBİNİ BİLİR”...

Hep bir “Kaf Dağından”, ve “onun ardına gizlenmiş olan” “sır”dan bahsediyoruz! Sahi nerededir gerçekte o “Dağ” ve o “sır”? Google’un dünya haritasında bile yeri olmayan bir “dağı” nasıl bulacak ki insanlar? Bu konuya az sonra tekrar döneceğiz ama ben size şimdiden ipucu vereyim: o “Dağ” bizim nefsimizdir! Ya “sır” mı dediniz? Boşuna demiyor atalarımız “nefsini bilen Rabbini bilir” diye! Peki, nefsini bilince nasıl Rabbini bilmiş oluyor insan, nerede o “Rab”, nefs dediğimiz nöronal etkinlik nasıl örtüyor-gizliyor Rabbi?..

İnsan da bir sistem mi; ve her sistem gibi o da kendi içindeki sistem merkezinde bulunan “sıfır noktasında” temsil olunmuyor mu? Alın işte size, “benden içeri olan o ben”in -“Rabbini”- “sırrı”!.. Öyle bir sır ki bu, ona ulaşmak için önce onu gizleyen -ya da bu sırrı ele geçirmenize engel olan- ejderhayı yok etmeniz, daha başka bir deyişle “kendinizden-nefsinizden” kurtulmanız gerekecektir!.. Nasıl mı? Onu, yani “nefsinizi bilerek”!.. İşte “nefsini bilen Rabbini bilir” in sırrı tam buradadır!..

Hani o “öküz nerde, dağa kaçtı, dağ nerde, yandı bitti kül oldu” ata sözü vardır ya, aynen öyle!.. İnsan, “nefsini bilmeye” başlayınca, “ben” denilen bu aksiyonpotansiyelleri etkinliğinin, çevreyle etkileşme sürecinde, kendi içimizdeki sistem merkezinde -sıfır noktasında- ortaya çıkan -“bizi” dışarıya karşı temsil eden- izafi bir insiyatifinden -elektriksel etkinlikten- başka bir şey olmadığını da anlamış oluyor. İşte atalarımızın, “nefsini bilen Rabbini bilir” diyerek ifade etmeye çalıştıkları “kendi varlığında yok olma” bilincinin ortaya çıkış diyalektiği bundan ibarettir...

DİN NEDİR, İDEALİZM VE MATERYALİZM NASIL ORTAYA ÇIKIYORLAR?..

Dinlerin ve dinsel inançların varlığı insanın varoluşu kadar eskidir demiştik. Çünkü din, insanlık durumu ortaya çıkarken (hayvanlık durumundan insanlık durumuna geçilirken) arada oluşan o sıfır “noktasına” insanların metafizik bir “varlık” atfetmelerinin ürünüdür.

İnsan, insan olarak varolmaya başladığı o ilk “andan” itibaren, kendi nefsiyle izafi objektif bir varlığa sahip olarak “kendisinin” farkına varmaya, çevreyle -doğayla- sanki ondan ayrı bir varlıkmiş gibi ilişkiye-etkileşmeye girmeye başlar (zaten o, buna -bu “yabancılaşmaya”- bağlı olaraktır ki, kendi nefsiyle izafi-objektif bir varlığa sahip olmuştur). O “an”, aynı zamanda bilişsel mekanizmanın çalışmaya başladığı an da olduğundan (dinlerde bu an “cennetten kovulma” anı olarak ifade edilir), insan ilk kez o andan itibaren “ben” demeye başlar.

İşte tam bu “nuktada”, insanın kendi nefsiyle “varlığını” ifade edebileceği bir koordinat sistemine ihtiyacı olur. Ki bu da ancak, insan-doğa sisteminin sistem merkezini -burada oluşan sıfır noktasını- temel alan bir koordinat sistemi olabilirdi. Çevrede bulunan bütün diğer varlıkların, bu arada insanın kendi varlığının da içinde tanımlanabileceği bir koordinat sistemidir bu...

İnsanların, insan-doğa sisteminin sistem merkezinde oluşan sıfır noktasına, yani “Tanrı’ya” maddi bir varlık izafe edilemeyeceği düşüncesine gelmeleri için tek tanrılı dinlerin ortaya çıkmasını beklemek gerekecektir. Bu noktaya gelene kadar binlerce yıl insanlar Tanrı’yı ona maddi bir varlık (Totem-put) izafe ederek sembolize etmişlerdir...

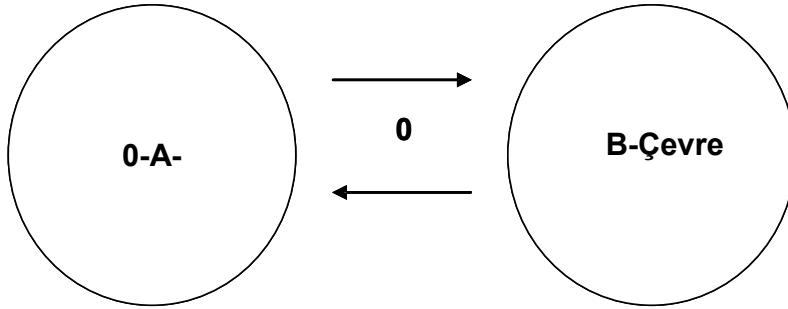
Öte yandan, “Tanrı” -yani sıfır hali- metafizik anlamda “mutlak” bir gerçekliği de ifade etmez; her varlıkla birlikte gerçekleşen izafi bir oluşumdur o!.. Ancak, sistem içinde onun -sıfır noktasının- “varlığına” izafi de olsa objektif-maddi bir gerçeklik atfetmek mümkün değildir (sıfırın maddi gerçekliği olur mu!?). Böyle bir şey Tanrı’ya- “şirk koşmak” olurdu!..

İnsanın, insan olarak evrimi sürecinde belirli bir noktaya gelene kadar bu basit gerçeği kavraması mümkün olamaz. Neden?..

1- Bu aşamada önemli olan, “cennetten kovulan” insanların içinde “kendi varlıklarını” tanımlayabilecekleri bir koordinat sistemi ihtiyacıdır... Çünkü bir şeyin (insanın da) varlığının anlam kazanabilmesi için, onun uzay-zaman boyutlarıyla tanımlanabilen belirli bir referans-koordinat sistemine ihtiyaç vardır.

2- Evet, bütün diğer sistemler gibi bir sistem olarak insan da, kendi içindeki sistem merkezinde oluşan sıfır noktasında varoluyor-gerçekleşiyordu; ama onun -yani insanfın- bu varlığı, “benliği çevreyle olan etkileşme içinde gene bu sıfır noktasında gerçekleştiğinden, insan “ben” dediği an -dediği için- o “ben” kendi içindeki sistem merkezinde temsil olunan “benden içeri olan ben’in” varlığına bir tür maske haline dönüşür ve adeta onun yerine geçerek -“Tanrı’ya şirk koşarak”- sistemi temsil eden bir “kral” gibi tahta oturur!..

Şek.14

Kendi içinde bir sistem olarak insan ve bu sistemin merkezi olarak, Tanrı'nın, yani, “benden içeri olan ben'in” oturduğu, temsil olunduğu “sıfır noktası”(0)... Ama gene aynı bu “sıfır noktasında”, insanın, İnsan-Doğa sistemi içinde, izafi-objektif bir gerçeklik olarak kendi nefsiyle varlığı da oluşuyor (A)...

Bir A-B sistemi olarak İnsan (A)-Çevre (B) sistemi, ve bu sistemin merkezi olarak, gene Tanrı'nın oturduğu, temsil olunduğu “sıfır noktası” (0)

Aradaki sınır çok ince değil mi! Evet, sıfır noktasının bilimsel gerçekliğiyle, onun metafizik yorumu arasındaki sınır çok incedir! Nereden bilecekti, nasıl ayırdedecekti insanlar bütün bunları! Daha halâ bugün bile çıkılabilmiş değil işin içinden!..

İdealizm ve materyalizm gözümüzdeki ideolojik gözlüklerdir!..

Şöyle düşünelim: Bu evrende her şey (nesne-obje) kendi içinde bir sistem midir? Evet! Her sistem de sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil edilmiyor mu? Evet! O halde buradan kolayca, „bu evrende sıfır noktasından başka hiçbir şey yoktur (“bu evrende Tanrı’dan gayri bir şey yoktur”), her şey o’nun farklı görünümleridir” sonucunu da çıkarabilirsiniz! İşte tam bu noktada, din ve idealist felsefe, bu evrensel varoluş problemini sıfıra metafizik bir “idee”- varlık atfederek çözmeye çalışırlar (yani, sanki “Tanrı” diye varlıkların dışında bir “idee-varlık”, bir hayalet-varlık olarak bir yerlerde oturan ayrıca bir şey-birisi varmış gibi!) Evrensel oluşumun alt yapısını insana özgü bir mühendislik faaliyetiyle kıyaslayarak mekanik bir şekilde kavramaya çalıştığınız zaman mecbur kalıyorsunuz buna...

Ama, bakış açısı mekanik kaldığı sürece, madalyonun tersinden -materyalizm cephesinden- baksanız da farketmiyor!..

“Şu elimde tuttuğum nesne bir kalem midir? Evet! Bu da kitap, sandalye, dolap, ayna vs. bunlar “objektif gerçekliklerdir”, “kendinde şey” olarak var olan varlıklardır; ve esas olan da budur” der çıkarsınız işin içinden! Alın işte size, bütün çeşitleriyle materyalist dünya görüşü de budur!..

Olayı bu şekilde ele aldığınız zaman, bizim tanımladığımız anlamda sistem gerçekliğine falan yer kalmıyor ortada... Çünkü, bu zeminde tanımlanan “sistem” (Newton’un sistem anlayışı) tamamen bir patates çuvalına benzer... Her biri “kendinde şey” olan, yani varolmak için birbirleriyle ilişki-etkileşme içinde olmaya ihtiyacı olmayan nesnelere, daha sonra bir araya gelip etkileşerek meydana getirdikleri bütündür o!.. Böyle bir sistem anlayışı içine monte edilebilecek bir sıfır noktası -“sistem merkezi”- artık tamamen iki mekanik zıt kuvvetin birbirini dengeleme hali olarak düşünülebilir. Dikkat ederseniz, bu durumda çevreyle etkileşim içinde varolan ve kendini üreten bir instanz anlamında bir sistem yoktur artık ortada. Söz konusu olan sistem, her biri kendinde şey nesnelere mekanik birliğinden ibarettir. Mesela bir elektrik süpürgesi, veya başka her hangi bir makine gibi!.. Bir makine de birçok parçanın bir araya getirilerek monte edilmesiyle oluşan bir sistem değil midir?.. İşte mekanik-materyalist dünyanın varoluş ve sistem anlayışı budur. Ki, bu duruş “ateizm” olarak ifade edilen “Tanrıtanımazlığın” da özünü oluşturur... Yani, ya “kendinde şey” bir “idee”, ya da gene “kendinde şey” bir “madde” anlayışı-inancı... beğen beğendiğini!.. Olay budur!..

İdealizm ve materyalizm... Bunlar, “varoluşun” ancak bir sistem zemininde -sistem ilişkisi içinde- yaratırken yaratılarak gerçekleşen izafi gerçeklik özünü görmemizi engelleyen gözümüzdeki ideolojik gözlüklerdir! Ama bunlar olmadan da olmazdı! Çünkü, insan adı verilen kurtçuk, her aşamada ancak kendi ördüğü bu türden kozaların içinde gelişerek bu günlere gelebilmiştir!..

Görüyorsunuz, bütün mesele, evrensel oluşumun özünü oluşturan ve, yaratırken yaratılan nesnelere birliğinden başka bir şey olmayan sistem gerçekliğinin kavranılabilmesinde yatıyor...

Sorun, „maddi gerçekliğin“ mutlak olmadığını, nesnelere, her durumda, bir sistem gerçekliği içinde, karşılıklı etkileşimle, birbirlerini yaratırken yaratılan izafi gerçeklikler olduğunu kavrayabilmekte yatıyor. Yani, belirli bir A-B sisteminin içinde birbirlerine göre gerçekleşen A ve B, başka nesnelere etkileşmeler içinde oluşan başka sistemlerin-ilişkilerin içinde artık aynı A ve B olarak kalmazlar!.. Çünkü, A ve B diye öyle her türlü ilişkiden bağımsız mutlak gerçeklikler yoktur. Bu kadar basit!

Ama işte bu kadar basit olan bir gerçeği kavrayabilmenin yolu da o “sıfır noktasının” diyalektiğini kavrayabilmekten geçiyor!..

İnsanlar, toplumsal-tarihsel gelişme sürecinin her aşamasında kendilerine göre bir Tanrı-din anlayışı yaratmışlardır. Dikkat ediniz, bunların hepsinin de özünü, esasını, belirli bir denge durumunu yaratabilmek-tanımlayabilmek için konulan kurallar oluşturur. Merkezde oturan bir kural-yasak koyucu vardır ve nelerin yapılacağına, ya da yapılamayacağına o karar verir. Bu bir ihtiyaçtır. Yeni bir durumun -varoluş halinin-tanımlanabilmesi için bir zorunluluktur. “O”nun uygun bulunduğu şeyler iyidir, yasakladığı şeyler de “kötü”. Nedir bütün bunların anlamı? Belirli bir düzenin, dengenin uyumun ahengin, kısacası işleyişin yaratılması ve korunmasıdır. İnsanlar, çevreyle etkileşme sürecinde kendi varlıklarını üretirlerken, bunu her aşamanın somut

koşulları içinde oluşan bir denge -"çevreye uyum"- süreci içinde yerine getirebiliyorlar. İşte Tanrı-din kavramı da, her aşamanın somut koşullarına göre oluşması gereken bu dengenin-platformun kurallarının belirlendiği referans sisteminin başlangıç noktası oluyor. Şunları şunları yapar, şunları yapmazsan denge bozulmaz (yani sıfır halinin içinde kalınır) insanlar mutluluk içinde yaşarlar anlayışdır bu!..

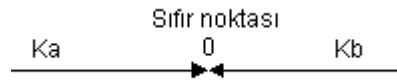
Tekrar "denge" konusu... "Tanrı" bu dengenin neresindedir?..

Dengeyle neyin kastedildiği çok basit! Özünde bu aynen Newton'un İkinci Kuvvet Yasasında olduğu gibidir: $K_a=K_b$, ya da, $K_a-K_b=0$ (buradaki K_a ve K_b , birbirlerinin üzerine etkide bulunan iki karşıt kuvveti ifade ediyorlar). "Tanrı" ise, buradaki "0" oluyor. Yani, A ve B 'den kaynaklanan birbirine eşit iki karşıt kuvvet, birbirleri üzerine etkide bulunurlarsa, bunlar arasındaki denge-adalet-eşitlik bozulmaz, mevcut durum muzafaza edilir demektir bu! Bu durumda Tanrı A' ya ve B 'ye demiş oluyor ki, "bakın, bu işin, yani dengeyi koruma işinin kuralı budur, adaletli olmak budur"! "Bu kuralı koyan, merkezde oturan (0) olarak 'Ben'im"! "Benim dünyamda A ile B arasında ilâhi bir denge-adalet hüküm sürer, eşitlik hiç bozulmaz"!..

Yalnız burada hemen bir noktanın altını çizelim. Yukarda Newton'un İkinci Kuvvet Yasasını örnek gösterdik. Bu tabii mekanik bir örnektir bir metafordur! Gerçekte ise, doğal sistemlerde -doğal denge durumlarında- durum farklıdır!..

Örneğin, atom belirli bir kuantum seviyesinde denge halinde iken A ve B öyle (Newton mekaniğinde olduğu gibi) her an enerji harcayarak birbirlerini bir K kuvvetiyle etkilemezler!.. Bu durumda söz konusu olan, potansiyel kuvvetler arasındaki eşitlikten kaynaklanan bir denge halidir... Öyle ki, A ve B her an görünmez bir zincirle birbirlerine bağlı gibidirler o kadar... Bunlar, aradaki zinciri zorlayarak kaçma teşebbüsünde bulunmadıkları sürece, zincirin hiç farkına varmadan serbestçe hareket ederler. Ne zaman ki bir kaçma teşebbüsü olur ve zincir zorlanır (bunu ancak dışardan gelen bir etken başarabilir), işte o zaman arada gerçek anlamda bir kuvvetin varlığı da ortaya çıkar!..

Şek.15

"LA İLAHE İLLALLAH"... HAK'KIN DİYALEKTİĞİ!..

Şeyh Bedreddin şöyle diyordu „Varidat“ında: „Bütün evrenler bir zerrede vardır“!.. "Bu gerçek ne kadar bilinir, bütünü her insanda bulunduğu ne kadar anlaşılırsa (bu gizlilik ne denli aydınlanırsa), 'Ben gizli bir hazineydim, bilinmeyi istedim ve beni bilsinler diye insanları yarattım' sözünün gizemi de o oranda aydınlanır. Ancak, bilen de, anlayan da (yaradan ve yaradılan da) gene onun kendisidir (Tanrıdır), başkası değil ("Vahdeti vücud").Tanrı bütün niteliklerden sıyrılmıştır, ama o, aynı zamanda bütün nesnelere nitelenmiştir de. Bu evrende her şeyin özü o dur, ondan gayri bir şey yoktur".³⁹

Ne diyor Şeyh Bedreddin burada:

1- "Bütün bir evren tek bir zerrede vardır" (bütün evren -evrensel oluşum diyalektiği- tek bir atomun içinde vardır anlamına gelir bu).

³⁹ Varidat, Şeyh Bedreddin, İsmet Zeki Eyuboğlu, Der Yayınevi, 1991

2- “Tanrı insanı, nefsinin -“kendini”- bilerek Rabbini bilsin diye yaratmıştır”.

3- “Ancak, yaradan da yaradılan da -bilen de anlayan da- bir ve aynı şeydir”. Yani, yaradan ve yaradılan diye birbirinden ayrı iki varlık söz konusu değildir. Her şey -her nesne, her sistem- Tanrı'nın izafi bir gerçekleşme halinden ibarettir. Yani her şey özünde -sistem merkezinde temsil edildiği sıfır noktasında- Tanrı'dır. Tanrı, bütün niteliklerden sıyrılmıştır ama, o aynı zamanda bütün nesnelere nitelenmiştir de. Bu evrende her şeyin özü o dur (her şey sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunur), ondan gayri (sıfırdan gayri) bir şey yoktur...

Böyle diyor Şeyh Bedreddin. Ama, sadece Şeyh Bedreddin mi diyor bütün bunları? Muhyiddin'i Arabi'den Ahmet Yesevi'ye, Hacı Bektaş'tan Yunus Emre'ye kadar bütün o tasavvuf erlerinin söylediklerinin özü de hep aynıdır...

Şimdi, bir kere daha şu sözlere kulak verelim: “Bu evrende varolan her şey kendi içinde sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil edilen (A ve B gibi iki temel parçadan oluşan) bir A-B sistemi iken (buradaki A ve B 'nin rasgele sembolik ifadeler olduğunu söylemiştik), aynı anda, gene sistem merkezinde temsil olunan varlığıyla, bir başka A-B sisteminin içinde izafi bir gerçeklik olarak C ya da D şeklinde yer alır, var olur. Bu nedenle; madem ki her şey son tahlilde kendi içinde varlığı sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunan bir sistemdir, bu durumda evrende o sıfırdan gayri hiçbir şey yoktur... Şeyler, her durumda sıfır noktasında temsil olunan belirli bir sistemin içinde gerçekleşen izafi oluşumlardır...”⁴⁰

Peki, Yunus'un “benden içeri olan o ben”inin anlamı da bundan ibaret değil midir?.. Bütün o tasavvuf bilgini atalarımızın söylediklerinin özü de bu değil midir?..

İşte, ilkel komünal toplum bilgini atalarımızdan bize kalan bilgi temeli mirasın sınıflılık süreci içinde gerçekleşen birey eksenli kendini ve doğayı bilme süreciyle-bilgi temeliyle- etkileşmesi sonucunda ortaya çıkan modern komünal toplum biliminin, bilincinin özü, esası -bilgi temeli- bundan ibarettir!..

Son bir nokta daha! Peki, madem ki her şeyin gerçekliği “o” dur, yani bütün sistemler sistem merkezinde bulunan bir sıfırla temsil edilmektedir. Bu durumda, “bu evrende ondan -yani sıfırdan- başka bir şey yoktur” demekle mutlak-metafizik bir “idee” olarak bir sıfır gerçekliğini kabul etmiş olmuyor muyuz biz de?..

Hayır, olmuyoruz! Neden? Çünkü, her şeyin özünü oluşturan o sıfırın kendisi de izafi bir gerçekliktir! Yani öyle “sıfır noktası” diye “kendinde şey” mutlak bir idee-gerçeklik yoktur!.. Her varlıkla birlikte, her an kendini de yeniden yaratan -“var eden”- izafi bir gerçekliktir o da!.. “Onun varlığı yokluğundadır” sözünün bir anlamı da budur zaten. Atalarımız, “Allah varlıkları, tıpkı birer ayna gibi, onlara bakarak kendini seyretmek -bilmek- için yarattı” demiyor muydu!..

Ve “La İlahe İllallah”ın -“Allah büyüktür, ondan başka ilah yoktur”un- anlamı!...

İster, Marx'tan yola çıkarak “insan doğa'nın kendi bilincine varmasıdır” deyin, ister aynı gerçeği Şeyh Bedreddin -ya da bütün diğer tasavvuf erleri gibi- ifade ederek “Tanrı insanı kendini bilmek için yaratmıştır” deyin, özünde bütün bunlar aynı yere çıkar. “La İlahe İllallah”ın “Hulefa-i Raşidin” devrindeki o ilk bozulmamış, yorumlanarak içeriği boşaltılmamış haldeki anlamı da bundan farklı değildir. Buradaki

⁴⁰ M. Aktolga, „Sistem Teorisi'nin Esasları-Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi-Herşeyin Teorisi”
http://www.aktolga.de/t4.pdf

“başka ilah yoktur”dan kasıt, maddi gerçeklikleri yaratan, onların dışında ayrıca varolan başka bir yaratıcı yoktur anlayışıdır. Dikkat ederseniz burada da gene özünde “kendinde şey”-“mutlak gerçeklik” anlayışının reddi söz konusudur. Ama tabi daha sonra, “Tanrı’nın yeryüzündeki gölgesi Devlet ve onu temsil eden sultanlar” devrinin başlamasıyla birlikte her şey değişir!.. Bu durumda, devletleşen dinin ortaya çıkardığı “yaradan” “yaradılan” ikiliği, artık “yaradanın yeryüzündeki temsilcisi” olma sıfatını alan sultanla onun kulları arasındaki sınıfsal karşılıklı kendine maddi bir temel bulmuş olmaktadır...

Bütün bunları şöyle de ifade edebilirdik:

Madem ki varolmak iki denge durumu arasında oluşan zaman-mekan boyutları içinde ortaya çıkıyor, her şey, her an, bir şekilde Hak’ka, yani belirli bir denge durumuna, sıfır noktasına ulaşabilme çabası içinde gerçekleşiyor, o halde, bizim varolmak adını verdiğimiz çaba, her durumda, Allah’ın adıyla sıfır noktasından-Allah’tan başlayarak başka bir sıfır noktasına (denge haline, yani gene Allah’a) ulaşabilme çabasından başka bir şey değildir. Her durumda, Allahın adıyla-bismillahirrahmanirrahim-başlayan her izafi varoluş insiyatifi, gene onun-Allah’ın “varlığında yok olarak” son buluyor. İşte, “Her şey her an Allah’tan yola çıkıp gene ona dönüş halindedir”in (yani, “her şey her an yeniden yaratılmaktadır”ın) diyalektiği bundan ibarettir...

Aynı şeyi bilişsel bilim terminolojisiyle ifade etmek isteseydik de şöyle dememiz gerekirdi:

Her şey -bütün sistemler- bir “durumdan” yola çıkarak “bir başka durumda” nihayet bulurlar. Varolmak denilen etkinlik, bu iki durak arasındaki izafi gerçeklikten-oluşumdan başka bir şey değildir. Bu evrende mutlak anlamda “kendinde şey” olarak varolan nesnelere mevcut değildir. Materyalizmin ve idealizmin bütün o kuruntuları günlük yaşamın makroskobik-mekanik dünyasının yanıltıcı algılarından kaynaklanan illüzyonlardan ibarettir...

Hallacı Mansur “En El Hak” derken neden hatalıydı?..

Evet, tasavvuf erenleri atalarımız “Tanrı insanı kendini bilmesi için yaratmıştır” diyorlardı! Peki Hallac-ı Mansur ne yapmıştı, “En El Hak” -yani “ben Tanrıyım- derken o nerede hata yapıyordu?..

Hallac-ı Mansur kendi içindeki “kendisinden içeri” olan “Ben’i” hissettiği an duygusal bir bilinçle “En El Hak” diyerek bunu dile getiriyordu... Ama burada önemli bir nokta var; Tanrı -sıfır hali- kendi nefsiyle insanın ağzından bu şekilde konuşamaz ki!! Yani Hallac-ı Mansur, “En El Hak” diyerek kendini -kendi nefsinin- Tanrı’nın yerine koyma hatasına düşmüş oluyordu!.. İşte, duygusal bilginin-bilincin sınırı budur. Bu bilinçle Onu -“benden içeri olan Ben’i- sadece hissedersin, kendi içinde yaşarsın o kadar. Ama bu hissi -bu duyguyu- kendi nefsinle bir söz haline getirerek “ben Tanrıyım” dediğin an, o “ben” artık Tanrı olmaz, bu durumda “sen” kendi nefsinle kendini onun yerine koymuş olursun! (tabi burada onun derisini yüzen yobazların haklı olduğunu falan söylemek istemiyorum!!.)

O halde?..

O halde, “nefsini bilerek Rabbini bilme” sürecini duygusal bilincin-bilginin (örneğin Tasavvuf’un) ötesine taşıyarak onu bilişsel düzeyde açıklayabilmek de lazımdır. Bu başarılmadan bir yere varılamaz!.. Benim yapmaya çalıştığım da zaten bundan ibarettir!..

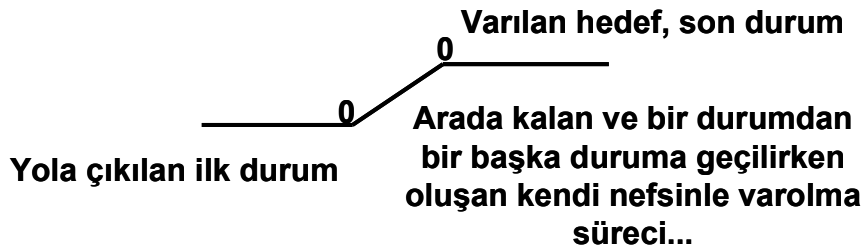
İşte atalarımızdan bize kalan miras, işte bu mirasa sahip çıkılarak varılabilecek bilişsel hedef!..

VE NAMAZIN, DUANIN, HER İŞE “BİSMİLLAH” DİYEREK BAŞLAMANIN DİYALEKTİĞİ...

Aslında, “her işe bismillah diyerek başlamanın” diyalektiğini şimdiye kadarki açıklamalarla yeteri kadar ele almış bulunuyoruz...

Her iş, her süreç, belirli bir sıfır noktasıyla temsil olunan bir “ilk durumdan” itibaren yola çıkılarak başlamıyor mu?.. Nedir bunun anlamı?.. Ve bu süreç, bu iş, daha sonra, arada geçen bir “yaşam-varoluş sürecini” takiben, başka bir “sıfır noktasında” sona ermiyor mu?.. İşte, Tasavvuf bilgini atalarımız, duygusal bir bilinçle bunu “her işe Allah’ın adıyla başlamak” şeklinde ifade etmişler... Yani onlar demek istiyorlardı ki, her ne kadar iki sıfırın arasında yol boyunca “varolan” kendi nefsinle “sen” isen de, aslında bu izafi bir oluşumdur, sakın ola ki bunu “kendinde şey” olarak varolan mutlak bir gerçeklik olarak düşünme!.. Çünkü sıfır noktasından çıkılan yolculuk bir süre sonra gene bir sıfır noktasında son bulacak, nefs kendi varlığıyla sıfırın varlığında yok olacaktır!..

Şek.16

Ya Namaz ve Dua?..

Namaz ve dua, yol boyunca kendi nefsiyle izafi-objektif bir gerçeklik olarak varolan insanın, bu süreç içinde, zaman zaman sıfır noktasına erişerek kendi varlığında yok olma ve “rahatlama” çabasıdır!..⁴¹

Varlığımızın temsilcisi instanz olarak “benlik-nefs” dediğimiz şey ne idi? Son tahlilde elektriksel bir sinyaller ağı -bir aksiyonpotansiyelleri ağı- değil miydi bu? Peki bu instanz nasıl oluşuyordu? Çevreyle etkileşme süreci içinde organizmamız tarafından çevreden gelen etkilere-enformasyonlara karşı bir reaksiyon olarak oluşturulmuyor muydu? Yani, “benliği-nefsi” temsil eden elektriksel aksiyonpotansiyeli, her an, bir eylem planının organizmanın motor sistemi tarafından gerçekleştirilmesi süreci içinde ortaya çıkmaktadır! Peki bu ne demektir, organizma nasıl yapıyor bu işi?..

Bu, “nefsin” oluşumu süreci boyunca organizmanın sürekli bir Cortisol-Adrenalin vb. gibi hormonların etki alanı içinde olması demektir. Diğerlerini bir yana bırakıp sadece Cortisol’u ele alırsak, Cortisol’un bir diğer adı da “stres hormonu”dur... Organizma çevreye karşı mücadele süreci içinde -yaşamı devam ettirme sürecine bağlı olarak- sürekli Cortisol yüklü olduğu için, bir süre sonra stres hali -bu, sürekli enerji

⁴¹ Sadece bizim namazımız da değil, bütün o “meditasyon”, “yoga” vb. anlayışlarının altında yatan da hep aynı şeydir. Olay, organizma bir sistem olarak ele alındığı zaman, sistem merkezindeki sıfır noktasına konsantre olarak “kendi varlığımız”-“nefsimiz” dediğimiz elektriksel-nöronal etkinliğin bu noktada nötr hale gelmesinden ibarettir. Dikkat ederseniz o an rahatlarız, neden? Çünkü o an “stres hormonu” da denilen Cortisol seviyesi sınırlanırken yavaş yavaş Dopamin-Serotonin salgılanır ve gerilimin yerini mutluluk hissi almaya başlar! Ama konsantrasyonun zirve noktasını oluşturan sıfır noktasına varıldığında -eğer bunu başarabiliyorsak, eğer bu esnada kafamızda başka tilkiler dolaşmıyorsa!- işte o an duygusal düzeyde “kendi varlığında yok olma” anıdır ki, ibadetin de amacı zaten bu hali yaşayabilmektir!..

harcanılması anlamına gelir- onu tüketir (zaten eğer stres kronik hale gelirse bağışıklık sistemi falan da tahrip olur) İşte bu durumda insan, bir tür “meditasyon” aracılığıyla (Namaz ve dua da bir tür meditasyondur) sıfır noktasına konsantre olarak kendi varlığında yok olmaya çalışır. Bu süre içinde nefsi temsil eden elektriksek sinyaller ağı sıfır noktasında “nötr” hale gelecek insan “kendinden” kurtularak rahatlayacaktır!..

DİN-DEVLET İLİŞKİSİ...

Evet, devlet nedir, dinle devletin fonksiyonları arasındaki ilişki nedir, buradan başlayalım...

Devletin görevi-fonksiyonu ilkel komünal toplumdaki sınıflı topluma geçişle birlikte, toplumsal üst yapıyı -insanlar arasındaki ilişkileri- içine girilen bu yeni aşamanın maddi gerçeklerine göre, (bu aşamadaki üretim ilişkilerine göre) düzenleyerek mevcut duruma uygun yeni bir denge halini oluşturabilmek -ve sonra da onu muhafaza edebilmek- çabası değil midir?.. Bu durumda sınıflı toplumlar süreci içinde dinle devlet arasındaki ilişki ne oluyor o zaman?..

Yeni bir denge durumunun oluşması demek, yeni bir sistemin oluşması demektir. Yeni bir sistemin oluşması ise, sistem merkezinin bir üst basamağa kayması anlamına geliyor. Eski sistemin merkezini temsil eden sıfır noktasından yeni sistemin merkezini temsil olunacağı sıfır noktasına geçiştir bu (yani, aslında bizzat sınıflı toplumun ortaya çıkışı da bir tür devrimdir. Bu, insanların kendi ihtiyaçlarından daha fazlasını üretebilir hale gelmelerinin sonucu olur!..) Görüyorsunuz, hep iki sıfırın arasında kalıyor geçiş süreci dediğimiz şey! “Tanrı” ise, her iki basamakta da, merkezdeki sıfır noktasında bulunuyor!..

Bu durumda, sınıflı topluma geçiş aralığında yeni bir denge durumunun oluşturulması çabasına bağlı olarak dinin fonksiyonunda da geçişlikler ortaya çıkar!⁴² Çünkü, son tahlilde, yeni üretim ilişkilerine uygun yeni bir kimlik-üstyapı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Ama bu kez, nelerin yapılıp nelerin yapılamayacağını düzenleyen bir kamu gücüne de ihtiyaç vardır! Çünkü, sınıflı toplum gerçekliğinde denge-düzen ancak bu kamu gücü aracılığıyla, zorla ayakta tutulabilir. Devlet işte tam bu aralıkta ortaya çıkıyor. Sınıflı toplum gerçeği devleti yaratırken, aynı amaçla dini de kendisine göre yeniden yorumlayarak onu ideolojik nöronal bir program haline getirir. Dinle devlet arasındaki ilişki bu noktadan itibaren anlam kazanır!.. Düşünün, her biri sınıfsız toplum mücahidi olan tasavvuf erenleri atalarımızın “din” anlayışıyla bugün karşılaştığımız “yobazların” din anlayışı bir midir!?

Bu aşamada devletleşen -devletin fonksiyonuyla bütünleşen- din, bu yeni düzeni ve onun kurallarını, metafizik bir “idee”yi referans göstererek insanların zihninde inşa etmeye çalışırken, devlet de aynı işi yaşamın içinden kaynaklanan fiziki bir güçle yerine getirmeye çalışır (toplum -tabii burada söz konusu olan sınıflı bir toplumdur- bir sistem olarak ele alındığı zaman, devletin onun benliğini-nefsini temsil eden instanz olduğunu unutmayalım)... **Peki, bütün o kamu düzenini örgütleyen (aslında kendisi de onun ürünü olan) devlet denilen bu instanz nasıl ortaya çıkıyor?..**

Batı toplumlarının tarihsel gelişme sürecini temel aldığımız zaman burada bir mühendislik faaliyeti falan söz konusu değildir!! Her şey üretim ilişkilerinin içinde tabii olarak şekilleniyor. Mevcut üretim ilişkilerini, dolayısıyla da toplumsal “durumu” -sistem merkezini- egemen bir sınıf temsil ettiği için, bu örgütleme işini pratikte de fiilen o hayata geçirmiş oluyor, yani örgütün-devletin kurucusu, yöneticisi pratikte söz konusu egemen sınıf oluyor! Bu nedenle devlet, pratikte, üretim ilişkilerini, dolayısıyla da sistem merkezini temsil eden egemen sınıfın (sistem merkezindeki sıfır noktasında gerçekleşen) “tanrısal adaleti”-dengeyi inkârına karşı alt sınıfların oluşturduğu reaksiyonların bastırılarak, egemen sınıf lehine olan mevcut

⁴² Devlet sınıflı toplumun ürünü iken, din’in kökenleri ondan çok daha öncelerine gider! Burada kastedilen, sınıflı toplum gerçekliğinin dini kendisine uydurarak bir sınıflı toplum ideolojisi-dünya görüşü haline getirmesi olayıdır...

“durumun-dengenin” ayakta tutulmaya çalışılması çabası olarak anlam kazanıyor. Daha başka bir deyişle, devlet sistemin atalet direncinin somutlaşmış biçimi olurken, pratikte bu durum egemen sınıfın çıkarlarını korumayla somutlaşıyor...

Devlet, sınıflı toplumlarda, sistem merkezinde gerçekleşen toplumsal varlığı temsil eden instanzdır demiştik. Bu instanz, toplumun çevreyle etkileşerek kendini üretmesi sürecinde oluşan örgütlü toplumsal reaksiyonlar temelinde ortaya çıkar. Burada örgütlülüğün kasıt, toplumsal varlığı üreten etkinliklerin orkestral bir yapıya sahip olmasıdır. Bu anlamda sistemin merkezi varoluş instanzını temsil eden örgüt de toplumun çeşitli alt sistemlerinin fonksiyonlarının sonucu olur. Sistemin-toplumun kendini üretmesi sürecinde, her an bozulan dengeyle birlikte toplumsal varoluş instanzı olarak gerçekleşen bu örgüt, aynı anda, hem mevcut dengenin inkârını temsil eder, hem de onun yeniden oluşturulması çabasını!..⁴³

Tanrı ise, sistemin merkezinde oluşması gerektiği düşünülen denge durumunu temsil eden sıfır hali olduğu için, bu noktada dinle devletin işlevleri arasında bir paralellik ortaya çıkıyor... Sınıflı bir toplumda insanları daha çok “dindar” yapan toplumsal iklim, onların, kaybolan-bozulan dengeyi-adaleti-eşitliği mevcut ilişkiler içinde arama, onu tekrar kurma arzusuna denk düşer. Böyle bir ortamda, ezilen, sömürülen, ama kendisini çaresiz hisseden insanların sığındığı bir umut kapısı olur din. (Dikkat ederseniz, işte tam bu noktada dinle devletin işlevleri arasında bir paralellik ortaya çıkıyor.)

Peki bu paralellik-ilişki ne zaman ortadan kalkmaya başlar?..

Çok basit! Örneğin, Batı’lı ülkelerde dinle devlet arasında feodal sistem içinde kurulan ve mevcut durumu muhafazaya yönelik olan ilişkiler ağı, kapitalizmin ortaya çıkışıyla birlikte gelişmenin ilerlemenin önünde bir engel haline gelmeye başlayınca, burjuva devrimi süreci içinde bu ittifak yavaş yavaş bozulmaya başlar... Öyle ki, süreç içinde burjuvazi dini kendisine, kendi çıkarlarına uygun hale getirir...

Devletle din arasındaki fonksiyonel ilişki ve ittifak ancak bilgi toplumuna -modern sınıfsız topluma- geçiş süreci içinde, devletin bir sivil toplum örgütü haline gelmeye başlayarak eski fonksiyonunu kaybetmesine paralel olarak değişecektir. Bu durumda zaten din de yerini varoluşun bilişsel-bilimsel açıklamasına bırakarak metafizik kabuklarından kurtulmaya başlar...

Bu sürecin, “nefsini bilen insanın Rabbini bilmesi” süreci olduğunu da unutmayalım... İnsan, kendi içindeki “ben”den içeri olan “Ben’i” keşfettikçe, “Tanrı” da onunla-insanla birlikte sanki aynaya bakar gibi insanda kendisini seyreder hale gelecektir!..

Peki, “kapitalizme alternatif” olduğu söylenen “İslami sistemde” “Mülkün Allah’a ait olması” ne anlama geliyor?..

İlkel komünal toplumda, sistem merkezini temsil eden totem-tapınak-Tanrıyla, toplumsal varlığı temsil eden komün şefi arasında hiç bir mesafe oluşmazdı. Komün şefi dışı karşı komünü-toplumsal varlığı temsil ederken, içeride de, “Töre”ye göre sıfır noktasını-tanrısal adaleti temsil ederdi...

Bu durumda toprağın, ve üretim araçlarının mülkiyeti sistem merkezinde bulunan “Hak’ka” ait olacaktır. “Mülk hiç kimsenindir, onun sahibi Hak’tır” demek, objektif bir gerçeklik olarak kişi ya da sınıf veya zümre şeklinde mülke sahip olma konumunda bir varlık yoktur demektir.

⁴³ M. Aktolga “Diyalektik Materyalizmin ve Marksist Devlet Anlayışının Eleştirisi”, <http://www.aktolga.de/m23.pdf>

“Hak’ka ait olan mülkün” Hak adına toplum için kullanım -tasarruf- yetkisini ise, eşit haklara sahip bütün komün üyelerinin seçtiği bir “başkan” elinde tutardı (“başkan” ne demek, bu kavram nereden geliyor hiç düşündünüz mü? O, “kan” anayasasına göre yönetilen ilkel komünal bir aşiret toplumunda sistemin kimliğinin-benliğinin temsil edildiği instanzdır. Ama tabi daha sonra Devletleşilince o da “Sultan” adını alır!..) Ancak, ilkel komünal toplumda bireyin kendisi için varolması diye bir şey söz konusu olmadığından, bütün toplumu -ve toplum adına mülkü- temsil eden bu “başkanın” birey olarak varlığı merkezdeki sıfır noktasında “yoktur” zaten. “Başkan”, bu nedenle, birey olarak kendisini değil, herkesi, herkes adına merkezi-merkezdeki sıfırı -Hak’kı- temsil etmiş olur. İşte, “mülkün Hak’ka ait olması” olayının esası budur.

Peki, bütün bunların Osmanlı Toplumunu’yla ve günümüze kadar uzanan “Devlet” anlayışıyla ne alakası var mı diyorsunuz, işte onun da cevabı!..

Osmanlı Devleti ortaya çıkmadan önce varolan düzen konar göçer bir aşiret düzenidir. Doğrudur, saf, hiç su katılmamış komünal bir düzen falan değildir bu! Sınıflı toplumlarla olan ilişkiler içinde sınıflılık virüsü bu yapının içine de girmiştir artık. Ancak, onu henüz daha sınıflı bir toplum olarak da ele alamayız, bir tür geçiş toplumdur bu... Bizim gibi toplumlarda sınıflaşma “tarihsel devrimci” fetih diyalektiğine bağlı olarak Devlet haline gelişle birlikte ortaya çıkıyor... Tarihsel devrim diyalektiği içinde sınıflı toplumlara yapılan akınlar, fetihler ve ele geçirilen geniş toprakları yönetebilmek için Devletleşme zorunluluğu, yukardan aşağıya doğru Devlet denilen gücü elinde tutan bir sınıfın (“Devlet sınıfının”) ortaya çıkmasına neden olur... (Batı toplumlarında devlet aşağıdan yukarıya doğru bir sivil toplum insiyatifi tarafından yaratılırken, bizde yukardan aşağıya doğru fetih diyalektiğiyle yaratılır...)

Evet, bu aşamada üretim araçları üzerinde özel mülkiyet mevcut değildir; ama bu arada “tasarruf yetkisi” adı altında yeni bir kavram ve mülkiyet biçimi ortaya çıkmıştır. Mülkiyetin komüne-Hak’ka-ait olduğu şeklindeki genel hükme dokunulmadan, onun içeriği değiştirilerek ortaya yeni bir mülkiyet biçimi çıkarılmıştır. “Özel mülk mü, haşa, mülk gene Hak’ka aitti”! Ama Hak adına onu kullanma, ona tasarruf etme yetkisi anlamına gelen bir “tasarruf yetkisi” icat edilmişti ki, o da önce “Tanrı’nın yeryüzündeki gölgesi olan” Sultan’a, sonra da, Sultan adına onun etrafındaki yönetici Devlet sınıfına ait olur. İşte Osmanlı’nın düzeni budur (ve de Osmanlı’dan Cumhuriyet’e miras kalan Devlet anlayışının özü budur!)..

“ŞÜKRETMENİN”- ŞÜKÜRÜN DİYALEKTİĞİ!..

Evrensel varoluş diyalektiği içinde, her an, belirli bir hedefe -Hak’ka- ulaşma çabası içinde gerçekleştiğinin (yani, her an yeniden yaratılarak varolduğunun) farkına varan insan, aynı zamanda, belirli bir andaki varlığının bir önceki sürecin sonunda ulaşılan mevziden -Hak’tan- kaynaklandığının da farkına varmış olur ki, bu da onda o an neye sahip olduğunun bilincini beraberinde getirir. İşte şükür’ün diyalektiği budur...

Daha başka bir deyişle, Dimyad’a pirince giderken evdeki bulgurun farkında olma, ondan vazgeçmeme, onu rizikoya atmama bilincidir bu! “Buna da şükür ya Rabbim” dediğin an neye sahip olduğunu -çıkış noktası, zeminini- biliyorsun demektir; yeni hedeflere ulaşmaya çalışırken sahip olduğun varlığının o ana kadar ulaştığın hedeflerden kaynaklandığının -bunun bir kazanım olduğunun- farkındasın demektir.

Yapılan her iş, elde edilen her ürün -sonuç- bir sentezdir. Yani, hiçbir zaman, “ben yaptım oldu” diye bir şey yoktur!.. “Her şey Hak’tan doğar ve sonra tekrar ona döner” ki, bu da daima kendi kendini üreten bir sistem gerçekliği zemininde olur. Her durumda, bir A, neyin yapılacağını planını yaparken, bir B ‘de onu hayata geçirerek gerçekleştirir. Bu, her çocuğun bir babasının bir de anasının bulunduğu anlamına gelir. “Çocuğu ben doğurdum o halde o benim ürünüm”, ya da, “ben olmasam o da

olmazdı, o halde o benim” diye bir şey yoktur!! Bu nedenle, her işin kaynağı nasıl ki o işi yapacak olan sistemin potansiyel bir gerçeklik olarak ortaya çıktığı “ilk duruma” ilişkin sıfır noktasında temsil olunan “Hak” ise, yapılan işin sonunda ortaya çıkan ürün de, başka bir “sıfır noktasında” temsil olunan “Hak”ın ortaya çıkış halinden ibarettir. “Her şey, bir sıfır noktasından -Hak’tan- doğup, yaşam sürecinin sonunda gene bir sıfır noktasında temsil olunan Hak’ın varlığında yok olurken, bu arada kendini üreterek “Hak”ın bir başka biçimde kendini ifadesi olarak gerçekleşir...

PEKİ “SABIR”, O NEDİR?..

Sabrın mantığı da gene aynı diyalektiğe dayanır. Eğer işi yapan, ürünü elde eden sadece kendi nefsinle “sen” değilsen -ortaya çıkan ürün “sana” ait bir “mal”, özel bir mülk değilse- o zaman neden “sabırsız” oluyorsun ki! Her işin bir zamanı -her çocuğun doğumu için gerekli olan bir gebelik süresi- vardır. Aslında “sen”, yani seni temsil eden o nöronal etkinlik de bu üretim sürecine ilişkin zaman dilimi içinde ona bağlı olarak gerçekleşmiş oluyorsun...

O halde, “sabırsızlığın” kaynağı nedir?..

Sınıflı toplum bireyi olarak ortaya çıkacak ürünü kendi malın gibi tasavvur ettiğin için (bu durumda koordinat sisteminin sıfır noktası “senin” kendinin üzerine monte edilmiş haldedir) bir an önce ona -ürüne- “sahip olma” duygusunun etki alanında bulunursun (tipik sınıflı toplum hastalığı!). “Sana” göre, kendi varlığın, “kendinde şey” “mutlak bir gerçeklik” olduğundan, bilinç dışı bir çabayla, bir an önce istediğin şeye sahip olarak kendi nefsinden -onun yarattığı gerilimden- kurtulmaya çalışırsın!..

Bütün o “meditasyonların” falan altında yatan neden budur. Nefs, elde etmek istediği şeye bir an önce sahip olarak organizmayı etkisi altına almış olan Cortisol baskısından arınmak (dolayısıyla, gerilim halini temsil eden bir aksiyonpotansiyeli olarak kendisinden kurtulmak istemektedir!..)

“Kendin”, ya da “nefs” denilen şey nedir ki, son tahlilde bir aksiyon potansiyeli, yani nöronal düzeyde elektriksel bir etkinlik değil midir bu? Bir kere oluştuktan sonra, kendi yapısı gereği, bir an önce belirli bir denge durumuna ulaşarak onun içinde nötr hale gelmeye, yani “yok olmaya” çalışacaktır (yani, bizim “huzura ermek” olarak ifade etmeye çalıştığımız hal’e ulaşmaya çalışacaktır)! Çünkü huzur, nefsin duygusal anlamda kendisinin neden olduğu sorunlardan kurtulup, “kendi varlığında -sıfır noktasındaki Hak’ın varlığında- yok olmasından” başka bir şey değildir...

Ama bir de bilişsel anlamda “sabır” var!..

Bilişsel sabır, kim olduğunu, ne olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini bilişsel anlamda bilme, bilmeye çalışma erdemine dayanır ki, bu da bilişsel kimlikle birlikte ortaya çıkar. Bu durumda insan, bilme sürecindeki eksikliklerinin farkında olduğundan, bu eksikleri giderme konusunda ne yapması gerektiğinin de bilincindedir. Her adımda sürecin hangi aşamasında bulunduğunu bilmek gereksiz Cortisol salgılanmasına gerek kalmadan insanın kafasında önündeki yola ilişkin genel bir tablonun oluşmasına yol açar; öyle ki, bu durumda artık yapılacak iş bellidir, bu işin yapılması gereken zaman süresi de ortadadır, sabırsızlık niye?..

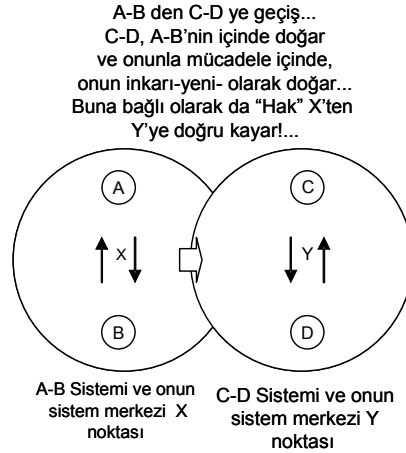
İnsan bilişsel düzeyde kendini bildiği sürece, kendi içindeki varoluş zeminini -yani “Rabbini”- de bilmiş olacaktır. Öyle ki, bu durumda, işi yapanın da (iş yapan A-B sisteminin de) ortaya çıkacak olan ürünün de (ki bu da gene başka bir A-B sistemidir) özünde sıfır noktasında temsil olunan bir gerçeklikten, yani Hak’tan başka bir şey olmadığı biliniyor demektir!..

İşte, bu bilince ulaşan -benim “bilinçli doğa” dediğim- insanadır ki, atalarımız ona “insan-ı kâmil” diyorlardı...

“HAKLI OLMANIN” ANLAMLI...

„Haklı olmak“, “eski” ile “yeni” arasındaki mücadelede, „eskinin“ içinden çıkıp gelmekte olan „yeninin“ “eskiye” göre daha “ileri” olan bir denge durumunu temsil etmesinden kaynaklanır. “Eski”, varoluş koşullarını “yeniye” karşı mücadele içinde ürettiğinden, bu mücadele ona, otomatikman, mevcut durumu muhafazaya yönelik „kendinde şey“ duygusal bir kimlik de atfeder ki, işte onun „Haksız“ olmasının nedeni budur. Bu durumda, doğal varoluş koşulları içinde sistem merkezini temsil eden Hak’kın yerini, kendisinde mevcut sistemi - sistem merkezini- kuvvet kullanarak muhafaza etme, temsil etme “hakkını” ve yetkisini gören sistemin dominant kutbu almaktadır. Bu ise, yeniyle eski arasındaki mücadelede “haklılığın”, yani sıfır noktasını- Hak’kı temsil etme yetkisinin artık yer değiştirerek varolan sistemin içinde gelişen “yeniye” ait yeni merkezde anlam kazanmakta olduğunu gösterir...

Şek.17

Dikkat ederseniz burada bütün mesele, mevcut sistemi (A-B) korumaya çalışırken (kendini, kendi nefsinin sistem merkezindeki sıfır noktasında temsil olunan Hak’kın yerine koyarak varolanı korumaya çalışırken) ona, yani kendi nefsinin „mutlak gerçeklik“ -„kendinde şey“ bir varoluş hali- kimlik kazandırma iddiasından kaynaklanıyor. İşte, kuvvet kullanarak mevcut „durumu“ yani dengeyi korumaya çalışmanın „haksızlığının“ -“Hak’ka şirk koşar” konuma girmesinin- nedeni budur!.. C-D ise, aynı anda, buna karşı mücadele halinde olduğundan, o, Y noktasında temsil olunan sistem merkeziyle “Hak’kı temsil eden” -“Haklı olan”- olarak anlam kazanmış olur!.. Görüyorsunuz, her şey varoluşun ve kendini üretmenin izafiliğiyle ilişkili!..

Ya peki, “La havle vela kuvvete illa billahil aliyyil azim”in, yani “Allah’ım bana kuvvet ver”in anlamı?..

Şimdi bakın, “yeni daima eskinin içinde doğar ve onun içinde, onun diyalektik anlamda inkarı-zıttı olarak gelişir, sonunda da onun, yani eskinin yerini alır” demiştik ya; dikkat ederseniz burada iki süreç var:

Birincisi açık; “yeninin eskinin içinde oluşumu ve gelişimi”. Eskiden beri varolanın kendini üretme süreci onun kendi içinde “yeniye” de üretmesi süreciyle çakışıyor -bu süreç “yeni” açısından da onun kendini üretmesi süreci oluyor- Yani, “eski” kendi varoluş sürecini

üretirken zorunlu olarak “yeninin” ortaya çıkışının ve onun da kendini üretmesinin koşullarını yaratmış oluyor...

[Hemen bir örnek verelim: Kapitalizm kendini üretirken, azami kâr yasasının ve rekabetin sonucu olarak makinalaşmayı da -robotları da- geliştirir ki, bu da sonunda işçi sınıfının ve el koyacak artı değer kalmayacağı için burjuvazinin de sonu anlamına gelir! Yani kapitalizm kendini üretirken kendi içinde modern sınıfsız toplum bebeğini de geliştirmiş, üretmiş olur...]

İkinci nokta ise, diyalektik bir birlik -birlikte varoluş- anlamı taşıyan bu sürecin, aynı zamanda kendi içinde birbiriyle zıt iki süreç olmasıdır. Öyle ki, “eski” kendini üretirken “yeninin” varoluş koşullarını da yaratarak onun da kendini üretmesine yol açınca, kaçınılmaz olarak, “eskiyle” “yeni” arasında (eskiye ait yaşam alanını birlikte paylaşmanın neden olduğu) bir yaşam biçimi ve alanı kavgasının -varoluş mücadelesinin- başlamasına neden olur. Yani “eski”, hem “yeniyi” yaratıyor, ama hem de onun kendi yerini (kendi yaşam biçimiyle, ilişkileriyle örülü yaşam alanını) almasını istemediği için ona karşı mücadele ediyor!..

[Yukardaki örnek üzerinden devam edersek, evet kapitalistler makinalaşmayı, robotların üretim faaliyetine girmesini teşvik ederler ama, bunu yaparken onların amacı maliyetleri daha da düşürerek rekabet güçlerini arttırmak, dolayısıyla da daha çok kazanmaktır. Onlar, bütün bunları yaparken hiçbir zaman işçilerin yerini robotların alacağı, kendilerinin yerine de yönetici beyin gücünün geçeceği modern anlamda bir sınıfsız toplumu falan arzu etmezler!!. Ya da, feodallerin kapitalizmi yaratmalarında olduğu gibi, feodaller de hiçbir zaman kendi “asılacakları ipi üretmek için” yapmamışlardır bu işi! Onların da amacı, ticareti geliştirerek bundan ekstra kazanç sağlamak olmuştur vb...]

Ama, bu sürecin belirli bir noktasında, “eskinin” koruyucu duvarları (üretim ilişkilerinin belirlediği sınırları) “yeni” için artık bir hapishane haline gelmeye başladığı zaman, “eskinin” içinde oluşan yeni merkezi -sıfır noktasını- temsil eden “yeni”, bir üst düzeyde “Hakkı temsil ediyor” olmanın verdiği güçle, “eskinin” çıkardığı engelleri aşarak -yeni merkezde oluşan Hakkın eskinin içinden çıkıp gelmesi adına- kendi nefsine Haktan güç-kuvvet talep eder! İşte, “La havle vela kuvvete illa billahil aliiyyil azim”in anlamı budur!..

Dikkat ederseniz burada “yeni” kendisi için, kendi nefsini mutlaklaştırmak adına bir “kuvvet” falan talep etmiyor!! Onun istediği “kuvvet”, doğmakta olan yeni sistemin merkezini temsil eden Hak adına Hak’tan talep edilen bir kuvvet olup, bu da -buradaki “kuvvet” de- “yeninin” “eskinin” içinden çıkıp gelme arzusundan başka bir şey değildir!.. Tıpkı, ana karnından doğmakta olan bir bebeğin o an, hal diliyle, Hak’tan varoluşu için kuvvet talep etmesine benzer bu!.. (Olayı daha iyi kavrayabilmek için empati yaparak kendinizi bir an ana karnından çıkmakta olan o bebeğin yerine koyarak o anın içinde oluşan bilinç dışı varoluş arzusunu kendi içinizde hissetmeye çalışın!..)

Bu bir mücadeledir, açık! “Eski” ile “yeni” arasındaki mücadeledir. Peki neden eninde sonunda bu mücadeleyi “yeni” kazanır?..

Çünkü, onun “eskinin” içindeki gelişme süreci bir yandan da zaten “eskinin” tükenmesi sürecidir!.. “Yeni”, “eskinin” sınırlarıyla mücadele ederek gelişirken “eski” artık bir noktadan sonra elde olanı koruma savaşı vermektedir!.. Yani, biri büyürken, büyüdükçe güç-kuvvet toplarken, öteki güçten-kuvvetten düşmekte, kendi boynuna geçen yağlı ilmeği kendisinin üretmiş olmasının verdiği hazla yok olmaktadır!!.

Bu andan itibaren artık bütün mesele, “yeninin” olayı -yani her adımda daha fazla güce kuvvete sahip olarak mücadeleyi başarıya götürme sürecini- kendi nefesine maletme hatasına düşmeden ilerletebilmesiyle ilgilidir...

Çünkü, evet „her durumda „yeni“ daima „eskinin“ içinde oluşur ve gelişir; ama bu durum (özellikle toplumsal süreçlerde) „yeni“ olana, yani doğuma hazırlanan o çocuğa „nasıl olsa bu doğum gerçekleşecek“ diyerek, (“kerameti kendinden menkul bir şeyh” gibi) vakti zamanı gelmeden iradi bir şekilde ana rahminden dışarıya çıkmaya çalışma hakkını vermez!!. „Eskinin,, içindeki gelişme -hamilelik- sürecinin (toplumsal süreçlerde buna „üretici güçlerin gelişme süreci“ deriz) bu iş için uygun seviyeye gelmesi gereklidir... İşin içine “acele etme”, “sabırsızlık” falan gibi dürtüler girdiği an, “yeni”, süreç içinde sahip olduğu değiştirici gücü kuvveti kendi nefesine maletmeye başlıyor demektir ki, o andan itibaren artık süreç de doğal akış yörüngesinden çıkar!..

Bir nokta daha, peki ya “Allah’ın tuzağı” (Enfal.30) nedir, Allah nasıl tuzak kuruyor?..⁴⁴

İsterseniz önce bu konudaki Sureleri bir görelim:

„Ve o inkar edenler, seni tutuklamak ya da öldürmek veya sürgün etmek amacıyla, tuzak kuruyorlardı. Ama onlar bu tuzağı tasarlıyorlarken, Allah da bir düzen (bir karşılık) kuruyordu. Allah, düzen kurucuların (tuzaklarına karşılık verenlerin) en hayırlısıdır.“ (Enfal Suresi, 30)

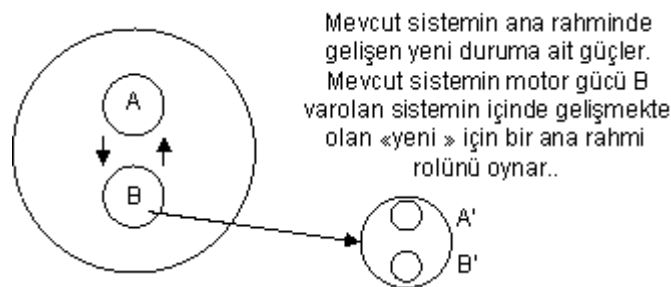
„Onlar (inanmayanlar) bir düzen kurdular. Allah da (buna karşılık) bir düzen kurdu. Allah, düzen kurucuların en hayırlısıdır“. (Ali İmran Suresi, 54)

„Gerçek şu ki, onlar hileli-düzenler kurdular. Oysa onların düzenleri, dağları yerlerinden oynatacak da olsa, Allah katında onlara hazırlanmış kötü bir karşılık vardır“. (İbrahim Suresi, 46)

Onlar hileli bir düzen kurdu. Biz de (onların hilesine karşı) onların farkında olmadığı bir düzen kurduk. (Neml Suresi, 50)

Şimdi; aşağıdaki şekli gözümüzün önünde tutarak adım adım ilerlemeye çalışalım:

Şek.18

⁴⁴ Bu konuda daha önce yayınlanan bir makalem: <http://www.aktolga.de/a59.pdf>

Şekildeki A-B sisteminin dominant kutbu olan A mevcut durumu -statükoyu- temsil eden, sistem merkezini elinde tutmaya çalışan unsur olduğu için, sistem dışardan gelen etkiyi değerlendirip işleyerek bir üst seviyeye çıkmaya çalışırken o aynı zamanda sistemin atalet direncini de temsil ettiği için buna engel olmaya çalışır. Daha önce, bunun nedenini nasıldan ele alırken bir fabrikada gerçekleşen üretim faaliyetini örnek olarak göstermiştik...

Bu durumda işçiler, işveren ve onun görevlendirdiği kişiler -mühendisler vs.- tarafından hazırlanan üretim planını hayata geçiren sistemin “motor güç” unsurlarıdır. Aynen tek bir hücrenin içinde yer alan proteinler gibi, fabrikada çalışan işçiler de ellerindeki üretim planına göre hammaddeyi işleyerek onu ürün haline getirmeye çalışırlar! Öyle ki, onlar kendi toplumsal kimliklerini de bu süreç (ürünü gerçekleştirme süreci) içinde oluşturduklarından, bir yerde, ürünle bütünleşirler. Ürün onlar için sanki ana rahminde büyüttükleri-oluşturdukları kendi çocukları haline gelir. Ve bu şekilde, üretim sürecinin her adımında, aslında sistemin kollektif ürünü olan o çocuk işçilerin ana rahminde biraz daha büyür-gelişir. Ve sonuçta onlar, tıpkı bir anneyle çocuğu arasındaki ilişki gibi birbirleriyle bütünleşirler. Yani üretim faaliyeti sona erip de ürün ortaya çıktığı an ürünle birlikte işçiler de kendilerini üretmiş olurlar.

Ama aynı şey üretim planını hazırlayan -hazırlatan- sistemin dominant kutbu A için söz konusu değildir. O, mevcut sistemin temsilcisi olarak varlığını ürettiğinden, sonuçta elde edilen ürüne de varolan sistemin içinde sahip çıkmak ister. Yani o, kendi varoluş fonksiyonu -koşulu- gereği ürünle birlikte bir üst denge durumuna çıkıldığını göremez, kabul edemez. Kendi ataleti -varoluş koşulları- mevcut durumu koruma görevi buna engel olur. Motor gücün ürünle birlikte, onu yaratırken kendiliğinden bir üst denge durumuna çıkma yeteneği onda yoktur. İşte bu yüzden ki, üretim süreci mevcut denge halinin inkarı süreci olduğu kadar, aynı zamanda, ürünün oluşmasına paralel olarak, yeni bir denge durumunun eskinin içinde oluşması sürecidir de.

Dikkat ederseniz aslında A, yani sistemin dominant unsuru açıyor inkârın (kendi kendine kurduğu “tuzağın”!!) kapısını! Çünkü, sisteme dışardan gelen madde-enerjiyi-enformasyonu sistem adına içeriye buyur eden (alan) o! Sistemin sahip olduğu bilgiyi kullanarak onu değerlendiren ve bir üretim modelini (hammaddenin nasıl işleneceğini) hazırlayarak gerçekleştirmesi için bunu sistemin motor gücüne ileten de o (alın işte size, A ‘nın kendi kendine kurduğu “tuzağın” nasıl organize olduğu!!)

B, yani motor unsur ise, sadece bu üretim planını gerçekleştirmektedir o kadar (yani B ‘nin yaptığı, sadece, A ‘nın, üretim faaliyetini başlatarak kendi kendine kurduğu “tuzağın” ipini çekerek (inkarın inkarını gerçekleştirerek) onu hayata geçirmek oluyor!!).

Tabi A bunu kabul etmek istemez; çünkü, varolan “düzen” onun egemenliğine dayanan bir düzendir! İşte A ile B arasındaki “zıtlığın”-“çelişkinin” kaynağı tam bu noktada ortaya çıkıyor. B, kolayca, ürünle birlikte kendini de yeniden üreterek onunla aynı “duruma” ulaştığı halde (B’ durumuna geçtiği halde), A, A’ haline gelmeyi, B’ ile yeni bir A’-B’ ilişkisi içinde kendini yeniden üretmeyi kabul edemez!..

İşte bu süreç (yani kendi kendini üretim süreci) daha A-B sisteminin o ilk oluşma “anından” itibaren başlayan bir süreç olduğu içindir ki, A-B ‘nin, ilk oluştuğu (varolduğu) andan itibaren, kendi içinde kendi zıttını (A’-B’ olarak kendi inkarını) barındırarak varolduğunu söyleriz. “Sistem gerçekliği zıtların birliği ve mücadelesinden ibarettir” sözünün anlamı buradan gelir. Birlikten ve mücadeleden kasıt, her A-B sisteminin, her an, kendi içinde bir A’-B’ ile birlikte ve onunla mücadele halinde varolmasıdır.

Ancak, her durumda, A-B yi A temsil ettiğinden, A'-B' de B 'nin ana rahminde geliştiğinden sürece mekanik olarak bakınca -görünüşe bakınca- bütün olup bitenler sanki A ile B arasındaki ilişkiye indirgenir ve denilir ki; her durumda, A, mevcut sistemi temsil ederken, B 'de onun zıttı olarak onun "diyalektik devamı" olan başka bir sistemi temsil etmektedir!!. Sistem -üretici güçler- geliştikçe, "yeni" temsil eden B, A 'yı ve onun temsil ettiği sistemi yok ederek onu yerine kendisinin temsil ettiği sistemi egemen kılacaktır!!.

Burada halâ anlaşılmayan bir yan var mı?..

Birinci "tuzak" (Enfal Suresinde bahsi geçen, "düşmanların" kurduğu kaba tuzak) mevcut durumu muhafaza etmek isteyen A ile B arasındaki mücadeleye ilişkindir. Bu durumda varolan statükoyu -denge halini- muhafaza etmek isteyen A, elindeki bütün olanakları kullanarak B 'yi bu işten vazgeçirmeye çalışır. Ona tuzaklar kurar, onu teslim almaya, onun içindeki, mücadeleyi sürdürmek isteyen unsurları yok etmeye çalışır!..

Peki buna karşılık B ne yapar? O da tabi etkiye karşı tepki -ya da reaksiyon- mantığıyla elindeki olanakları kullanarak mücadele eder...

Ama bütün bunlar için -"Tuzak" olayının- sadece bir yanı, kaba, mekanik, görünen yanı! Biz biliyoruz ki, bu arada, el altından oyuna -sürece- dahil olan (ama henüz daha ana rahmindeki o bebek konumunda olduğu için dışardan bakınca gözle görülmeyen) bir unsur daha vardır: A-B 'nin kendi içinde onun diyalektik anlamda inkârı olarak gelişmekte olan A`B` sistemi!..

İşte, A ile B arasındaki "mücadele" devam ederken, henüz daha ana rahminde olduğu için ortada görülmeyen o ürünün -yeni denge durumunun- sistem merkezini temsil eden sıfır noktasıdır ki, "Allah'ın görünmeyen eli" potansiyel bir "güç" rolünü oynayarak mücadeleye etkide bulunmuş olur!.. "Allah'ın da bir tuzağı vardır" Suresinin diyalektiği bundan ibarettir!..

Peki, neden tuzak? Buradaki "tuzak"ın anlamı nedir?..

A, ürüne el koymak için üretim sürecini harekete geçirdikçe, hiç farkında olmadan, yani istemeden, diyalektik anlamda kendi inkarının koşullarını hazırlamış olmaktadır. Çünkü, üretici güçleri geliştirme yönünde atılacak her adımla birlikte ana karnındaki o bebek de büyüyecek ve sonunda -doğumla birlikte- A 'nın egemen olduğu düzenin yanı sıra bir başka düzen daha ortaya çıkmış olacaktır. Ki bu da A 'nın sonu demektir!..

Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta daha var!..

Evet, son tahlilde süreç kendini inkâr yönünde geliştiği için, varolanı muhafaza amacıyla yürütülen bütün mücadelelere rağmen, sürecin nereye varacağı daha işin başında bellidir. Yani, sonunda, bir şekilde, evrensel diyalektik galip gelecektir!.. Ancak bu (özellikle toplumdal süreçlerde) B 'nin (temsil ettiği bebekten dolayı) "nasıl olsa "Allah benim yanımdadır diyerek, kendi gücünü hesap etmeden, sadece "Allah'a güvenip" yalın kılıç ortaya atılmasını haklı kılmaz!!.. Çünkü, bir ileri düzene geçişi temsil eden gerçek "güç" B 'nin kendi nefsinden dolayı değil, onun kendi içindeki o öteki "ben"den dolaydır. Bu ise ancak, gelişme -hamilelik- sürecinin her aşamasında biraz daha güçlenerek sürece etkide bulunur!..

Peki, her işi Allah'ın adıyla bitirmek nedir?..

Evet, nasıl ki Allah'ın adıyla başladıysak biz de bu çalışmayı gene onun adıyla bitirelim!.. Çünkü, çalışma bittiği an ortaya çıkan yeni durum gene onunla birlikte -yeni

oluşan sistem merkezinde bulunan Hak'la birlikte- ortaya çıkmış oluyor. “Ben” ise, onun kendi kendini ürettiği bu üretim faaliyetinde arada oluşan izafi zaman diliminde sadece bir vasıta olmuş oluyorum...

İşte, “peygamberliğin” -Allah'ın elçisi olmanın- diyalektiği de bundan ibarettir! Her insan Allah'ın elçisi olmaya adaydır! Çünkü, “Allah insanı nefisini bilerek kendini bilmesi için yaratmıştır”. Aslında o, bütün varlıklarla birlikte her an aynaya bakıp durmaktadır; ama ancak insanla birlikte ki, bilişsel anlamda da kendini bilmiş oluyor!..

REFERANSLAR

- [1] Aktolga, M. “Bir Hücrede Enformasyon İşleme Süreci ve Evrim”.
<http://www.aktolga.de> , <http://www.aktolga.de/t1.pdf>
- [2] Aktolga, M. “Çok Hücreli bir Organizmada Enformasyon İşleme Süreci ve Evrim”.
<http://www.aktolga.de> , <http://www.aktolga.de/t2.pdf>
- [3] Aktolga, M. “Doğada Sistem Gerçekliği ve Enformasyon İşleme Süreci”.
<http://www.aktolga.de> , <http://www.aktolga.de/t3.pdf>
- [4] Aktolga, M. „Sistem Teorisi'nin Esasları, ya da Varoluşun Genel İzafiyet Teorisi-Herşeyin Teorisi” www.aktolga.de , <http://www.aktolga.de/t4.pdf>
- [5] Aktolga, M. „Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları-ilkel komünal toplumdaki bilgi toplumuna” <http://www.aktolga.de> , <http://www.aktolga.de/t5.pdf>
- [6] Aktolga, M. “Öğrenmek Nedir, Neden Öğreniyoruz, Nasıl Öğreniyoruz”.
<http://www.aktolga.de> , <http://www.aktolga.de/t6.pdf>